

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Bariéry homoparentálních rodin

Bc. Lenka Smetanová

Diplomová práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka SMETANOVÁ**
Studijní program: **N6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Homosexualita, adopce a stereotypy**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Seznámení s terminologií a historií problematiky.
2. Současný stav registrovaného partnerství a adopce v oblasti legislativy.
3. Stav registrovaného partnerství a adopce v jiných zemích.
4. Terénní výzkum - formou případové studie.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BRZEK, A. PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. Třetí pohlaví. Praha: Scientia Medica. 1992. ISBN 80-85526-03-4. STOTT, J. R. W. Homosexuální partnerství? Praha: Návrat domů. 2000. ISBN 80-85495-90-2. HELMINIAK, D. A. Co vlastně Bible říká o homosexualitě? Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2007. ISBN 978-80-7325-122-2. Zákon č. 115/2006, o registrovaném partnerství. JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum. 2000. ISBN 80-7184-954-5.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Petr Pabian, Th.D.**
Katedra sociálních věd

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2009**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Petr Pabian, Th.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlašuji:

Práci jsem vypracovala samostatně. Kompletní literatura a další informační zdroje v práci použité jsou uvedeny v závěrečném soupisu pramenů.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 31. 03. 2011

Lenka Smetanová

Poděkování:

Zde bych ráda poděkovala těm, jež při vytváření této práce za mnou stáli a byli mi dobrými rádci a pomocníky. V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé práce Mgr. Petru Pabianovi, Th. D. za výborné rady, které mě při každém sezení posunuly o veliký krok kupředu. Zároveň děkuji svému příteli a rodině, kteří mi po celou dobu práce byli velkou oporou. V neposlední řadě patří můj dík všem respondentům, kteří byli ochotni si udělat čas a věnovat chvíli k zodpovězení otázek.

NÁZEV

Bariéry homoparentálních adopcí.

ANOTACE

Tématem práce je hledání a definování bariér, které v názorech veřejnosti vytváří negativní postoje vůči možnosti legalizace adopce dítěte homosexuálním párem.

Téma bariér homoparentálních adopcí bylo formou polostrukturovaných rozhovorů uskutečněno s několika homosexuálními páry a poté též rozesláno v podobě dotazníku mezi příslušníky všech věkových skupin, pohlaví, vzdělání i sexuální orientace. Na základě výsledků vyvozených ze závěru výzkumu jsou odvozena témata jednotlivých kapitol, které analyzují jednotlivé bariéry homoparentálních adopcí.

Speciálně jsem se v odpovědích respondentů snažila vyhledat, zdali má zkušenost jedince s homoparentální rodinou zásadní vliv na jeho přístup k možnosti adopce homosexuálním párem.

KLÍČOVÁ SLOVA

Adopce, homoparentalita, homosexualita, bariéry, stereotypy.

TITTLE

Barriers of homoparental adoption.

ANNOTATION

The central theme of this diploma thesis is a research and definition of barriers in public opinion which creates negative attitude against the possibility of legalizing adoption by same-sex couples.

Barriers of homoparental adoptions as the topic of this diploma thesis was consulted during interviews with several gay couples and then also sent to members of all ages, gender, education, and sexual orientation. From the results derived from a research were created themes of individual chapters. They analyzed various barriers of homoparental adoption.

Especially I tried to find answers whether people with experience of homoparental families have better approach to the possibility of adoption by homosexuals than pairs of homosexual orientation.

KEYWORDS

Adoption, homoparentality, homosexuality, barriers and stereotypes.

Obsah

Obsah.....	7
1. Úvod.....	9
1.1. Definice základní pojmů.....	12
1.2. Literární rešerše	14
2. Historický přehled tématu homosexuality.....	17
2.1. Přírodní kmeny jako obraz pravěkého přijímání homosexuality.....	17
2.2. Antické Řecko a antický Řím.....	18
2.3. Středověk neboli homosexualita v křesťanství.....	19
2.4. Novověk.....	22
2.5. Devatenácté století.....	23
2.6. Dvacáté století	24
3. Homosexualita a rodičovství v legislativě	28
3.1. Úmluva o ochraně lidských práv a svobod.....	28
3.2. Usnesení Evropského parlamentu o homofobii v Evropě	29
3.3. Zákon o registrovaném partnerství	30
3.4. Zákon o rodině.....	32
4. Tradiční rodina vs. Homoparentální rodina	33
4.1. Co je tradiční rodina?	33
4.2. Co je to Homoparentální rodina?.....	35
4.3. Proč jsou lidi proti zrovnoprávnění homosexuálů?	39
4.3.1. Stigmatizace dítěte homosexualitou jeho rodičů.....	40
4.3.2. Hrozba šikany ve škole.	40
4.3.3. Chybějící vzorová role otce, či matky.....	42
4.3.4. Vliv na vývoj dítěte.	42
4.3.5. Vliv na sexuální identifikaci dítěte.....	43
4.3.6. Eventuální možnost vyléčení homosexuality.	44

4.3.7. Ústavní péče versus homoparentální rodiny	45
5. Homofobie a stereotypy	46
5.1. Homofobie	47
5.2. Předsudky	48
5.3. Mediální vlivy.....	50
6. Empirická část.....	52
6.1. Historie výzkumu	52
6.2. Výběr respondentů, lokalita a termín výzkumu.....	54
6.3. Etická stanoviska	55
6.4. Metody výzkumu	56
6.4.1. Rozhovory	56
6.4.2. Závěr kvalitativního výzkumu	58
6.4.3. Dotazníkové šetření.....	63
6.4.4. Jednotlivé otázky dotazníku	68
7. Závěr.....	75
8. Seznam použité literatury	78
9. Přílohy	83
9.1. Dotazník.....	83
9.2. Alternativní otázky do dotazníku	87
9.3. Rozhovory s homosexuálními páry v brněnské kavárně	88
9.3.1. Přepisy vybraných rozhovorů.....	88
Interview s lesbickým párem.....	88
Interview s gay párem	93

1. Úvod

Mysl lidí, potažmo i jejich názory, jsou každý den terčem působení institucí tvarující jejich představy podle svých potřeb. Bohužel si tuto skutečnost mnoho lidí nepřipouští a výsledky svých rozhodování připisují pouze vlastnímu poznání. Kvůli tomu se každá doba naučila pomocí dostupných prostředků ovlivňovat člověka, aby viděl, co bylo žádoucí vidět. Stejně jako působila ve středověku církev prostřednictvím nedělních kázání, tak v jednadvacátém století působí na naše smysly mediální vlivy. Spojení na první pohled nevinných slov *lidská přirozenost* se stalo nástrojem manipulace, se kterým bojovalo a bojuje i proti homosexuálům.

Přestože to vypadá, že v dnešní době náboženské vlivy z lidské mysli již vymizely, mnoho pravidel, jimiž se řídíme, jsou právě dílem církevních mocnářů. Jedním takový výtvořem je již zmíněná *lidská přirozenost* nebo také instituce *tradiční rodiny*, pojem s jasnou, ale ve svých důsledcích velmi těžko uchopitelnou definicí. Právě slova *tradiční rodina* často uslyšíte v každé diskuzi útočící na téma homoparentálních rodin.

Původní název této diplomové práce byl *Homosexuálové, adopce a stereotypy*. Ale jelikož jsem na textu pracovala dlouho a informace postupně měnily můj názor na celou koncepci výzkumu, vznikl časem i jiný, více výstižnější, název *Bariéry homoparentálních adopcí*. Ze začátku jsem měla v plánu provést zúčastněné pozorování v homoparentálních rodinách a zároveň s nimi a lidmi z jejich okolí uskutečňovat rozhovory. Ptala bych se jich, co vše by mezi bariéry homoparentálních rodin zahrnuli. Zároveň bych blíže poznávala rodinu a jednotlivé stereotypní představy bránící homoparentálním rodinám a doplňovala nejen literaturou a výsledky výzkumů odborníků v tomto oboru, ale i vlastními poznatky.

Homoparentální rodinu jsem nenašla, tak jsem zvolila jinou cestu. Seznámila jsem se s lidmi z homosexuální komunity, s nimiž jsem o možnosti adopce a bariérách bránících homoparentálním rodinám uskutečnila interview. Postupně se tím začala přetvářet koncepce celé práce. Vzhledem ke stále se rozšiřujícímu spektru přečtené literatury bylo nakonec vhodnější se zaměřit na bariéry homoparentálních rodin z pohledu široké veřejnosti. Díky novému konceptu jsem mohla své otázky rozšířit i na instituce, které bariéry homoparentálních rodin vytvářejí.

Jsem toho názoru, že pokud člověk osobně pozná homosexuální pár starající se společně o dítě a bude mít možnost tuto rodinu blíže poznat, budou znatelně více pozitivní i jeho názory k možnosti adopce homosexuály, potažmo i k homoparentálním rodinám.

Práce byla pojata komplexně. Nejenže její empirická část vycházela z literatury a závěrů výzkumů zahraničních i českých autorů, ale zároveň daly výsledky výzkumu impulz pro zpracování jednotlivých kapitol věnujících se bariérám homoparentálních rodin.

V jednotlivých kapitolách se snažím rozebrat témata zastupující jednotlivé bariéry stojící v cestě homoparentálním rodinám. První kapitola shrnuje chronologicky vývoj samotné homosexuality, a jak k ní v jednotlivých obdobích našich dějin společnost přistupovala. Důvodem této kapitoly jsou často používané argumenty proti homosexuálům, které stojí na faktu, že *„dodnes tu nic takovýho nebylo, tak proč by se to najednou mělo měnit?“*¹ Druhá kapitola popisuje legislativní dokumenty dotýkající se tématu homosexuality, homoparentálních rodin, adopcí a diskriminace. Důvodem této kapitoly jsou často, i v rozhovorech, zmiňované argumenty, že je vedení našeho státu v politice pasivní.

*Stejně si myslím, že to má na krku parlament. My je volíme a oni na nás kašlou*².

Chtěla jsem ukázat, že probíhá snaha i na místech, odkud ji příliš lidí nečekají. I když se tyto změny odehrávají pod nepřetržitým nátlakem homosexuální komunity. Třetí kapitola analyzuje koncept tradiční rodiny, jak z pohledu dokumentů, které na tomto konceptu postavily kompletní argumentaci proti adopcím homosexuály, tak i z pohledu veřejného mínění na tento pojem. Nejvíce se toto téma zrcadlí v jedné z otázek dotazníkového šetření.

*OTÁZKA Č. 2 - Když se řekne tradiční rodina, co si pod tímto pojmem představíte?*³

Čtvrtá kapitola se zabývá samotnými mediálními vlivy, díky nim vznikajícími předsudky a nakonec také důsledkem působení stereotypů proti homosexuálům a homoparentálním rodinám, který je definován jako homofobie. Tuto kapitolu jsem zvolila v rámci teoretické části záměrně jako poslední, jelikož je to i následek účinků všech předešlých bariér homoparentálních rodin, ale i homosexuality samotné.

Názory veřejnosti jsou záležitostí velice nestálou a obraz zkoumání takového tématu se časem mění, nejen díky technologickému pokroku, ale i díky stále se rozvíjícímu poznání na poli

¹ Viz přepisy rozhovorů.

² Viz přepisy rozhovorů.

³ Viz jednotlivé otázky dotazníku.

výzkumů. Jelikož je do vyhodnocení dotazníkového šetření zahrnuto i alternativní znění některých otázek, které vznikly po vyhodnocení pro lepší pochopení myšlenky dotazníku, můžu jejich novelizovanou podobu, kterou je možné najít v příloze, doporučit k použití v dalších výzkumech věnujících se problematice homoparentálních rodin.

1.1. Definice základní pojmů

Sexuální orientace je obvykle trvalý pocit emocionální a sexuální přitažlivosti k některému pohlaví či v některých případech k pohlavím oběma.

Homosexualita je sexuální přitažlivost k osobám stejného pohlaví.

Heterosexualita je sexuální přitažlivost k osobám opačného pohlaví.

Homoparentalita je termín pro rodičovství, kde jsou rodiči jedinci s homosexuální orientací.

Homofobie je souhrnné označení nepřátelských postojů vůči homosexuálním lidem.⁴

Heterosexismus je vnímání heterosexuality jaké jediné a přirozené sexuální orientace.⁵

Heteronormativita je rozšířenější synonymum pojmu heterosexismus.⁶

Gay a Lesba jsou homosexuální muž a homosexuální žena.

Registrované partnerství je právní vztah dvou žen (nebo dvou mužů), který je zákonem charakterizován jako „trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví“.⁷

Adopce, neboli osvojení, je forma náhradní rodinné péče, kdy manželé (či jednotlivci) přijmou opuštěné dítě za vlastní a mají k němu stejná práva a povinnosti na úrovni biologických rodičů.⁸

Pěstounská péče je zvláštní forma státem řízené a kontrolované náhradní rodinné péče, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali. Dítě se svěruje do péče jedince nebo manželské dvojce. Pěstouni mají právo rozhodovat o běžných věcech dítěte. Může být zrušena rozhodnutím soudu. V případě pěstounské péče,

⁴ PECHOVÁ, Olga Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?. In *Antidiskriminační vzdělávání pracovníků veřejné správy* [online]. Praha: Multikulturální centrum, 2007 [cit. 2011-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>>.

⁵ PECHOVÁ, Olga Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?. In *Antidiskriminační vzdělávání pracovníků veřejné správy* [online]. Praha: Multikulturální centrum, 2007 [cit. 2011-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>>.

⁶ PECHOVÁ, Olga Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?. In *Antidiskriminační vzdělávání pracovníků veřejné správy* [online]. Praha: Multikulturální centrum, 2007 [cit. 2011-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>>.

⁷ ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina; ČIŽINSKÝ, Pavel. *Registrované partnerství pro začínající* [online]. Brno: Gay a lesbická liga, 2006 [cit. 2011-01-10]. Co je to registrované partnerství. Dostupné z WWW: <<http://www.glpartnerstvi.cz/registrovane-partnerstvi-pro-zacinajici/>>.

⁸ MATEJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 199. Organizace náhradní rodinné péče, s. 183. ISBN 80-7178-304-8. s. 33.

na rozdíl od adopce, není zásadně vyloučen styk původních rodičů s dítětem. Pěstoun tudíž není zákonným zástupcem dítěte.⁹

Ústavní péče je kolektivní výchovné zařízení. Tam, kde rodina z některých důvodů v péči o dítě naprosto selhává a není možné či vhodné zvolit osvojení či pěstounskou péči, je potřeba zajistit dítěti jiné výchovné zařízení. Dítě zde není svěřováno do péče konkrétního náhradního rodiče či vychovatele, ale do péče neosobní instituce, přičemž dálkovým opatrovníkem dítěte bývá příslušná sociální pracovnice.¹⁰

Stereotyp je ustálený vzorec chování a myšlení vůči osobám s odlišným vzhledem, chováním či příslušnosti k určité skupině, jehož nejčastějším projevem je *diskriminace a předsudky*. Stereotyp může být i pozitivní (např. „Francouzi jsou velmi elegantní“ nebo „lidé s brýlemi jsou inteligentní“). Vzniká na základě zjednodušení, přehánění, generalizace a představení některých kulturních atributů jako „přirozených“.¹¹

Pederastie je pojem užívaný v kontextu kulturologickém a sociologickém. Zejména v minulosti se slovo „pederast“ užívalo, jak k označení homosexuála, tak i k označení pedofila zaměřeného na chlapce.¹²

⁹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. Organizace náhradní rodinné péče, s. 183. ISBN 80-7178-304-8. s. 34 - 35.

¹⁰ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. Organizace náhradní rodinné péče, s. 183. ISBN 80-7178-304-8. s. 39.

¹¹ *Stereotypy a předsudky*. *Czechkid* [online]. 2007 [cit. 2011-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1230.html>>.

¹² *Pederastie*. *Wikipedia*. [online]. 2011. [cit. 2011-01-09]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pederastie>

1.2. Literární rešerše

Ač bylo mnoho důležitých dat pro tuto diplomovou práci, potažmo i pro praktickou část, získáno sběrem dat od respondentů, neméně důležitou roli pro ujasnění tématu měla i literatura vztahující se k homoparentálním rodinám.

Do první skupiny literatury spadají publikace zabývající se tématem přístupu společnosti k homosexuálům v průřezu dějin. Stěžejní knihou pro pochopení historie homosexuálů je *Gay historie* od Jiřího Fanela. Fanel ve své knize popisuje historický vývoj homosexuální menšiny a jakým způsobem k nim přistupovala většinová společnost od pravěku až po současnost. Pozoruhodným způsobem se snaží popsat homosexuální situaci v pravěku. Pro nástin podoby této doby použil data získaná z výzkumů u přírodních kmenů, které za poslední staletí prošly zanedbatelnou změnou a mohly se tím pádem stát vzorem pro pravěké vnímání homosexuality. Vývoji situace v posledním desetiletí na území České republiky věnoval samostatnou kapitolu na konci knihy. Během pročitání materiálů zabývajících se homosexuální tematikou jsem téměř ve všech seznamech použité literatury narazila na tuto publikaci, přišla mi tím pádem vhodná jako primární zdroj pro tuto kapitolu.¹³

Přínosem této kapitoly byla též publikace, která vzešla z Centra pro studium demokracie a kultury nesoucí název *Co vlastně Bible říká o homosexualitě* od Daniela A. Helminiaka. Helminiak je držitelem titulu Ph.D. v systematické teologii v Bostonu a dalšího Ph.D. v pedagogické psychologii z Univerzity v Texasu. Text této knihy více rozvinul postavení homosexuálů v biblickém textu.

Doplňující informace pro kapitolu o dějinách homosexuality přinesl článek z roku 2000 od Antonína Komendy *Ke kořenům křesťanské homofobie* obohacující kapitolu o zajímavé informace týkající se křesťanství a homofobie, která z něj do jisté míry podle autora vzešla. Článek vyšel v rámci časopisu *Acta Iuridica Olomucensis*, periodika vycházejícího v rámci právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.¹⁴

Další knihy použité pro tuto práci by se dali shrnout společným jmenovatelem výsledků výzkumů zabývajících se homoparentálními rodinami.

Přínosem byly závěry průzkumu od odborníků z univerzit v New Yorku a v Kalifornii, Timothy J. Biblarz a Judith Stacey. Právě oni provedli dlouhodobý výzkum aplikovaný na homoparentální rodiny s cílem zjistit, zdali má homosexualita rodičů vliv na vývoj nebo

¹³ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Gayem cestou k mužnosti, s. 475. ISBN 80-7272-010-4.

¹⁴ KOMENDA, Antonín. Ke kořenům křesťanské homofobie. *Acta iuridica Olomoucensis* 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000 [cit. 2011-03-22]. Ke kořenům křesťanské homofobie, 13s. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>.

sexuální identifikaci jejich dítěte. Zkoumali také jaké postavení ve svém okolí má dítě z takovéto rodiny. Na základě takovýchto předpokladů vyšly výsledky výzkumu, které byly publikované také v časopise *Journal of Marriage and Family* pod názvem *How Does the Gender of Parents Matter?*¹⁵

Většina výzkumů doposud probíhala převážně pod záštitou zahraničních univerzit a výzkumných organizací. Jednu práci mladého data z českého prostředí jsem však našla také. Jedná se o disertační práci od Evy Poláškové, odborné pracovnice pro Masarykovu univerzitu v Brně, *Plánovaná lesbická rodina: rozhodovací proces jako klíčový aspekt přechodu k rodičovství*, kterou vydala v roce 2009. V empirické části této práce se snaží autorka kromě jiného i postihnout rozdíly mezi biologickým a sociálním rodičovstvím. Popisuje situaci rodin s lesbickými matkami doplněné jejich vlastními zpověďmi.

Článek *A co děti? Gay Lesbické rodičovství: homofobie genderové stereotypy v české společnosti*, který též přispěl pro téma homoparentálních rodin byl od Věry Sokolové. Sokolová je odbornou pracovnící na oddělení Gender studies na Karlově univerzitě v Praze. Kromě tématu sexuálních menšin a genderu se zabývá i tématem feminismu. Přispěla svými články například do knihy využitě v této práci *Mediální obraz gayů a leseb* článkem *Reprezentace gayů a leseb v mainstreamových vizuálních médiích*. Napsala článek také do Lidových novin, 23. března 2006, a do Britských listů, 27. března 2006 přispěla článkem o homofobii s názvem *Proč pořád ten strach? Homofobie jako výraz osobního postoje*.¹⁶

Pro samotné vysvětlení pojmů adopce, pěstounská péče, apod. této práci pomohly materiály od dětského psychologa Zdeňka Matějčka. Jednalo se o publikaci *Náhradní rodinná péče: Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*, kterou Matějček vydal postupem letem spolu s dalšími materiály týkajícími se psychologie dítěte a její zasazením do celkové problematiky náhradní rodinné péče. Další knihy, kterými přispěl tématu náhradní rodinné péče, jsou také *Osvojení a pěstounská péče* či *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*.

Z oblasti styků s veřejností mi největší oporou byli autoři Walter Lippman a Edward Bernays. Lippmanova práce *Public opinion*¹⁷ z roku 1922 byla jedna z prvních svého druhu, která popisuje jednotlivé prvky utváření veřejného mínění. Práce se zároveň stala inspirací pro

¹⁵ BIBLARZ, Timothy; STACEY, Judith. *How Does the Gender of Parents Matter?*. *Journal of Marriage and Family* [online]. 2010, 72, [cit. 2011-03-26]. s. 3-22. Dostupný z WWW: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1741-3737.2009.00678.x/full>>.

¹⁶ SOKOLOVÁ, Věra. *Proč pořád ten strach? Homofobie jako vyjádření osobního postoje*. *Britské listy* [online]. 2006, 3, [cit. 2011-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://blisty.cz/art/27690.html>>. ISSN 1213-1792.

¹⁷ LIPPMANN, Walter. *Public opinion* [online]. New York: The Macmillan Company, 1922 [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://xroads.virginia.edu/~hyper2/CDFinal/Lippman/cover.html>>.

mnoho dalších autorů v tomto oboru se specializujících. Jedním z takových Lippmannových pokračovatelů byl právě i Edward Bernays, otec propagandy a synovec známého psychoanalytika Sigmunda Freuda.

Včetně výše zmíněné literatury mi byly bohatým zdrojem informací i internetové portály občanských sdružení, organizací, knižních nakladatelství, online časopisů či jiných informačních portálů.

2. Historický přehled tématu homosexuality

Pro lepší uvedení tématu diplomové práce do souvislostí, vám na následujících řádcích představíme stručné dějiny homosexuality, kterými se zabýval ve své knize „*Gay historie*“ Jiří Fanel, doplněné informacemi od Antonína Komendy a Daniela A. Helminiaka.

Důvod této kapitoly však není pouze standartní zasazení tématu do historického kontextu, ale i reakce na odpovědi z rozhovorů v kvalitativním výzkumu.

Respondentka: *Protože už to tak funguje strašně dlouhou dobu a lidi to maj vsugerovaný a přitom to nikdy nepochopí.*¹⁸

Přehled obsahuje přístupy k homosexuálům samotným. O homoparentálních rodinách se zde příliš nedočteme. Doba, která nebyla schopna tolerovat homosexualitu by pochopitelně nemohla tolerovat ani homoparentální rodiny.

2.1. Přírodní kmeny jako obraz pravěkého přijímání homosexuality

Důvodem, proč v části, která má popisovat homosexualitu v pravěku, přeskakujeme až k přírodním národům je ten, že jsou přibližně srovnatelně daleko jako pravěké kmeny. Je pravdou, že není možné ve všech detailech srovnávat současné přírodní národy a pravěké lidstvo. Avšak zrovna o původních obyvatelích Austrálie mluví etnografové právem jako o pravěkých obyvatelích i současných přírodních národech zároveň. Protože právě tito lidé žili až do 18. století, za celou dobu svojí existence od pravěku, bez viditelnějších kulturních změn.¹⁹

Nejrozšířenější formou chování, je rituál homosexuální asymetrie při iniciaci, tj. při zasvěcování mladého chlapce do dospělosti. Rituály se od sebe odlišují nejen v různých částech kontinentů, ale i mezi kmeny žijícími kousek od sebe. Většinou byl chlapec na delší dobu, což mohly být měsíce ale i roky jeho života, vyslán mimo společenství a tím pádem byl odtržen od heterosexuálních vztahů. Na základě této abstinence mohl být podrobně poučen o sexuálním životě a dalších náležitostech vyžadujících společenstvím. Právě v tento moment v mnoha skupinách dochází ke styku muže s mužem. V jednom z mnoha příkladů popisuje Jiří Fanel rituál z kmene Kimam, na ostrově Frederika Hendrika. V tomto kmene je zvykem, že se mladého chlapce ujme o něco starší mladík a stane se jeho patronem. Ten pak v rámci

¹⁸ Viz přepisy rozhovorů.

¹⁹ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Gayem cestou k mužnosti, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 21-22.

zasvěcování provádí s chlapcem, krom dalších rituálů, i homosexuální styk. Kompletní symbolika tohoto aktu nebyla zjištěna a stala se pro etnografy tajemstvím.²⁰

2.2. Antické Řecko a antický Řím

Období Antiky nám může díky svým bájím a mýtům nastínit, jak si lidé této doby interpretovali různé úrovně přátelství a vztahů s homosexuálním zabarvením. Důležité je zmínit, že slovo „homosexuální“ zde není ve všech případech tak úplně na místě, jelikož se v některých mýtech vztahy mezi dvěma muži projevují spíše ve formě hlubokého přátelství než jeho samotné sexuální naplnění.

Nejvíce tolerantní byli v této éře k homosexuálům starověcí Řekové. Právě v jejich řadách lze nalézt pohledné mladíky matoucí hlavu nejednomu velikánu, v některých případech dokonce i Bohu. Představili bychom zde několik zajímavých mýtických párů, pro načrtnutí skrytých tužeb antických autorů. *Gilgameš a Enkidu*. Jedna z nejstarších dochovaných památek lidstva byl právě tento sumersko-asyrsko-babylonský epos z 3. Tis až 7. st. př. Kr., vyprávějící o přátelství těchto dvou hrdinů. Po Enkidově smrti propadá Gilgameš do hlubokého smutku, který dokazuje, že *právě toto pouto je pravzorem mužského srdce, z něhož se nevydělili muži*.²¹ Druhým párem je *Achilleus a Patroklos*. Během trojské války Patroklos zahyne v boji a Achilles, jakožto jeden z největších bojovníků své doby, se jej rozhodne pomstít. Svou šílenou pomstu, zběsilejší o to, že byl zabit člověk jemu tolik blízký, dá najevo tím, jak zachází s tělem Hektora, poté co jej zabije v boji. *Devět dní vláčí koňmi Hektorovo mrtvé tělo kolem trójských hradeb, než se slituje a předá jej trojskému králi, otci Hektora*.²² Posledním párem jsou Zeus a Ganymédes. V tomto případě není situace doplněna bitvou. Zeus, vládce Olympu, si na Zemi vyhlédne krásného mladého chlapce a přestrojený za orla se snese k Zemi a unese jej s sebou na Olymp. Zde z něj udělá olympského číšníka a ve volných chvílích sobě společníka.²³ A právě podle Ganyméda si zvolilo slovenské hnutí za rovnost homosexuálních občanů svůj název.²⁴

Z vlastního života obyvatel antického Řecka a Říma je důležité zmínit akt *pedagogické pederastie*.²⁵ Úkolem mravní výchovy, která bývá nejnáročnější, byl pověřen tzv. paidagogos,

²⁰ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Gayem cestou k mužnosti, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 23-24.

²¹ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Mýtický gay, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 29-30.

²² FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Mýtický gay, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 31-32.

²³ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Řecký ráj gayů, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 39.

²⁴ *Ganymedes* [online]. 1990 [cit. 2011-03-26]. Ganymed.webnode.sk. Dostupné z WWW:

<<http://ganymed.webnode.sk/>>.

²⁵ Viz kapitola *Definice základních pojmů*.

jelikož otec chlapce většinou neměl příliš času na výchovu syna. Bohužel se ale jednalo o otroka, tak bylo složité vysvětlit chlapci vlastnosti svobodného člověka. Avšak vzdělávání v Antice přeci jen znamenalo něco trochu odlišného, než jak jej známe dnes. V Antice se na výchově vědomě chtěly podílet obě strany. Žák chce být veden k lepším znalostem a učitel se snaží prokázat své nejlepší vlastnosti. A při tom všem se *naplňuje ideál pedagogické pederastie, který je výstižně vyjádřen rovněž u Plutarcha: „Neboť láska, dotkne-li se krásné a mladé duše, vede přátelstvím nakonec k dokonalosti.“*²⁶

V knize Ke kořenům křesťanské homofobie, kterou napsal Antonín Komenda, se odkazuje na J. Le Goffa, který soudí, že pozdní antika způsobila v Evropě velký obrat v celé koncepci sexuality. Antika sexualitu vnímala jako pozitivní hodnotu, kde podle něj *„vládne značná sexuální svoboda, přichází všeobecné zavržení pohlavního života a přísná reglementace jeho provozování. Hlavním hybatelem tohoto převratu bylo křesťanství.“*²⁷

2.3. Středověk neboli homosexualita v křesťanství

Největší oporou křesťanství byla vždy Bible. Zde se ale s pojmem homosexualita nesetkáme, jelikož samotný termín vznikl až na sklonku 19. století. Avšak praktiky později označované za homosexuální se zde vyskytovaly pod jiným pojmem, a tím pojmem byla *sodomie*. Ta je ve Starém zákoně definována (včetně vraždy, utlačování chudých, vdov a sirotků a zadržování zasloužené mzdy) jako jeden ze čtyř zavrženíhodných *do nebe volajících hříchů*. Samotná sodomie je poté interpretována jako chování, kterým se rozumí nejen sexuální styk mezi muži, ale i další excesy jako anální penetrace, zoofilie nebo také poluce a řada dalších nedovolených sexuálních praktik.²⁸

Zajímavé ve svatých textech je vnímání nemravnosti homosexuality. Vnímají totiž homosexualitu jako neřestný způsob života, nikoli zaměření samotné. Pojem sodomie se zde významně poutá k legendě a událostem v Sodomě, které jsou popisovány v 1. knize Mojžíšově, Genesis, ze starého zákona, který vypráví *„Lot nabízí dvěma mužům pohostinství. Muži ze Sodomy však s nimi chtějí uskutečnit sexuální styk. Jejich provinění tkví v porušení*

²⁶ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Vášně rozpoutané i šlechtěné, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. 56-57.

²⁷ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomoucensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 102.

²⁸ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomoucensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 102-103.

*práva pohostinství.*²⁹ Zavrhovali homosexualitu v rámci asketického života. Tím pádem v neasketickém světě by jim homosexualita přišla normální.

Příběh o Lotovi byl přibližně od 12. století interpretován tak, že je zde zavrhována i sama homosexualita. Sodomita bylo pojmenování toho, kdo se oddával análnímu sexu. Tím pádem i sodomský hřích začal vysvětlovat jako homogenitální chování mužů.³⁰

Helminiak ve své knize poukazuje na ironii v samotném sodomském příběhu. Píše, že Ježíš a podle něj i další biblické texty chápali sodomský hřích jako hřích nepohostinnosti. Bohužel se ale lety interpretace sodomie stala interpretací homosexuality. Po mnoho staletí byli homosexuálové společnostmi diskriminováni ve jménu náboženství a náboženské morálky. Avšak právě takovouto krutost Bible neschvaluje. A tak jsou podle Bible *sodomity* právě ti, kteří homosexuály po dlouhá léta utiskovali.³¹

Ve všech biblických spisech je homosexualita zmiňována, hlavně zakazována, ve formě znásilňování anebo jako porušení práva pohostinství. Nikde však není přímo odmítáno zaměření samotné. Až na jedno místo v Novém zákoně. Tím místem je List sv. Pavla Římanům, „*kde je ve jménu přirozenosti odsouzeno homosexuální chování mužů i žen, se týká právě pohanských kultů, jež si Římané zavedli*“.³² Nikde jinde se o homogenitálním jednání nepíše tak podrobně. Tento text je také nástrojem argumentace, že venerické³³ choroby (dnes HIV a AIDS) představují trest za homosexuální chování.³⁴

Pokud bychom se podívali na samotný život církevních otců v této době, tak i oni viděli fyzický vztah mezi muži jako něco přirozeného. Veřejně se sice stavěli proti, avšak důvodem byl v té době se hojně rozšiřující jev tzv. rozkošnictví neboli prostituce, který pro ně byl nepřijatelný jak mezi muži a muži, tak mezi muži a ženami.³⁵

Kriminalizace homosexuálního styku byla zařazena do zákoníku v r. 533, do téže kategorie jako cizoložství. Zasloužil se o to byzantský císař Justinián, který pocházel z vesnického

²⁹ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Středověk: mnozí „jasní“, hodně podezřelých, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 94.

³⁰ HELMINIAK, Daniel A. *Co vlastně Bible říká o homosexualitě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 131 s. ISBN 978-80-7325-122-2. Str. 38.

³¹ HELMINIAK, Daniel A. *Co vlastně Bible říká o homosexualitě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 131 s. ISBN 978-80-7325-122-2. Str. 42 - 43.

³² FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Středověk: mnozí „jasní“, hodně podezřelých, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 94.

³³ Tzn. pohlavní

³⁴ HELMINIAK, Daniel A. *Co vlastně Bible říká o homosexualitě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 131 s. ISBN 978-80-7325-122-2. Str. 65.

³⁵ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Středověk: mnozí „jasní“, hodně podezřelých, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 95.

prostředí a odtud převzal názory na sex, které tam panovaly. Jednalo se zároveň o výborný taktický manévr, jak likvidovat protivníky. Právě tuto zbraň využívala Justiniánovo manželka Theodora, která když pak na veřejnosti někoho označila za homosexuála, tak byl následně většinou mučen a vyloučen z církve.³⁶

Nenávist vůči lidem s homosexuální orientací byla o něco více prohloubena ve 12. století, kdy začínala svoji významnou roli ve společnosti sehrávat inkvizice katolické církve. Do té doby se dalo tvrdit, že se v kruzích církve udržuje jakási pomyslná tolerance vůči homosexualitě, Antonín Komenda jí popisuje jako *gay culture*. Avšak se zesílením inkvizice byla veškerá tolerance v tomto směru nemožná.

K odsouzení sodomie přispěl i představitel středověké teologie Tomáš Akvinský. Ten homosexuální orientaci definoval jako *neřest proti přirozenosti*, protože vidí pohlavní sílu jako akt, jež má vézt pouze k rozmnožování druhu.³⁷ Říká, "*tak tedy se přihází, že to, co jest proti přirozenosti člověka, buď co do rozumu, nebo co do zachování těla, stává se tomuto člověku přirozeným pro nějakou poruchu přirozenosti, v něm jsoucí. A tato porucha může být buď se strany těla, ať z choroby, jako horečnatým sladká se zdají hořkými a obráceně; ať pro špatnou soustavu, jako se někteří těší z požívání země, neb uhlí neb nějakých takových; nebo též ze strany duše, jako pro návyk někteří se těší z požívání lidí, nebo v páření se zvířaty, či s mužskými, nebo jinými takovými, která nejsou podle přirozenosti lidské*".³⁸

Ve 13. století přišlo velké zpřísnění v zákonech trestajících lid za homosexuální prohřešky. Právě v městských zákonech se začaly odehrávat tyto změny, které byly místy až nepřiměřeně přísné. Vyskytovaly se mezi tím i tresty kastrace a při opakovaném provinění i čtvrcení těla. Hlavní funkcí těchto přísných trestů bylo zastrašení obyvatelstva.

Později přišel trest za homosexualitu v podobě trestu smrti, a tak se postupem času z homosexuálních aktivit stal jeden z nejtěžších hrdelních zločinů³⁹

Menší zlom přišel až v 15. století s italským humanismem, který se obrací zpět na aténskou filosofii a kultu mužství a osvobozené sexuality. Díky velkému množství informací z dob

³⁶ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Pekla středověkého gaye, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 101.

³⁷ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis. 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 106.

³⁸ *Homosexualita v dokumentech katolické církve*. [online] 2010. Dostupné z WWW <http://jarod.signaly.cz/1010/homosexualita-v-dokumentech-katolick-c>

³⁹ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 106.

dávneho Řecka měli humanisté dostatečné množství argumentací ke zdůvodnění idealizace homosexuality jakožto aktu bez stínu nemravnosti, kterou jí přisoudila církev. Trestání byli naopak mravokární kritici volající k obratu od nevyslovitelné neřesti.⁴⁰

2.4. Novověk

S příchodem reformace byla prohloubena i úroveň homofobních nálad v Evropě. Protestantismus hlásal, že jediný správný způsob sexuálních projevů je křesťanské manželství. Všechno ostatní bylo třeba radikálně potlačit. Díky tomuto rozhodnutí se alespoň lidé žijící v manželství nemuseli bát neřestnosti. Avšak zároveň s tím bylo jasně odsouzeno, spolu s prostitucí a cizoložstvím, homosexuální chování. Zároveň probíhal i útok proti křesťanskému celibátu, v němž se nepochybně skrýval tajný útok proti homosexualitě u některých křesťanských hodnostářů.

Právě protestantismus dal základ anglické puritánské morálce, která byla pak hojně rozšiřována v anglických zámořských koloniích. Zde se poprvé v roce 1665 v kolonii New Haven objevuje trest za lesbický zločin. Základ tohoto precedentu je list Římanům, o kterém jsem psala v druhé kapitole, a který praví „ženy zaměnily přirozený styk za nepřirozený“.⁴¹

Zrod kapitalismu přinesl mnoho významných změn. Instituce manželství odešla od tradičního výběru partnera rodiči k romantické lásce a honbu za výhodnými sňatky vystřídala touha po zamilovanosti. Z muže soutěžícího o přízeň dívek se stal muž toužící po ideálu romantické lásky. Na počátku 18. století byl téměř každý z průmyslových zemí schopen zajistit si pravidelný příjem financí. Avšak ani tento příval romantické lásky nedal možnost lásce homosexuální. Kapitalistická vize totiž plánovala, včetně ostatního, i přiměřenou populační dynamiku, a právě zde homosexuálové opět narážejí. Tím pádem ani osvícenství k větší toleranci vůči lidem s homosexuální orientací nepřispělo, ba naopak posílilo homofobní tendence díky přiklonění se k protestantské pracovní etice.⁴²

Právě toto období se stalo vhodným hnízdem pro vznik takových osobností, jako byl francouzský panovník Ludvík XIII., který i přes manželství, které bylo spíše jen z politických

⁴⁰ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 106–107.

⁴¹ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. 107-108.

⁴² KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 108

důvodů, celý svůj život tíhnul k mužům. Během svého života vystřídal několik vztahů s muži. Avšak důležité je zmínit, že se intrikování ve jménu homosexuality začalo rozmáhat. Králův kancléř, kardinál Richelieu, pro větší kontrolu nad králem, a tím i kontrolou nad zemí, posílal do královny ložnice mladíky, jež byli spřaženi s kardinálem a mohli tím pádem ovládat královu mysl a vůli.⁴³

2.5. Devatenácté století

Ani devatenácté století homosexuálům nepřineslo úspěch. Hojně se na počátku 19. století rozšířily případy rozsudků smrti za homosexuální chování. Hlavní změnou v tématu homosexuality tedy nejsou popravy, ale medicína. Právě ta začala zkoumat homosexualitu jako projev sexuální či psychologické dysfunkce. Díky tomu, jak píše Antonín Komenda, se z homosexuála – hříšníka, sodomity a zločince stal homosexuál – deviant, spadající do područí psychiatrů. Důležitým dokumentem pro tuto novou koncepci smýšlení o homosexuálech byla *Psychopathia Sexualis* z roku 1886 od Roberta von Kraft-Ebina. Autor v textu stvrzuje již rozšířený názor, že masturbace vede k homosexualitě. S touto skutečností vzniklo i řešení léčby homosexuality, a tím byla kastrace.

I když se společnost jasně vyslovovala proti homosexualitě, vznikla v této době publikace s názvem *Sexual Inversion*, jež se stala mezníkem v chápání homosexuality. Autoři Havelock Ellis a John A. Symonds se v tomto dokumentu snaží vysvětlit, že homosexualita není žádnou formou neřesti, či produktem sociálního úpadku. Naopak objasňuje skutečnost, že něco, co je nenucené a přirozené, nemůže být projevem psychické nemoci.

V roce 1869 byl poprvé užit Benkerem výraz homosexualita, jakožto označení pro lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví, čímž mínil nejen vztah po stránce citové, ale i po stránce fyzické. Homosexualitou je zde míněn stav sexuální orientace, která je nositelem nezapříčiněná a nezvolená.⁴⁴

Tuto dobu bychom rádi doplnili ještě osobností, která byla velice příznačnou pro toto období. Byl jím Oscar Wilde, člověk, jehož *osudem, symbolickým pro „většinovou“ pokryteckou morálku jeho doby, se devatenácté století příznačně uzavírá.*⁴⁵ Jeho vzrůstající kariéru v roce 1895 ukončilo soudní přelíčení, které se oproti původnímu záměru zvrhlo v soud proti

⁴³ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Titáni a pomlouvači, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 179-180.

⁴⁴ BRZEK, Antonín; PONĎĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992. Co je vlastně homosexualita a kdo je homosexuál, s. 124. ISBN 80-85526-03-4. Str. 19.

⁴⁵ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Dvojí jed v lásce Oscara Wilda, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 269.

homosexuálním tématům ve Wildově tvorbě. Wilde přelíčení prohrává a je odsouzen na dva roky vězení.

Po Wildově kauze přinesl začátek 20. století mnoho skandálů. Anglie okolo celé kauzy dělala velký poprask, ale zároveň zastírala, že ví o pravé sexuální orientaci mnoha svých hrdinů. Jedním z takových hrdinů byl i C. J. Rhodes, kolonizátor, podle kterého je pojmenovaná Rhodesie.⁴⁶

2.6. Dvacáté století

Když se posuneme na začátek 20. století, tak se nejvíc bude objevovat jméno Magnus Hirschfeld. Tento lékař a sexuolog napsal roku 1920 monografii *Homosexualita mužů a žen*, která je doposud největší encyklopedijní homosexuality. Pod jeho vedením vznikla i nadace Magnuse Hirschfelda zabývající se lidskou sexualitou. Ruku v ruce s ní vznikla i první manželská poradna v Německu. Bohužel se to vše odehrálo v době nástupu nacistů k moci, a tak vypálili celý Hirschfeldův ústav a jeho samotného dohnali k tomu, aby emigroval do Francie. Po jeho smrti vyšlo najevo, že byl gay a zároveň transvestita.⁴⁷

První pokusy o zjištění zastoupení homosexuálů v populaci vzešly právě od Hirschfelda. Tento německý sexuolog aplikoval své šetření na 1696 studentech. Tehdy zjistil, že 1,5% studentů bylo ryze homosexuální a 4,5% studentů tíhlo k oběma pohlavím.⁴⁸

Ve třicátých letech začala vznikat tzv. kartotéka, kde byli gayové evidováni. A právě díky této kartotéce mělo dojít k novelizaci §129 o „smilstvu proti přírodě“. Dopis jednoho plzeňského občana adresovaný časopisu Hlas vypovídá o tom, že byly předvolávány „dvě kategorie našinců“.⁴⁹ Jedni z nich byli k výsledku a soudnímu řízení pozváni na základě udání. Druhá skupina byli ti, kteří se na výzvu museli dostavit do bezpečnostního oddělení, i když proti nim nikde žádné usvědčující důkazy neměli. Hned po příchodu byli ujištěni, že se jedná pouze o pořizování evidence homosexuálních lidí. Pochopitelně bylo nepřesné znění §129 a evidence těchto lidí velice dobře zneužitelná pro svá nepřesně stanovená pravidla. Zlom v legislativě přišel v roce 1961, kdy bylo uzákoněno, že *pohlavní styky osob téhož pohlaví*

⁴⁶ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Probuzené století: (nejen) skandály pokračují, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 278.

⁴⁷ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Právo na lásku, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 303-305.

⁴⁸ WEISS, Petr; ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha: Portál, 2001. 159 s. ISBN 80-7178-558-X. Str. 96.

⁴⁹ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Dvojakost nelegálního postavení, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 430.

*starších osmnácti let nejsou trestným činem, dojde-li k nim dobrovolně, bez úplaty a za okolností, které nebudí veřejné pohoršení.*⁵⁰

V následujících dekádách se komunita homosexuálů začala více a více otevírat. Začaly vznikat místa, kde se mohli scházet. V sedmdesátých letech to byla hlavně rodinná společenství a intelektuální salóny, kam bylo těžké se dostat, avšak tam se již nemuseli příliš hlídat. Dalším místem byly veřejné lázně, které byly otevřené pro všechny, ovšem byla nutná vyšší obezřetnost. V osmdesátých letech, kdy se počala rozvíjet tzv. „diskotéková generace“ se začali lidé s homosexuální orientací scházet v tanečních klubech. Bohužel i sem často zavítala policie, aby si „doplnila“ svou evidenci, často pod záminkou smyšleného vyšetřování.

V publikaci *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality* zmiňuje Libor Ovečka úroveň přijetí homosexuálů církví a církevní naukou. Právě v prohlášení Kongregace pro nauku víry o některých otázkách sexuální etiky Persona Humana z roku 1975 v článku č. 8 církev ztlačně dala najevo, že vidí rozdíl mezi homosexuálním jednáním a homosexuálním stavem. Dá se tedy pochopit, že konečně i církev nevidí jako viníky všechny, jež jsou homosexuálně orientovaní. Ale i přes to je stále homosexualita ve své vnitřní podstatě nezřícená a tudíž neschválitelná.⁵¹ Tento spis též tvrdí, že je bezpodmínečně nutné přistupovat k lidem s homosexuální orientací rozvážně a být spravedlivý při rozhodování o jejich vině či nevině.⁵²

Stejný názor s autorem článku sdílí i autor knihy *Co vlastně Bible říká o homosexualitě* Daniel A. Helminiak.⁵³ Shodou okolností byl u obou knih jeden a ten samý odpovědný redaktor, Jan Vybíral, a dokonce byly obě publikace vydané stejnou neziskovou a vzdělávací organizací z Brna, *Centrum pro studium demokracie a kultury*, která se kromě jiného také snaží připomínat nezastupitelnost křesťanských hodnot, jež jsou jedny z neodmyslitelných pramenů evropské civilizace.⁵⁴

⁵⁰ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. Dvojakost nelegálního postavení, s. 475. ISBN 80-7272-010-4. Str. 434.

⁵¹ OVEČKA, Libor. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. Oblouk vývoje církevní nauky o homosexualitě a homosexuálním jednání od roku 1975 do 2005, s. 155. ISBN 978-80-7325-176-5. Str. 106 - 108.

⁵² OVEČKA, Libor. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. Oblouk vývoje církevní nauky o homosexualitě a homosexuálním jednání od roku 1975 do 2005, s. 155. ISBN 978-80-7325-176-5. Str. 108.

⁵³ HELMINIAK, Daniel A. *Co vlastně Bible říká o homosexualitě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 131 s. ISBN 978-80-7325-122-2.

⁵⁴ DOLEŽAL, LEV. Centrum pro studium demokracie a kultury. [online]. Dostupné z WWW <http://www.cdk.cz/>

Důležitým dokumentem z roku 1994/1997 je *Katechismus katolické církve*, který tématu homosexuality věnoval tři články (článek 2357 – 2359) v kapitole o šestém přikázání („Nesesmilniš.“). Stejně jako *Persona humana* označuje Katechismus homosexuální akt za mravní spoušť, která odporuje přirozeným zákonům, protože odtrhuje pohlavní úkon od předávání života. Rozdíl mezi Katechismem a *Persona Humana* je přesto zřejmý. V *Persona Humana* úkony homosexuality vnímají jako neschválnou zvrácenost. Avšak takovéto pojmenování není v Katechismu zaznamenáno, tím pádem není jasné, zdali je v rozporu jen s vnějším zákonem, nebo i s osobní morálkou.⁵⁵

Katechismus totiž vidí rozdíl mezi homosexualitou v podobě vztahů a vrozenými sklony k homosexualitě samotnými. Popisuje vrozené sklony k homosexualitě jako nechtěnou volbu jejího nositele s tím, že rovnou vyzývá lid k úctě, soucitu k homosexuálům s jasným zákazem diskriminace. To se však týká pouze vrozených sklonů k homosexualitě. Homosexuální jednání samotné je podle Katechismu špatné, protože z něj nemůže vzejít nový život.⁵⁶ A právě díky tomuto ustanovení dokument vyzývá k sexuální zdrženlivosti, kterou pojmenovává v textu jako „výzvu k čistotě.“⁵⁷

Od poloviny osmdesátých let se znatelně dal vypozerovat posun katolické církve k tolerančnějšímu přístupu vůči homosexualitě. Začali se snažit vnímat stejnopohlavní svazky jako alternativní životní styl v manželství s právem na stejnou sexuální intimitu jako ostatní svazky. Hlavním usnesením v tomto smýšlení byl *Řádný synod Starokatolické církve Rakouska* z roku 1997, který říká, že svátost manželství je pouze spojení muže a ženy. Toto rozhodnutí skýtalo možnost v dohledné době uznání registrované partnerství.

Legalizace registrovaného partnerství podle křesťanské iniciativy bude mít přínos v problému boje proti AIDS, jelikož přispěje ke stabilitě homosexuálních vztahů.⁵⁸

Největším uvolněním pro homosexuály byl rok 1989. Do té doby se téma homosexuality v médiích objevovalo pouze s negativním podtextem. Po sametové revoluci došlo k obratu

⁵⁵ OVEČKA, Libor. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. Oblouk vývoje církevní nauky o homosexualitě a homosexuálním jednání od roku 1975 do 2005, s. 155. ISBN 978-80-7325-176-5. Str. 112.

⁵⁶ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 109.

⁵⁷ OVEČKA, Libor. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. Oblouk vývoje církevní nauky o homosexualitě a homosexuálním jednání od roku 1975 do 2005, s. 155. ISBN 978-80-7325-176-5. Str. 112.

⁵⁸ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 110.

a veřejnost začala poznávat homosexualitu i z jiné stránky. To se dělo právě díky již dříve vznikajícím, ale až po 89' se prosazujícím organizacím podporujících občany s homosexuální orientací. První Velkou organizací zastřešující mnoho dalších bylo SOHO, neboli *Sdružení občanů s homosexuální orientací*, které se časem přejmenovalo na *Gay iniciativa*.

Konec této kapitoly bych uzavřela genderovým pohledem na vývoj homosexuality v průřezu dějin. Téma homosexuality se během dlouhé doby její historie točilo až donedávna převážně kolem mužů. Případy lesbické lásky byly z pohledu udržení rasy indiferentní. Nebyla to tedy žena, ale muž, kdo měl hlavní podíl na rozvíjení společnosti s tím následkem, že jakýkoliv pohlavní styk bez cíle plodit děti byl plýtváním.⁵⁹

⁵⁹ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 103-104

3. Homosexualita a rodičovství v legislativě

Tato kapitola vznikla na základě podnětu z rozhovorů s respondenty, kdy na otázku *Jaké důvody podle Vás brzdí uzákonění adopce homosexuály?* respondentka Okamžitě odpověděla *Parlament*. I během dotazníkového šetření padla otázka na hlavní vlivy při utváření názorů veřejnosti a politika byla označena nejmenším množstvím respondentů. Což potvrzuje odpověď z rozhovorů, že si podle nich většina lidí myslí, že se politika na utváření názorů veřejnosti, ani na pomoci homosexuálům příliš nepodílí.

Dokládám zde jednotlivé zákony a listiny, prokazující práva homosexuálů v naší společnosti. Samozřejmě, stejně jako každá změna musí počkat na svou dobu. I zákony opravňující homosexuály mít stejná práva jako heterosexuálové, musí počkat na příhodný čas.

Každá země má zákony týkající se homosexuality stanovené jinak. Oproti velice liberálnímu Švédsku, Nizozemí, Norsku a Španělsku, kde je zlegalizované jak registrované partnerství, tak i adopce, stojí například Saudská Arábie a Jemen, kde homosexuálům hrozí trest smrti.

3.1. Úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Jako první je důležité napsat o *Úmluvě o ochraně lidských práva základních svobod*. Je to jedna z nejdůležitějších úmluv, kterými je Česká republika, jakožto signatářská země, vázána. Zavazuje se v ní, že svým občanům zajistí standartní západoevropskou úroveň ochrany lidských práv. Vznikla v roce 1950 a Česká republika jí podepsala roku 1991. Součástí Úmluvy je ještě čtrnáct dodatkových protokolů, které ji rozšiřují. Jako poslední nabyt účinnosti dvanáctý protokol zakazující jakoukoliv formu diskriminace. Tento protokol však Česká republika stále nepodepsala, a tak je pro naši společnost ohledně diskriminace určující první odstavec třetího článku Listiny základních práv a svobod, který říká *„Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“*⁶⁰

Pro tuto práci bych zmínila dva důležité články Úmluvy, a to čl. 3 a čl. 14. Článek 3 říká, že, *„nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo*

⁶⁰ Česká republika. *Úmluva o ochraně základních práv a svobod*.209/1992 Sb. In Evropská unie. 1953. [cit. 2011-03-26].

testu“ a článek 14, že „Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnosti nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení“.⁶¹

V rámci našeho tématu a Úmluvy o lidských právech a svobodách se v roce 2008 objevila kauza, jež následně obletěla celý svět. Kauza *E.B. proti Francii* dne 22. ledna 2008 vynesl Evropský soud pro lidská práva významné rozhodnutí. Lesbická žena zde žalovala Francii, že jí neumožnila adoptovat dítě. Situace se odehrávala takto. Paní E. B., pětáctyřicetiletá učitelka mateřské školy, žila ve stabilním soužití s partnerkou, pracující jako psychologka. V roce 1998 zažádala francouzské úřady o zahraniční adopci dítěte. Během zpracování žádosti informovala úřady, že by dítěti byla schopna poskytnout mužský vzor v osobnosti svého otce a švagra. I přes rozhodnutí o dostatečných schopnostech žadatelky jí dítě k adopci nepovolili. Důvodem měla být skutečnost, že nemůže v dostatečné míře dítěti poskytnout možnost otcovského vzoru. Dalším důvodem zamítnutí byl nejednoznačný přístup žadatelčiny partnerky k adopci. Tímto se z žadatelky stala stěžovatelka a hnala svojí situaci výš, až se dostala k Evropskému soudu pro lidská práva. Zde se odvolávala na Evropskou úmluvu o lidských právech a svobodách. Soud celou situaci posoudil, podle článku 14, jako diskriminaci stěžovatelky a v rámci článku 8 zároveň diskriminaci ve spojení s ochranou jejího rodinného a soukromého života.

V momentě, kdy jí zamítli žádost o povolení adopce, stala se zde cílem rozdílného rozhodnutí na základě její sexuální orientace. Což je, jak říká Úmluva o lidských právech a svobodě, nemožné.⁶²

3.2. Usnesení Evropského parlamentu o homofobii v Evropě

Evropský parlament tímto dokumentem zakazuje jakoukoli diskriminaci založenou zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociální původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, zdravotnímu postižení nebo právě v našem případě sexuální orientaci.

Homofobii definuje jako iracionální strach a odpor vůči homosexualitě a lesbicky,

⁶¹ Česká republika. *Úmluva o ochraně základních práv a svobod*. In Evropská unie. 1953. Dostupný také z WWW: <<http://www.novatrixprint.cz/umluva-o-ochrane-lidskych-prav-a-svobod.html>>.

⁶² BOUČKOVÁ, Pavla. *E. B. v. Francie: Je odmítání adopce homosexuálním jednotlivcům diskriminační?*. Jurisprudence: Specialista na komentování judikatury. 2008/ 2, s. 46-52. ISSN 1802-3843.

homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaným osobám, založený na předsudcích podobných rasismu, xenofobii, antisemitismu a sexismu.

Zároveň ve svém znění vyzývá členské státy, aby zajistily stejnou úctu, důstojnost a ochranu lesbám a gayům jako zbytku společnosti. Žádá členské státy, aby důrazně odsoudili nenávistné výroky ve jménu homofobie a aby byla v praxi respektována svoboda projevu. Přitom Úmluva žádá členské státy, aby zvýšily snažení v boji proti homofobii prostřednictvím kampaní proti homofobii na školách, univerzitách a v masmédiích.⁶³

3.3. Zákon o registrovaném partnerství

Dalším důležitým zákonem pro téma této práce je zákon č. 115 z roku 2006 o registrovaném partnerství, který nabyl účinnosti 1. července 2006. V rámci tohoto zákona nás zajímá první, druhý a třetí odstavec § 13. První odstavec říká, že „*existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.*“⁶⁴ A jak na tuto část reagovali účastníci v pořadu *Máte slovo* v České televizi „*v registrovaném páru jsou ukládány mnohé povinnosti, které nejsou vyváženy žádnými právy*“⁶⁵, kde se diskutovalo o tématu legalizace homoparentality.⁶⁶

Druhý odstavec § 13 zákona o registrovaném partnerství zakazuje registrovaným partnerům jak společnou, tak individuální adopci. S registrovanými partnery je tím pádem zacházeno odlišně než s manžely. Tento bod, který říká že „*trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte*“⁶⁷ je v rozporu s článkem 8 a 14 Evropské úmluvy

⁶³ Česká republika. *Usnesení Evropského parlamentu o nárůstu rasově a homofobně motivovaného násilí v Evropě*. In *Evropská unie*. 2006. Dostupný také z WWW:

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2006-0273&language=CS>>.

⁶⁴ Česká republika. *Zákon o registrovaném partnerství*. 2006. Dostupný také z WWW:

<<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb06115>>.

⁶⁵ JANČAŘÍKOVÁ, Anna; HUBÍKOVÁ, Olga. *Jakýpak vy jste rodič?*. Oficiální vyjádření Stejně rodiny k pořadu *Máte slovo* a především výrokům paní poslankyně Šojdové. In *Stejná rodina* [online]. Brno: Stejná rodina, 2010 [cit. 2011-01-18]. Dostupné z WWW: <http://www.stejnarodina.cz/aktualita-195-jakypak_vy_jste_rodic_.htm>.

⁶⁶ *Česka televize. Máte slovo*. 18.3.2010 [cit. 2011-01-18]. [online] Dostupné z WWW:

<<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/210572230800011-mate-slovo/>>.

⁶⁷ Česká republika. *Zákon o registrovaném partnerství*. 2006. Dostupný také z WWW:

<<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb06115>>.

o lidských právech a základních svobodách⁶⁸, jež je zároveň i součástí ústavního pořádku České republiky.

Dne 13. srpna 2009 byly zveřejněny výsledky analýzy, objednané organizací Gender studies, zabývající se spornou pasáží §13. A právě tato část odporující Úmluvě byla navržena k vyškrtnutí, což by stejně neznamenovalo změnu zákona, ale jen symbolické odstranění věty, která je v rozporu s nadřazeným dokumentem.⁶⁹

V momentě, kdy byla odhlasována legalizace registrovaného partnerství, vzešlo ze strany veřejnosti mnoho otázek. Lidé se například ptali, proč se otázka homosexuálů řeší až v této době. Pravdou však bylo, že tento zákon čekal na své schválení asi patnáct let, jelikož byl několikrát zamítnut. Jako první návrh předložili ke konci roku 1997 poslanci Zuzka Rujbrová, Jana Gavlasová a Jaroslav Zvěřina. Hlavní argumenty k legalizaci byly právo na důstojný život, možnost zajištění v nouzi, změna vnímání tradičních vztahů, právní diskriminace a vzájemná opora. Tlak ke schválení tohoto zákona přišel i ze strany Evropské unie, která se registrovaným partnerstvím zabývala již mnohem dříve než Česká republika.⁷⁰

Třetí odstavce §13 zákona č. 115 z roku 2006 o registrovaném partnerství říká, že „*Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.*“⁷¹ V tomto případě má nebiologický rodič zákonem stanovené povinnosti, podílet se na výchově dítěte partnera. Dokonce má svoji roli i při vypočítávání některých sociálních dávek. Práva vůči dítěti svého partnera nemá ale žádné. Nemůže si dítě osvojit. Nemůže být informován o jeho zdravotním stavu. Pokud by se s partnerem rozešli, nemá nebiologický rodič žádné právo se s dítětem dále stýkat, ani v případě smrti partnera nemůže dostat dítě do péče.⁷²

Poprvé byl stejnopohlavní svazek označen Evropským soudem pro lidská práva za rodinu 24. 6. 2010 po ukončení kauzy *Schakl s Kopf vs. Austria*. V této kauze se diskutovalo, zdali Rakousko neporušilo čl. 12 (právo uzavřít sňatek) Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách, když neumožnilo stejnopohlavnímu páru vstoupit do

⁶⁸ WINTR, Jan. *Analýza české právní úpravy osvojení dítěte gayi, lesbami a bisexuálními lidmi ve světle práva Evropské unie a Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách* [online]. Praha: Gender studies, 2009 [cit. 2011-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.osf.cz/attachments/analyza-osvojeni-ditete-gayi.pdf>>.

⁶⁹ ČTK. 14. 8. 2009. <http://www.004.cz/view.php?cisloclanku=2009081401-adopce>

⁷⁰ ŠPATNÁ, Martina. *Postavení homosexuálů ve světě*. 2006. [cit. 2011-01-18] Dostupné z WWW <http://homodomov.wz.cz/situace%20ve%20svete.htm>

⁷¹ Česká republika. *Zákon o registrovaném partnerství*. Zákon č. 115/2006 Sb.[cit. 2011-03-26]

⁷² GARČICOVÁ, Anna; FICOVÁ, Sylva. *Potíže registrovaných rodičů*. A2 [online]. 2008, 28, [cit. 2011-01-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2008/28/potize-registrovanych-rodicu>>. ISSN 1803-6635.

manželství. Nicméně tři ze sedmi soudců vyslovili názor, že došlo k porušení čl. 14 (zákaz diskriminace) ve spojení s čl. 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života).⁷³

3.4. Zákon o rodině

Posledním legislativním dokumentem týkajícím se tématu homoparentálních rodin je zákon o rodině č. 94 z roku 1963.⁷⁴ V rámci tohoto zákona jsou kromě jiného stanovena práva a povinnosti osvojení. V rámci individuální adopce není homosexualita nijak určující pro svěření dítěte do péče. Avšak při společné adopci si registrovaní partneři osvojit dítě nemohou. Není ani možné adoptovat dítě z partnerova předešlého manželství. Přesné znění stanovuje první odstavec § 64, který říká, že „*osvojiteli se mohou stát pouze fyzické osoby, které zaručují způsobem svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti.*“ a druhý odstavec § 66, jež tvrdí „*je-li osvojitel manželem, může osvojit jen se souhlasem druhého manžela, tohoto souhlasu není třeba, jestliže druhý manžel pozbyl způsobilost k právním úkonům nebo je-li opatření tohoto souhlasu spojeno s překážkou těžko překonatelnou.*“⁷⁵

Co se týče pěstounské péče, kterou stejně jako adopci upravuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině (§ 45a - § 50). I v tomto případě se mohou gayové a lesby stát pěstouny pouze individuálně.

⁷³ *Poradna pro občanství, občanská a lidská práva* [online]. 2010 [cit. 2011-03-26]. Evropský soud pro lidská práva o stejnopohlavních párech. Dostupné z WWW: <<http://lgbt.poradna-prava.cz/aktuality.html>>.

⁷⁴ Česká republika. *Zákon o rodině*. 1963. Dostupný také z WWW: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-sb-zakon-o-rodine.html>>.

⁷⁵ Česká republika. *Zákon o rodině*. 1963. Dostupný také z WWW: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-sb-zakon-o-rodine.html>>.

4. Tradiční rodina vs. Homoparentální rodina

Dva pojmy, které stojí tak daleko a přitom tak blízko u sebe. I během rozhovorů jsem narazila na argumenty proti legalizaci homoparentálních rodin, že popírá pravidla tradiční rodiny a tím pádem není důvod povolení takové rodiny.

Tazatel: Jaké důvody podle Vás brzdí uzákonění adopce homosexuály?

Respondent: ...udržovat tradiční formu rodiny.⁷⁶

4.1. Co je tradiční rodina?

Pojem *tradiční rodina* se v posledních dekáдах stal jakousi magickou formulí, nebo jak píšou Britské listy ideálním mýtem⁷⁷, argumentace proti homoparentálním rodinám. Tento sociální konstrukt je ideálem žádoucí rodiny, která zahrnuje všechny vhodné prvky pro zdravý vývoj dítěte. Otázkou je, co vše si pod těmito prvky veřejnost představuje? Právě takovou otázku jsem použila v dotazníkovém šetření, viz začátek kapitoly 4.

Když jsem se zeptala respondentů, jaké prvky podle nich zahrnuje tradiční rodina, odpovědi ve většině případů skýtaly pár pojmů, které se opakovaly. Naprosto pokaždé byla odpověď *jedna matka a jeden otec, jedno nebo dvě děti* a často se též objevovalo *jasně stanované role a povinnosti v domácnosti, domácnost bez stresu, otec živitel a matka starající se o domácí krb*, apod. Jak v práci *Mezi stereotypem a autenticitou* píše Kateřina Nedbálková, výzkum homoparentálních rodin šel již od počátku ruku v ruce s výzkumem ideální rodiny postavené na genderovém modelu doplňující se role ženy a muže. Analyzuje obavy, zdali bude homosexuální rodičovský pár schopen poskytnout dítěti oba dva vzory genderových rolí, které jsou stále považovány za jediné správné rozdělení rolí v rodině.⁷⁸

⁷⁶ Viz příloha Přepisy rozhovorů.

⁷⁷ ČURDOVÁ, Anna. Tradiční rodina je ideální mýtus. *Britské listy*. 22. 4. 2004. Dostupný také z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/18649.html>>. ISSN 1213-1792.

⁷⁸ NEDBÁLKOVÁ, K.: *Lesbické rodiny: Mezi stereotypem a autenticitou*. 2005. Biograf/38. Dostupný na WWW: <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=v3802>

Pokud bych se vrátila k otázce z dotazníkového šetření:

Jaké složení rodiny je pro vás stále tradiční rodina?

- a. *Otec, matka, kteří se spolu žijí v manželství + dítě/děti.*
- b. *Jeden rozvedený rodič + dítě/děti.*
- c. *Matka samoživitelka, která se nikdy nevdala + dítě/děti.*
- d. *Homosexuální sezdáný nebo registrovaný pár + dítě/děti.*
- e. *Manželský pár s adoptovaným dítětem/děťmi.*
- f. *Nesezdaný otec a matka + dítě/ děti.*
- g. *Jiné, (vyplňte, pokud vám ve výběru odpovědí nějaká možnost chyběla, nebo jestli máte nějaký komentář).⁷⁹*

Otázka, která nakonec nebyla součástí dotazníkového šetření, ale byla v příloze navržena jako alternativní otázka pro budoucí výzkumy v oblasti homoparentálních rodin, měla zjistit, jaké prvky podle respondentů spadají pod instituci tradiční rodiny, a které ne. Kompletním rozbořem této otázky se zabývám až v kapitole zpracovávající otázky dotazníkového šetření. Zde Vám jen nastíním myšlenku této otázky. Každá z odpovědí v sobě zahrnuje určité složení rodiny, které je něčím specifické. Jelikož má respondent možnost zaškrtnout libovolné množství odpovědí, lze z nich následně vyčíst, co ještě spadá pod tradiční rodinu a co už ne. Rozvod, adopce, rodič samoživitel, nesezdané partnerství, registrované partnerství, to jsou ony odpovědi, které mají objasnit, zdali tradiční rodina zahrnuje pouze homoparentální rodiny, jak je všude tradováno, anebo i jiné instituce s rodinou blízce spojené. Tím pádem by se podle pravidel tradiční rodiny muselo stejným způsobem zacházet s dalšími formami rodin jako s homoparentální rodinou.

Chtěla bych se odkázat i na Ivo Možného, profesora sociologie, zakladatele Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, zkoumající především proměny české rodiny a sociální politiky. Zabýval se mimo jiné i tématem tradiční rodiny ve své knize *Kapitoly ze sociologie rodiny*. Tvrdí, že pro společnosti naší kultury je přirozenou podobou rodiny párová rodina žijící v monogamním svazku, tedy vztah tvořený mužem, ženou a jejich dětmi. Tuto představu sdílí i veřejnost, přičemž si své přesvědčení utvrzuje statistickými daty, která jsou veřejností klamně zjednodušována.⁸⁰

⁷⁹ Viz příloha *Alternativní otázky dotazníku*.

⁸⁰ MOŽNÝ, Ivo. *Kapitoly ze sociologie rodiny*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1987. Str. 5-6.

V článku „*Pečující otcové: Příběhy plné odlišností*“ od Hany Maříkové se píše o roli otcovství a jeho změnách v kontextu tradičního vnímání této instituce. V současnosti dochází k takovým změnám, že se i otcovská kultura dopracovala k odlišné podobě, než ve které existovala kdysi. Dříve autoritářské a institucionální otcovství se do dnešní doby transformovalo v otcovství dobrovolné a vztahové. Díky otevřené dohodě manželů o povinnostech v domácnosti se otcovství stává pluralistické.⁸¹ Avšak faktem je, že většina studií často vykazuje, že jsou to stále ženy, kdo dělá většinu pečovatelských aktivit v rodinách. Pečovatelství pro muže ještě pořád není přijatelné, jelikož je tato sféra činností zařazena do okruhu femininního a to vytváří pro potenciální mužské zájemce o pečovatelsví bariéru.⁸²

Koncepce rodiny tedy v posledních dekáдах prošla značnými změnami. Významným krokem bylo zvýšení pozornosti na kariéru u žen či společné sexuální soužití dvou lidí před sňatkem. Dalšími projevy tzv. postmoderní rodiny jsou také stále se zvyšující rozvodovost a díky tomu i zvyšující se procento dětí počatých v nemanželském svazku. Právě tyto změny měly vliv na vznik nové formy rodiny, homoparentální rodiny.⁸³

4.2. Co je to Homoparentální rodina?

Podle slovinské socioložky Alenky Švab jsou gay a lesbická partnerství a rodiny „*jak motorem společenských změn pozdní modernity, tak zároveň důsledkem těchto změn.*“⁸⁴

Jedná se o typ rodinného soužití, kdy jsou oba rodiče homosexuálně orientovaní. Ve svém příspěvku na Celostátní konferenci k sexuální výchově v České republice se odkazovala Anna Sedláčková v příspěvku *Modely homoparentálních rodin* na Dr. Felixe Lopéze, profesora z katedry psychologie a vzdělávání z univerzity v Salamance. Lopéz tuto formu rodin rozdělil na smíšené, plánované a neúplné homoparentální rodiny. *Smíšené rodiny* se skládají z biologického rodiče, nevlastního rodiče a dětí, které si biologický rodič přivedl z bývalého

⁸¹ MAŘÍKOVÁ, Hana. *Pečující otcové: příběhy plné odlišností*. Czech sociological review [online]. 2009, 1, [cit. 2011-01-25]. Dostupný z WWW:

<http://sreview.soc.cas.cz/uploads/34c1e87455937f459a4ce65ff6b34168fffb0a16_514_MarikovaSC2009-1.pdf>. Str. 90.

⁸² MAŘÍKOVÁ, Hana. *Pečující otcové: příběhy plné odlišností*. Czech sociological review [online]. 2009, 1, [cit. 2011-01-25]. Dostupný z WWW:

<http://sreview.soc.cas.cz/uploads/34c1e87455937f459a4ce65ff6b34168fffb0a16_514_MarikovaSC2009-1.pdf>. Str. 92.

⁸³ MOŽNÝ, Ivo. *Kapitoly ze sociologie rodiny*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1987. s. 106 - 110.

⁸⁴ SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Czech sociological review*. 2009, 1, s. 115-145. Dostupný také z WWW:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf>. Str. 115-116.

vztahu. *Plánované rodiny* se skládají z biologického rodiče, sociálního rodiče a dětí, které přišly do rodiny pomocí asistované reprodukce, v případě lesbických plánovaných rodin. Forma plánovaného rodičovství u homoparentálních rodin může mít podle Lopéze také podobu soužití lesbického páru, který počal dítě s gayem či dvojicí gayů a vychovávají jej společně. Poslední možností jak může gay pár vychovávat dítě je z tzv. surrogátního mateřství⁸⁵. Poslední formou homoparentální rodiny podle Lopéze je *neúplná lesbická rodina*. V tomto případě lesbické ženy vychovávají dítě bez partnerky a není znám původ, či způsob početí dítěte.⁸⁶

Trend homoparentální rodiny je v poslední dekádě velice na vzestupu, důkazem toho jsou studie od 70. let minulého století převážně zahraničního původu. Česká republika je v tomto ohledu několik kroků pozadu, avšak už i zde se postupně začíná objevovat akademický zájem o zpracování studií této podoby rodiny.

Pojem homoparentalita zahrnuje jak lesbické, tak gay rodiče. Většina studií a analýz se ale zabývá pouze lesbickými rodinami s tím argumentem, že gayové po dětech v podstatě neprahnu.⁸⁷ Na což mohu reagovat s odpovědí respondentů z jednoho rozhovoru, který probíhal v rámci kvalitativního výzkumu.

Tazatel: Plánujete mít někdy v budoucnu dítě?

*Respondent: No, tak bylo by to dobrý. (odmlka) V ideálním případě ano, postupem času možná, i když nás potom stejně lidi možná zavrhnou.*⁸⁸

Před ustálením pojmu *homoparentální rodina* bylo zvykem označovat tento typ rodiny jako homosexuální či stejnopohlavní rodina. Tyto pojmy však svou nepřesností do homosexuální orientace zahrnuly celou rodinu a nikoli jen rodiče.

O jednom takovém výzkumu z roku 2006 až 2007 mluví článek *Otec, otec a dítě* ze sociologického časopisu *Czech Sociological Review*, který napsala Věra Sokolová, odborná asistentka v Centru genderových studií na FHS a FF Karlovy univerzity v Praze. Hlavním

⁸⁵ *Surogátní mateřství* je forma náhradního mateřství, která do sebe zahrnuje třetí osobu, která páru odnosi dítě a po porodu jej odevzdá zpátky rodičům.

⁸⁶ SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Modely homoparentálních rodin*. In *Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice* [online]. Pardubice: Tribun EU, 2009 [cit. 2011-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/Pardubice09/sbornik09.pdf>>.

⁸⁷ SOKOLOVÁ, Věra. *Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství*. *Czech sociological review*. 2009, 1, s. 115-145. Dostupný také z WWW:

<http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf>. Str. 116.

⁸⁸ Viz příloha *Přepisy rozhovorů*, Rozhovor s gay párem.

tématem výzkumu byl postoj gayů na názory gay otcovství a rodičovství. Jak a kde představy o gay-otcích vznikají, jak se s nimi pracuje a jakou podobu mají na území naší republiky. Výzkum včetně dalšího zjistil, že většina respondentů, což bylo 24 gayů z 30, by si přála vychovávat děti. Poznatek je o to důležitější, jelikož prolamuje stereotypní názor, že gayové děti mít nechtějí.⁸⁹

Ve výzkumu bylo navíc odhaleno, že klíčovým problémem eventuálního gay otcovství je společnost a její postoj plný předsudků.⁹⁰

O pár let před touto studií, přesně roku 2004, byly zveřejněny výsledky výzkumu socioložky Judith Takács. Jedná se o výzkum o hodnotových preferencích maďarských gayů z let 1998 až 2000. Bylo zjištěno, že mezi homosexuálními a heterosexuálními muži v otázkách zodpovědnosti, odvahy, odpuštění, nezávislosti, materiálního zajištění a společenského uznání není žádný rozdíl. Na druhou stranu bylo ale zjištěno, že gay-muži dávají v rovině hodnot rodiny a rodinných jistot mnohem menší důraz. Tato skutečnost je autorkou vysvětlena hned dvěma důvody. Za prvé byla v té době homosexuální orientace v maďarské společnosti vnímána negativně, a tak vnášela napětí i do jejich rodin, ze kterých si tím pádem gayové nemohli odnést základ pro touhu po své rodině. Druhý důvod se obrací na definici tradiční rodiny a její úzké vymezení, jež nevytváří prostor pro získání stavu rodičovství.⁹¹

Rok potom vydala ve Slovinsku svou studii socioložka Alenka Švab. Avšak oproti Judith Takács se zabývala komparací názorů a postojů gay-mužů a lesbických žen v tématu rodičovství. Jak gayové, tak lesby toužili po dětech téměř ve všech případech stejně. Další závěr z výzkumu se týkal volby reprodukce. Na rozdíl od heterosexuálních párů mají homosexuálové, vzhledem k nemožnosti mít děti obvyklým způsobem, mnohem širší možnosti jak si své vize o rodině uskutečnit. I přes všechny tyto otevřené názory slovinských

⁸⁹ SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Czech sociological review*. 2009, 1, s. 115-145. Dostupný také z WWW:

<http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf>. Str. 123-124.

⁹⁰ SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Czech sociological review*. 2009, 1, s. 115-145. Dostupný také z WWW:

<http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf>. Str. 129.

⁹¹ SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Czech sociological review*. 2009, 1, s. 115-145. Dostupný také z WWW:

<http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf>. Str. 120.

homosexuálů Švab zjistila, že se stále drží klasického modelu biologického rodičovství a náhradní rodinnou péči vidí jako nouzová řešení.⁹²

Je také třeba napsat, že homoparentální rodina není snem budoucnosti, ale praxí současnosti. Proč je tedy toto téma neustále diskutováno? Protože existence homoparentálních rodin stále nebyla legislativně doložena a zajištěna.

Rodiny s homosexuálními rodiči jsou mezi námi už mnoho let a ne jeden výzkumník díky nim získal fakta, významná pro jejich zrovnoprávnění. V tomto směru bych ráda připomněla výzkum dvou amerických sociologů, Timothy Biblarz a Judith Stacey. Ti dva na několika homoparentálních rodinách uskutečnili mnohaletý výzkum, aby na jeho základě mohli potvrdit, anebo vyvrátit argumenty, často vznášené proti legalizaci homoparentality. Témata, která rozebírali Biblarz a Stacey ve svém výzkumu, jsem v pozměněné formě použila v jedné otázce dotazníkového šetření.

Jaké argumenty podle Vás nejčastěji používají lidé jako důvod proti legalizaci adopce homosexuálním párem?

- a) *Šikanování dítěte ze strany okolí, které stále není schopné vnímat homoparentální rodiny jako rovnocenné.*
- b) *Je pravděpodobné, že bude mít dítě problémy při soužití s homosexuálními rodiči i s vlastní sexuální orientací.*
- c) *Strach o citové strádání dítěte z důvodu chybějícího vzoru matky či otce.*
- d) *Nedůvěra ve schopnost výchovy a zajištění ze strany homosexuálního páru.*
- e) *Jiné.....* 93

Když byl výzkum ukončen, začala být zpochybňována jeho věrohodnost, jelikož probíhal v době od narození dětí do jejich puberty. Kritika tvrdila, že právě na konci puberty, kdy se děti začínou sexuálně stabilizovat, je důležité pozorovat četnost případů homosexuální orientace mezi nimi. Výzkum byl tedy obnoven a podezření kritiky vyvráceno. Jak výzkumníci potvrdili „*Žádný výzkum nepodporuje široce zastoupené přesvědčení, že*

⁹² SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Czech sociological review*. 2009, 1, s. 115-145. Dostupný také z WWW: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf>. s. 121.

⁹³ Viz příloha *Alternativní otázky do dotazníku*.

prospěch dětí je ovlivněn pohlavím rodičů."⁹⁴

Zajímavé bylo, že se výzkumníci museli smířit během plánování výzkumu s tím, že by mohli jejich oponenti ve finále některé z jejich zjištěných dat použít proti cíli, kvůli kterému se celý výzkum realizoval, proti homoparentálním rodinám.

Vrátíme-li se k samotným výzkumům v oblasti homoparentálních rodin, tak probíhali, jak se ve své práci Eva Polášková o plánovaných lesbických rodinách odkazuje na výzkum Taskerové a Pattersonové, v rámci dvou hlavních oblastí.

První oblast se výhradně zaměřuje na psychosociální vývoj dětí, které vyrůstají v homoparentálních rodinách. Tento případ studií rozlišuje původní homoparentální rodiny, tedy rodiny, do kterých se dítě již narodí, a rodiny, kde si s sebou jeden z homoparentálních rodičů přivede dítě z bývalého manželství. U druhého případu je důležitý fakt, že si dítě již do nové rodiny přinese trauma z rozvodu svých biologických rodičů, což může přinést i problémy do budoucna s přijímáním rodiny nové.

Druhá oblast studií se věnuje hlavně homosexuálním párům a jejich rodinám. Zde se Polášková odkazuje na práci z roku 1999 od Betty Morningstarové, sociální pracovnice a prezidentky Národní asociace sociálních pracovníků. Morningstar je známá například textem z roku 1999 *Lesby a lesbické rodiny*, nebo také *Lesbické rodičovství: porozumění vývojovým možnostem*.

Vztahy homosexuálních párů a jejich rodin jsou popisovány v rámci sociokulturního a psychosociálního kontextu. Pozornost těmto formám studií byla ale dána pouze na krátkou dobu. Odborníci i veřejnost se s touto oblastí výzkumu začali zabývat až po roce 2000. Do té doby jim přišel více důležitý vývoj dětí v kontextu homoparentálních rodin, jak popisuje první oblast studia.⁹⁵

4.3. Proč jsou lidi proti zrovnoprávnění homosexuálů?

Lidé žijící v hluboce zakořeněných představách o světě kolem sebe mají většinou největší problém s přijímáním nových změn. V současnosti již jednoduše vyvratitelné argumenty jsou například strach před zneužíváním dětí, či eventuální nebezpečí z eventuální duševní poruchy rodičů, jelikož zde mnoho výzkumů potvrdilo jejich nepravdivost. Argument *zneužívání dětí ze strany homosexuálních rodičů* spíše vypovídá o homofobních postojích okolí, než

⁹⁴ TOMEŠ, Petr. *GLpartnerství.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-02-06]. Široká vědecko-odborná shoda na výchově dětí stejnopohlavními páry. Dostupné z WWW: <<http://www.glpartnerství.cz/rodicovství/siroka-vedecko-odborna-shoda-na-vychove-deti-stejnopohlavnimi-pary.html>>.

⁹⁵ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina*. Brno, 2009. 250 s. Dizertační práce. Masarykova univerzita.

o reálném stavu homosexuální komunity. V dalších bodech se budu věnovat argumentům, které se objevily v dotazníkovém šetření a během rozhovorů.

4.3.1. Stigmatizace dítěte homosexualitou jeho rodičů.

Za těchto okolností podle mnoha odpovědí může dítěti jeho rodinný stav přinést mnoho nepříjemností jak ve svém okolí, tak i ve škole. Nedbálková tento bod označuje spíše za problém společenské netolerance, než nevýhodu samotné homosexuální menšiny.⁹⁶

Ve své knize *Třetí pohlaví* se sexuologové Brzek a Pondělíčková-Mašlová staví na stranu proti možnosti svěřit dítě do péče homosexuálů s tím argumentem, že homosexuálové jsou a vždy budou společenskou menšinou a tím pádem i cílem agresivity okolí. V tom směru zavrhuje možnost do takto ztěžované situace svěřit dítě z ústavní péče.⁹⁷ Je nutno podotknout skutečnost, že je dokument *Třetí pohlaví* devatenáct let starý, není tedy jisté, zdali by si autoři za svým názorem stáli i po téměř dvou dekadách, kdy proběhlo tolik výzkumů na poli homoparentality.

V případě rozhovorů jsem se k získání informací v tomto směru dostat nemohla, jelikož ani jeden pár neměl natolik staré dítě, aby eventuálně stigmatizace svým okolím mohlo či nemohlo pociťovat.

Součástí strachu o stigmatizaci se podle Nedbálkové, v textu *Alternativní rodinné modely aneb rodiny lesbických matek a rodiny gay otců*, lidé často mohou bát o postavení dítěte v kolektivu. Mohlo by být postaveno na okraj kolektivu kvůli netradiční rodině, ve které vyrostlo. I zde byla všechna podezření vyvrácena s tím, že děti z homoparentálních rodin, nejen že nejsou postavena mimo skupinu, ale dokonce sami sebe považují za oblíbené v kolektivu.⁹⁸

4.3.2. Hrozba šikany ve škole.

Je pravdou, že právě prostředí školy vytváří příležitosti k mnoha formám šikany. Není proto překvapením, že i zde je možné kvůli homosexuální orientaci rodičů stavět dítě do ne příliš příjemného postavení. A právě obava z vystavení dítěte takovému stresu podle respondentů, jak označili v dotazníkovém šetření, vede veřejnost k vytvoření si negativního názoru na

⁹⁶ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí, 2002. Alternativní rodinné modely aneb rodiny lesbických matek a rodiny gay otců, s. 173. Dostupné z WWW: http://www.drba.cz/clanek-lesbicke_gay_rodicovstvi_odborne-121-alternativni_rodinne_modely_.htm.

⁹⁷ BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992. 128 s. ISBN 80-85526-03-4. Str. 50-51.

⁹⁸ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí, 2002. Alternativní rodinné modely aneb rodiny lesbických matek a rodiny gay otců, s. 173. Dostupné z WWW: http://www.drba.cz/clanek-lesbicke_gay_rodicovstvi_odborne-121-alternativni_rodinne_modely_.htm

homoparentální rodiny.

Chápáno z jiného aspektu, tak právě během studia na škole si děti v pokročilejším věku začínou uvědomovat svou sexuální orientaci. Stává se, že jim nejsou poskytnuty v tomto směru potřebné informace ani dostatečná podpora. Následkem toho se pak mladí lidé se svou odlišnou orientací od většiny separují, stydí se a mohou se stát i případnými oběťmi šikany.

Pokud se budu chvíli věnovat samotné šikaně na školách, zajímavě je popsána v publikaci vytvořené v boji proti homofobii na školách, která jmenuje *Homofobie v žákovských kolektivech*. Ta definuje šikanu jako opakované a dlouhodobé týrání jedince či skupiny, jež může mít mnoho forem, podob a úrovní.⁹⁹

Na chvíli bych odbočila od zdrojů literární podoby a zastavila se u diskuzního pořadu *Máte slovo*, který vysílá Česká televize. Diskuze byla v jednom díle vedena o možnosti adopce homosexuálním párem¹⁰⁰. Následně byla na stránkách sdružení Stejná rodina podrobena rozboru Annou Jančaříkovou a Olgou Hubíkovou. Problém šikany, jež byla jedním z argumentů proti schválení adopce homosexuály, byl autorkami vysvětlen takto: „*Šikanování z důvodů homosexuální rodiny není v prostředí ke sklonům k šikaně o nic pravděpodobnější, než jiné důvody k šikaně (nadváha, brýle, chudoba, či jiné vlastnosti fyzického vzhledu). Problémy šikany na školách je velký a nedostatečně řešený. Zneužívat tedy tento problém proti homosexuální rodině je z hlediska jeho řešení kontraproduktivní. Nelze jako prevenci větší šikany na školách navrhnout v podstatě posílení společenské homofobie, nesnášenlivosti vůči sexuální minoritě.*“¹⁰¹

Nicméně bylo již dávno jisté, že by se téma sexuálních menšin mělo zařadit do osnov vzdělávání dětí na základních školách. Právě objektivní informace o lidech s homosexuální orientací se staly součástí Rámcového vzdělávacího programu. Jestli jej v praxi dovedou kantoři plně využít je však otázkou.¹⁰²

⁹⁹ SMETÁČKOVÁ, Irena; BRAUN, Richard. *Homofobie v žákovských kolektivech*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. Šikana a homofobní šikana, s. 54. ISBN 978-80-7440-016-2.

¹⁰⁰ *Česka televize. Máte slovo*. 18.3.2010. [cit. 2011-01-18]. [online]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/210572230800011-mate-slovo/>>.

¹⁰¹ JANČAŘÍKOVÁ, Anna; HUBÍKOVÁ, Olga. *Stejnarodina.cz* [online]. 22.3.2010 [cit. 2011-01-26]. Jakýpak Vy jste rodič?. Dostupné z WWW: <http://www.stejnarodina.cz/aktualita-195-jakypak_vy_jste_rodic_.htm>.

¹⁰² Homofobie - výukový materiál pro školy. In *Zápis ze schůze výboru pro sexuální menšiny* [online]. Praha: Vláda ČR, 2009 [cit. 2011-02-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/zapis-2009-05-12-final.pdf>>.

Garnerová se ve svých textech otázkou šikany zabývala také. Pohlížela na situaci z pohledu lesbických matek, které necítí potřebu se svým dětem o své situaci svěřovat. Problém takového postavení vidí Garnerová v tom, že děti při absenci rodinných diskuzí na téma homosexuality rodičů postrádají vhodný soubor argumentů, kterými by pak mohly uspokojivě odpovídat svým zvědavým spolužákům ve škole.¹⁰³

4.3.3. Chybějící vzorová role otce, či matky.

Jedním z dalších argumentů proti homoparentálním rodinám je nedostatečné zastoupení genderových vzorů v domácnosti. Mimochodem právě tento argument byl v dotazníkovém šetření respondenty nejčastěji označen jako důvod proti homoparentálním rodinám.

I k tomuto bodu se Kateřina Nedbálková vyjádřila jasně. Nejdříve se sama odkázala na výsledky výzkumů z roku 2000 od Charlotte J. Patterson, profesorky psychologie univerzity ve Virginii známé svým studiem vývoje dětí v rámci homoparentálních rodin. Patterson potvrdila, že život dětí v takové rodině nemá žádný vliv na jejich motivaci k mateřství. Nedbálková k tomu přidala i situace po rozvodu manželů, kdy se lidé bojí, že matky děti odtrhnou od otců a odepřou jim možnost mužského vzoru ve vývoji. Potvrdil se však opak, když Nedbálková píše, že lesbické matky jsou více svolné pro kontakt dítěte s otcem než rozvedené heterosexuální matky.¹⁰⁴

4.3.4. Vliv na vývoj dítěte.

Ve své práci o výchově dětí v lesbických rodinách se Garnerová zabývá otázkou, zdali je opravdu nutné vysvětlovat dětem homosexualitu jejich rodičů. Vyzdvihuje fakt, že coming out¹⁰⁵ a sexuální chování není jedno a to samé. Malé dítě chápe svět okolo sebe jinak než dospělí jedinci. Dětem stačí říct, že maminka cítí náklonost k jiným maminkám stejným způsobem jaké jiné maminky mají rády tatínky. Hlubší detaily děti znát nepotřebují.¹⁰⁶

Nedbálková se zde vrací k socioložce Judith Stacey, která v roce 2001 vydala studii, jak jsem již psala v úvodu této kapitoly, o dopadech na sexualitu dětí v ní vyrůstajících v homoparentálních rodinách. Označila homosexuální rodiče za stejně schopné a vhodné pro

¹⁰³ SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Postřehy k výchově dětí v lesbických rodinách* [online]. Pardubice: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 2009 [cit. 2011-03-27]. Specifika dětí z homoparentálních rodin. Dostupné z WWW: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2009110501>.

¹⁰⁴ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí, 2002. Alternativní rodinné modely aneb rodiny lesbických matek a rodiny gay otců, s. 173. Dostupné z WWW: http://www.drba.cz/clanek-lesbicke_gay_rodicovstvi_odborne-121-alternativni_rodinne_modely_.htm

¹⁰⁵ *Coming out* je proces rozpoznávání a akceptování menšinové sexuální orientace.

¹⁰⁶ SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Postřehy k výchově dětí v lesbických rodinách* [online]. Pardubice: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 2009 [cit. 2011-03-27]. Specifika dětí z homoparentálních rodin. Dostupné z WWW: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2009110501>.

správný vývoj dítěte, jako heterosexuální rodiče. Navíc ještě vyzdvihuje děti z homoparentálních rodin a tvrdí, že včetně sociální přizpůsobivosti, emoční vyrovnanosti a srovnatelně stejné schopnosti se vzdělávat jako ostatní děti, se ukázaly být více empatické, méně konfliktní a schopné komunikovat na velice pokročilé úrovni.¹⁰⁷ Dokonce ve výzkumu Stacey a Biblarz zjistili, že děti z homoparentálních rodin jsou více schopny se povznést nad stereotypní postavení mužů a žen v domácnosti. Chlapci se například mnohem méně projevují agresivně a dívky se více angažují ve studiu práv a lékařství.¹⁰⁸ K podobným výsledkům dospěla ve svém pětadvacetiletém výzkumu i doktorka Nanette Gartrell, specializovaná mimo jiné jiného i na lesbické rodiny a děti počaté dárce inseminace. Své závěry zveřejnila v časopise *Pediatrics*, který již mnoho desítek let vychází pod záštitou Americké akademie pediatrie.¹⁰⁹ Sledovala 78 lesbických párů, které vychovávaly děti narozené díky darovanému spermatu. Tyto páry pak podrobila řadě dotazníků a rozhovorů. Začátek výzkumu startoval již v roce 1986, kdy vyhledávala respondenty pomocí oznámení, jež rozvěšovala v knihkupectvích a na lesbických akcích a v novinách. Matky byly dotazovány během těhotenství a později, když bylo jejich dítětem 2, 5, 10 a 17 let. Na konci byly informace analyzovány a komparovány s daty z heterosexuálních rodin. Výsledky studie říkaly, že děti z lesbických rodin prokázaly vyšší společenské a akademické schopnosti. Zároveň měly mnohem menší tendence k agresivnímu a problémovému chování, jak potvrdili výše i Stacey a Biblarz. Důležité je zmínit, že Gartrell studovala pouze lesbické rodiny, jelikož situace gay-rodičů je novějšího data a jejich rodičovství je omezeno jen na náhradní rodinnou péči.¹¹⁰

4.3.5. Vliv na sexuální identifikaci dítěte.

V případě výzkumu Judith Stacey bylo zjištěno, že děti z homoparentálních rodin během dospívání mnohem více zpochybňovaly svou sexuální orientaci. Nebylo pro ně tedy samozřejmostí, že může existovat jen jedna správná orientace. Převážná většina z nich se nakonec našla v heterosexuální orientaci, avšak s vědomím, že měli na výběr z více možností.

¹⁰⁷ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí, 2002. Alternativní rodinné modely aneb rodiny lesbických matek a rodiny gay otců, s. 173. Dostupné z WWW: <http://www.drba.cz/clanek-lesbicke_gay_rodicovstvi_odborne-121-alternativni_rodinne_modely_.htm>

¹⁰⁸ STACEY, Judith; BIBLARZ, Timothy. *How does the gender of parents matter?* *Journal of Marriage and Family*. 2010/ 1, s. 3-22. Dostupný také z WWW: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1741-3737.2009.00678.x/pdf>>.

¹⁰⁹ *General information*. *Official Journal of the American academy of Pediatrics*. [online]. 2011 [cit. 2011-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://pediatrics.aappublications.org/misc/general.dtl>>.

¹¹⁰ *Kids of lesbians have fewer behavioral problems, study suggests*. CNN. [online]. 2010 [cit. 2011-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://edition.cnn.com/2010/HEALTH/06/07/lesbian.children.adjustment/index.html>>.

Závěrem této otázky lze podle Judith Stacey tedy napsat, že homosexuální orientace rodičů nemá žádný vliv na sexuální orientaci u jejich dětí.¹¹¹

4.3.6. Eventuální možnost vyléčení homosexuality.

Právě díky nepochopení složitých vztahů mezi sexuální orientací a sexuálním chováním jsou někteří lidé dovedeni k myšlence, že je možné homosexualitu vyléčit.

Po mnoha analýzách a výzkumech byla homosexualita na počátku 70. let vyřazena z třetí revize Diagnostického a statistického manuálu duševních poruch Americkou psychiatrickou společností. V České republice došlo k této změně až přijetím desáté revize Mezinárodní klasifikace nemocí, jež vstoupila v platnost v roce 1992.¹¹²

Během jednoho výzkumu vedeného americkým badatelem Kallmanem byly zkoumány dědičné prvky homosexuality. Vyšetřoval sexuální orientaci u jednovaječných dvojčat. Zjištěna byla stoprocentní shoda u obou dětí. Potvrzení tohoto stavu bylo i v případě, že obě děti vyrůstaly v jiných rodinných podmínkách. Později v sedmdesátých letech byl obdobný výzkum proveden v Německu, avšak i v tomto případě byla vyjádřena vůči těmto výzkumům značná nedůvěra. U nás v rámci Sexuologického ústavu v Praze byl realizován též výzkum jednovaječných dvojčat. I přes skutečnost, že děti vyrůstaly společně, jen jedno z nich bylo orientované homosexuálně. Genetická podmíněnost tedy existuje, ale nikoli jednoznačně. S postupující dobou byla i pozornost obrácena na možnost vlivu žláz s vnitřní sekrecí na nervový systém. Autorem těchto výzkumů byl východoněmecký endokrinolog Dörner. Avšak výzkum byl natolik drastický, že byl prováděn pouze na krysách a na lidi nikdy aplikován nebyl. Zjistil však, že narušením vývoje sexuálních center mozku v době jejich vytváření během nitroděložního života je možné u krys podnítit homosexuální chování v dospělosti. Zjevně se tak stalo narušením hladiny pohlavních hormonů v krvi plodu.

Shrneme-li tedy názory, v tomto směru prezentované Brzkem a Pondělíčkovou-Mašlovou, činiteli možných příčin homosexuality mohou být včetně dalších i faktory genetické a neuroendokrinní působící během nitroděložní fáze vývoje člověka.¹¹³

¹¹¹ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí, 2002. Alternativní rodinné modely aneb rodiny lesbických matek a rodiny gay otců, s. 173. Dostupné z WWW:

<http://www.drba.cz/clanek-lesbicke_gay_rodicovstvi_odborne-121-alternativni_rodinne_modely_.htm>

¹¹² BRZEK, Antonín; PROCHÁZKA, Ivo; KRÍŽKOVÁ, Dagmar. *Granosalis* [online]. 2005 [cit. 2011-01-26]. Problematika homosexuálních vztahů. Dostupné z WWW:

<<http://granosalis.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=3983&mode=thread&order=0&thold=0>>.

¹¹³ BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992. 128 s. ISBN 80-85526-03-4. Str. 27-29.

O poněkud kuriosnější výzkum se pokoušelo několik výzkumníků, kteří se snažili odhalit tělesné charakteristiky odlišující homosexuály od heterosexuálů. Spekulovalo se o rozdílné šířce ramen, šířce bodů, v jednom z případů dokonce o rozlišné velikosti penisu. Tuto kapitolu uzavřel pražský sexuolog Kurt Freund s prohlášením, že neexistují žádné tělesné rozdíly v závislosti na sexuální orientaci. Toto uvedl na základě výzkumu, kdy poměřovat skupiny femininních a maskulinních homosexuálů ve srovnání s heterosexuály.¹¹⁴

4.3.7. Ústavní péče versus homoparentální rodiny.

Nejen z úst veřejnosti, ale i v pořadu *Máte slovo* zazněl argument, že ústavní péče není pro dítě zas tak špatná a v dnešní době se i více podobá rodinnému prostředí. Tento argument, proti legalizaci adopcí homosexuálním párem, zazněl ze strany zástupkyně za stranu KDU-ČSL, paní Šojdrové.¹¹⁵ Reakci na toto vyjádření napsaly v článku *Jakýpak jste rodič?* Jančaříková a Hubíková pro portál *Stejná rodina*. Svojí argumentaci staví na skutečnosti, že u nás stále vychází více než jedno dítě, k 31. prosinci 2009 byl celkový počet dětí v ústavní péči 8989¹¹⁶, na jednu vychovatelku, které navíc pracují na směny. Tím, že se dětem nevěnuje jedna vychovatelka 24 hodin denně, není možné, aby si k nim děti vytvořily vztah hodný úrovně biologické či náhradní rodiny.¹¹⁷

¹¹⁴ BRZEK, Antonín; PROCHÁZKA, Ivo; KŘÍŽKOVÁ, Dagmar. *Genetický výzkum. Problematika homosexuálních vztahů*. Granosalis [online]. 2005 [cit. 2011-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://granosalis.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=3983&mode=thread&order=0&thold=0>>.

¹¹⁵ Česká televize. *Máte slovo*. [online] 2010. Dostupné z WWW <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/210572230800011-mate-slovo/>

¹¹⁶ *Počty dětí v ústavních zařízeních*. Adopce.com [online]. 2009 [cit. 2011-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.adopce.com/informace/cisla-a-statistiky/>>.

¹¹⁷ JANČAŘÍKOVÁ, Anna; HUBÍNKOVÁ, Olga. *Jakýpak vy jste rodič?* [online]. 2010 [cit. 2011-03-27]. Stejná rodina.cz. Dostupné z WWW: <http://www.stejnarodina.cz/aktualita-195-jakypak_vy_jste_rodic_.htm>.

5. Homofobie a stereotypy

Tato kapitola je záměrně jako poslední v teoretické části, jelikož je i v praxi homofobie důsledkem působení bariér homoparentálních rodin. V jedné z otázek dotazníkového šetření jsem se respondentů ptala, zdali ví, co znamená pojem homofobie. Přes 85% respondentů odpovědělo pozitivně.

I během rozhovorů jsme se s respondenty dostali k otázce, jestli se často setkávají s homofobními reakcemi svého okolí a jak k takovým reakcím přistupují.

Gay pár na tuto otázku reagoval následovně:

Tazatel: A zvládáte to, když jdete po ulici a někdo má nějaké připomínky?

Respondent: Ale tak já se tomu většinou směju, jsou to prostě lidi. Jednou jsem šel s kámošem a prostě na nás začali řvát, tak kámoš utikal hodně rychle a já jenom zrychlil krok, ale žádný incident nenastal.

Lesbický pár odpověděl:

Tazatel: Jak si myslíte, že Vás a Váš vztah vnímá okolí? Máte nějaké pozitivní zkušenosti nebo spíše negativní?

Respondent: Mě je okolí u prdele, ať se na mě dívá, kdo chce. Pokud to není doma (odmlka) kvůli rodičům... ale rodiče jsou na mě fakt hodní, a mají hodně známých, tak kvůli nim to u nás doma nedávám najevo. Ale jezdím i často do Brna, sem do téhle hospody, a tady si připadám všem ostatním rovná. Spousta kamarádů tady o mě ví, a moji kamarádi všichni co se to dozvěděli, tak jsem neměla ani jeden negativní (odmlka). Všichni mě berou takovou, jaká jsem. Ale mám problémy s tím, když někde jsme a občas na nás někdo čumí, jak si dáváme pusy, a tak, tak mě to vždycky strašně sere. Například minulý týden, seděli jsme v hospodě, a furt na nás jedna ženská čuměla a pořád se na mě otáčela, to víš, zvědavosti okolí se člověk nikdy nevyhne.

5.1. Homofobie

Samotný termín *homofobie* nebyl okamžitě definován tak, jak jej známe dnes. V 70. letech jej anglosaský svět označil jako chorobný strach ze sexuální náklonosti k osobě téhož pohlaví. Byl to psycholog George Weinberg, který pojem *homofobie* použil roku 1967 ve své knize *Society and the Healthy Homosexual* pro označení „iracionálního odporu“, který zůstal jakožto součást definice homofobie dodnes. O pár let později Weinberg svou definici rozšířil na „*iracionální odmítnutí homosexuálů ústící v násilí deprivaci a separaci*“.

Negativní podtext homofobie získala později v momentě, kdy začala být spojována se systémem víry, který podporuje negativní mýty a stereotypy o lidech s homosexuální orientací. V současnosti se chápání homofobie ustálilo na definici *neopodstatněného strachu, předpojatosti, diskriminace a nenávisti k lidem s jinou orientací, než heterosexuální*.

Když ještě chvíli zůstaneme u terminologie, tak bychom ještě objasnili další pojem. Někteří autoři stále více než pojem homofobie užívají pojmu heterosexismus. Tento pojem je chápán jako systém víry, který heterosexuální hodnoty přijímá za přirozené a nadřazuje je hodnotám homosexuálním. Více se těmito rozdíly zabývá Gregory M. Herek, který pojem homofobie vnímá za příliš svázaný s původní medicínskou terminologií, která v lidské mysli o něco více spojuje tento pojem s duševními a fyzickými poruchami.¹¹⁸ A ačkoliv podle všeho existují pádné důvody proč pojem *homofobie* neužívat, stejně se ustálil jako v anglickém, tak i v českém jazyce.

Někteří autoři se však nespokojí ani s pojmem heterosexismus, jelikož se domnívají, že může být právě jak neúmyslný jako vědomý. V momentě, kdy tedy zahrnu homofobii jako strach z homosexuálů a heterosexismus jako podmíněnou toleranci, objevíme v dokumentu od Olgy Pechové další pojem *heteronormativita*, který je také již dosti rozšířen.¹¹⁹

Sice se samotný pojem homofobie a heterosexismu objevil až na konci 20. století, ale jejich projevy byli dlouhá staletí předtím součástí mnoha společností. Jedním z důležitých, podle autora *Ke kořenům křesťanské morálky* Antonína Komendy, paradigmat vysvětlujících homofobii je náboženství. Antropologické a historické výzkumy tvrdí, že ty země, ve kterých se křesťanství nestalo hlavním náboženstvím, dávají najevo daleko vyšší toleranci vůči homosexuálům. I Greenberg a Bystym vidí kořeny homofobie přímo v krystalizaci zřetelné

¹¹⁸ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 101-102.

¹¹⁹ PECHOVÁ, Olga *Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?*. In Antidiskriminační vzdělávání pracovníků veřejné správy [online]. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2006 [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>>.

křesťanské nesnášenlivosti vůči homosexuálům.¹²⁰

Edward O. Wilson se problematikou křesťanské homofobie zabýval z hlediska praktických příčin. Zjistil, že židovsko-křesťanská morálka stojí na Starém zákoně, který napsali prorokové útočného národa pastevců. Jediný úspěch těchto lidí tkvěl v rychlém populačním růstu, který šel ruku v ruce s teritoriálními výboji. Zjednodušeně vychází tato biblická logika z faktu, že růst populace je prvořadý a to dává sexuálnímu chování jedinou funkci, kterou je plodit děti. Z toho vychází fakt, že homosexuálové musí být přirozeně deviantní, jelikož z jejich vztahů nevzejdou žádné děti. V důsledku svého homofobního rozhodování a jednání křesťanská církev poznamenala skoro všechny společenské instituce, ze kterých vzešla celá euro-americká společnost. I kdyby se jednotlivec rozhodl vystoupit z instituce, tak i jako nečlen je do určité míry ovlivňován jejím působením. Když byl někdo homosexuál a nesouhlasil s křesťanskou ideologií, mohl z církve vystoupit, avšak v ten moment se ale objevil ve světě institucí s homofobním cítěním.¹²¹

Homofobie začala být ve Spojených státech během posledních desetiletí zneužívána jako alibi, ve formě obrany v panickém strachu, v kauzách vražd lidí s homosexuální orientací, aby viníkovi byla přisouzena nepřičetnost. Díky těmto případům vzešlo na svět mnoho skandálních rozhodnutí. V roce 2006 byl v Kalifornii přijat zákon o zákazu využívání této formy obhajoby, avšak v dalších státech, i když v menší míře, se podobné případy stále objevují.¹²²

5.2. Předsudky

Předsudek, neboli také stereotyp, je generalizující postoj vůči jedinci či skupině. Od osob spadající pod takovouto skupinu je očekáváno stejné chování i mnoho dalších projevů. To vše je odvozováno od jednoho pro ně společného znaku. Na základě takového způsobu generalizace poté často dochází k omezování jednotlivců na úkor jejich individuálních

¹²⁰ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 102.

¹²¹ KOMENDA, Antonín. *Ke kořenům křesťanské homofobie*. Acta iuridica Olomouensis 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. [cit. 2011-03-22]. Str. 99 – 110. Dostupné z WWW: <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>. Str. 111.

¹²² PECHOVÁ, Olga Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?. In *Antidiskriminační vzdělávání pracovníků veřejné správy* [online]. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2006 [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>>.

schopností. Předsudky mohou být negativní i pozitivní, avšak záporné stereotypy mají převahu.¹²³

Předsudky šli vždy ruku v ruce s institucemi, které byly hlavním zdrojem informací a dění v dané lokalitě. Kupříkladu taková masmédia. Jak již zjistilo mnoho výzkumů, média mají na názory veřejnosti velký vliv. A právě prezentace leseb a gayů v médiích byla po dlouhá léta jedním z důvodů, proč jim společnost nebyla příliš nakloněna. V rámci mainstreamových masmédií jejich prezentace prošla velkou změnou hlavně okolo roku 1989. Do té doby se jakákoli zmínka o homosexuálech objevovala zásadně mimo hlavní vysílací čas a většinou byla podoba těchto zpráv lékařského prostředí. Později se pozornost přesunula spíše na životní příběhy jednotlivých homosexuálů, které se stali i náměty celovečerních filmů, dnes běžících i v hlavním vysílacím čase České televize, následně ostatních televizních kanálech.¹²⁴

Proč mají masmédia takový úspěch u široké veřejnosti? Tuto otázku si položil autor článku z Britských listů Petr Sak, který nashromáždil hlavní faktory napomáhající šíření masové kultury. Jako první označil *faktor nejnižšího jmenovatele*, čímž chápe, že dílo neklade žádné nároky na příjemcův inteligenční kvocient ani není třeba mít vzdělání a tím pádem jej zvládne zpracovat kdokoli. *Ekonomický faktor* vysvětluje, že čím vyšší uměleckou hodnotu film má, tím užší okruh lidí je schopen jej zpracovat. Čímž má i menší zisk. Jedním z posledních bodů je *faktor nároku elitní kultury na příjemce*. Tuto skutečnost vysvětluje na ideálu vnímání díla, kdy si divák musí nejprve nastudovat dobu, ve které byl film natočen a díky následnému zhlédnutí filmu je jeho estetický prožitek mnohem hlubší. U filmů masové kultury nic takového potřeba není, o to více v člověku vytváří prostor pro manipulaci diváka a vytváření předpoklů.

Jak je tedy vidět, snaha vzdělávat veřejnost skrze masmédia přichází už i ze strany jednotlivých televizních kanálů, avšak nejvíce se o tuto formu výchovy zasloužila právě veřejnoprávní Česká televize, která jako první začala vysílat dokumentární pořad *Tabu*, kde se

¹²³ SMETÁČKOVÁ, Irena; BRAUN, Richard. *Homofobie v žákovských kolektivech*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. Šikana a homofobní šikana, s. 54. ISBN 978-80-7440-016-2.

¹²⁴ SOKOLOVÁ, Věra. Mediální obraz leseb a gayů - Reprezentace gayů a leseb v mainstreamových vizuálních médiích. (str. 3-8)

snažili homosexuály ukazovat v objektivním světle, než v jakém byli doposud prezentováni.

125

5.3. Mediální vlivy

Jedním z největších nástrojů manipulace jsou bezesporu média. Dříve se prezentace lidí s homosexuální orientací v médiích omezovala pouze na zmiňování se o nich v kontextu patologickém nebo lékařském, jak jsem již psala výše. V současnosti jsou již homosexuálové představováni v mnohem příznivějším světle. Poznáváme jejich životní příběhy, útrapy a nástrahy, které jim do cesty kladla zejména společnost. Navíc jejich prezentace není už omezena pouze na pořady v pozdních nočních hodinách, mimo hlavní sledovací čas, ale můžeme je sledovat v českých i zahraničních filmech, které běží ve státních i soukromých televizních stanicích místy i v hlavním sledovacím čase.

Důležitou osobností studia vlivů masmédií na veřejnost byl Walter Lippmann. Jedná se o amerického spisovatele a intelektuála, který jako jeden z prvních přišel s prací používání masmédií v Americe. Nejvíce se zviditelnil svým dílem *Public opinion*, který vydal v roce 1922. I když je text staršího data, Lippmann jej dokázal pojmout tak, že se dá aplikovat i dnes, v době moderní elektroniky, na současné veřejné mínění. Poukázal na skutečnost, že podoba dosavadní veřejné diskuze jakožto nezávislé postupně mizí. Rozhodování lidí ve vysokých kruzích politiky se též postupně odehrává pod vlivem nově přicházejících zvyků, díky čemuž vznikají bariéry postavené z předsudků.¹²⁶ V díle popisuje veřejnost jako zdivočené stádo, které je potřeba řídit vládnoucí třídou, za kterou označil byrokraty, specialisty a experty. Na základě toho také tvrdí, že je třeba si vychovávat experty, mimo novinářů, kteří by měli být specialisty politických a technických oborů. Protože právě tyto lidé potom budou zprostředkovávat ze strany nezávislé organizace fakta těm, kdo mají moc.

Lippmann popisuje média jako nástroj vedení lidí bez nutnosti fyzického přesvědčování. V tomto směru definoval tzv. *výrobu souhlasu*, která pracuje s myšlenkou, že člověk sám o sobě není schopen posoudit a rozhodnout se o důležitých otázkách. Zde tedy nastupuje tvorba souhlasu, která díky manipulaci veřejným míněním vštěpuje lidem myšlenku elity. Tím

¹²⁵ SAK, Petr. *Média a počítače mají zásadní vliv na myšlení, postoje, názory, hodnoty, estetiku a životní styl*. 2004. ISSN 1213-1792. Britské listy. Dostupné na WWW <http://blisty.cz/art/19934.html>.

¹²⁶ KUNŠTÁT, Daniel. *Veřejné mínění, politika a racionalita* [online]. 2007 [cit. 2011-03-27]. Sociologický webzin. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=289&lst=114>.

pádem nelze označit zprávy jako zrcadlo sociální reality a tisk za orgán přímé demokracie. Jak vypadá cesta přenosu myšlenky od vládní elity k veřejnosti? Příležitost k takovéto manipulaci dává elitám moderní technologie nastavená pro efektivní účinek podle psychologických průzkumů.¹²⁷

Často se stávalo, že se Lippmannovy teze staly tématem výzkumu. Příklad jednoho takového výzkumu probíhal v rámci Michiganské a Chicagské univerzity, kde se zjišťovala informovanost voliče před volbami. Výsledek dokazoval, že voliči rozhodně nejsou motivováni vlastním racionální poznáním, ale jakousi abstraktní vírou, která jim je skrze masmédiá podsouvána.¹²⁸

Za druhou osobnost pro vztahy s veřejností je považován, synovec Sigmunda Freuda, Edward Bernays, který je považován za otce těchto vztahů. Právě on je autorem instituce konzumního Američana, jenž přešel od nákupu pro přežití, k nákupu pro potěšení. Sdílel stejný názor s Lippmanem na manipulaci mas neviditelnou třídou elit pro cíle přežití demokracie. Právě tato třída elit je podle Bernayse skupinou státu, která drží v ruce moc.

¹²⁷ <http://xroads.virginia.edu/~Hyper/lippman/cover.html>

¹²⁸ KUNŠTÁT, Daniel. *Veřejné mínění, politika a racionalita* [online]. 2007 [cit. 2011-03-27]. Sociologický webzin. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=289&lst=114>>.

6. Empirická část

Doposud byly skoro všechny průzkumy v oblasti homoparentálních rodin prováděny v zahraničí.¹²⁹ A výzkumy, které byly prováděny v rámci České republiky, zatím neměly šanci se dostat do povědomí široké veřejnosti. Domnívám se, že veřejnost nemá možnost si svůj názor vytvořit na základě objektivně zpracovaných dat.

Jak uvedla Věra Sokolová na výboru pro sexuální menšiny z 11. března 2010, kolokvia psychologů mohou poukázat na negativní stanoviska odborníků s tím faktem, že nemusí být seznámeni se zahraničními výzkumy, které své výsledky podávají naprosto jednoznačně. Tím pádem označila jejich záporné přístupy jako možnou neznalost této oblasti výzkumů.¹³⁰

Díky této skutečnosti jsem se rozhodla zjistit, jaké jsou názory veřejnosti na adopce homosexuálním párem, homosexuální rodiny jako takové a případnou možnost legalizace zákona, který by tyto adopce v České republice povoloval.

Celá tato kapitola se bude zabývat terénním výzkumem, který ve svém průběhu postupně měnil svou podobu díky nově nabytým zkušenostem. Celý výzkum proběhl ve dvou fázích, kvalitativní a kvantitativní. Krok za krokem zde budou popsány metody, které byly použity při výběru respondentů, popisy samotných částí výzkumů, postup pohybu v terénu, ale také sebereflexe. Tato již do textu zahrnutá sebereflexe by měla čtenáři osvětlit, že jsem si již při kompletování výsledků výzkumu uvědomila chyby, kterých jsem se dopustila a ráda bych je při samotném zpracování napravila, či alespoň vysvětlila.

6.1. Historie výzkumu

Kapitola bude chronologicky popisovat průběh výzkumu od jeho samotného počátku. Jelikož se názory lidí mění, informací k tématu neustále přibývá, tak i badatelův názor nemůže zůstat stejný jako v momentě zapsání názvu práce do formuláře *zadání diplomové práce*. Tato práce měla na svém počátku jistou myšlenku. Tou byla představa o nalezení homoparentální rodiny skrze seznamování se s jedinci i páry z homosexuální menšiny. Podoba této rodiny pochopitelně nemohla být stejná jako ve státech, kde je adopce homosexuálním párem povolena, tj. dvě matky (dva otcové) se stejnou měrou, i v zákonném znění, starají o své dítě. Hledala jsem tedy matku s dítětem, nejlépe matku samoživitelku,

¹²⁹ Výzkumy Biblarz a Stacey, Alenky Švab nebo například Judith Takács.

¹³⁰ ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Adopce registrovanými partnery*. In *Výbor pro sexuální menšiny* [online]. Praha: Výbor pro sexuální menšiny, 2010 [cit. 2011-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/zapis-2010-03-11-FINAL.pdf>>.

kteřá se stará a pečuje o dítě. Mimo oblast zákona s ní a jejím dítětem sdílí domácnost její lesbická přítelkyně. Není tedy zákonem nijak povinná pečovat o dítě.

Už zpočátku bylo jasné, nesehnat rodinu nebude jednoduché. Kontaktovala jsem tedy jednotlivé organizace, které by mi v mém hledání mohly pomoci. Jednalo se o organizace jako Gay liga, Stejná rodina, Stud a další. Organizace na můj dotaz neodpověděly. Rozhodla jsem se tedy pro vyhledání lesbických či gay párů na internetu, díky kterým bych poté mohla poznat pár starající se společně o dítě. Štěstí se na mě usmálo při procházení si diskuzních fór na speciálním portálu, který se jmenuje xchat.cz. Zde jsem našla fórum, kde byly vítány pouze lesbičky. Během několika dní jsem na této stránce poznala hned několik dívek, či žen, které téma mé diplomové práce zaujalo. Jedna z nich byla ochotna se se mnou sejít a uskutečnit rozhovor. Domluvily jsme si termín osobního setkání v Brně, přibližně o týden později. Zde jsme se měly sejít v kavárně v době oběda, která je pro homosexuální lidi známá jako *Áčka*. Respondentka přišla i se svou přítelkyní, což pro mě bylo příjemné překvapení. Její přítelkyně je dokonce matkou malého chlapečka, tak se náš rozhovor o homoparentálních rodinách mohl linout ve světle lepších představ. Po několika hodinách debatování o nejrůznějších tématech, které si přiblížíme později, mi dívky nabídly opětovné setkání ve večerních hodinách na tom samém místě s tím, že v tu dobu do kavárny chodí více homosexuálních párů, a tak mi pomůžou sehnat další respondenty pro rozhovory. Díky tomu se zkoumaná skupina začala rozrůstat pomocí metody „sněhové koule“.

Večer jsme se skutečně setkaly a během chvíle se nám podařilo domluvit rozhovor s párem gayů ve věku pětadvaceti až třiceti let. S tímto párem si diskuze o možném plánovaném rodičovství odehrával na mnohem více teoretické úrovni. Ani jeden z nich dítě z minulých vztahů neměl a jiným způsobem u nás gay k dítěti přijít nemůže. Adopce registrovaným párem stále zákonem povoleny nebyly. Po asi dvou hodinách povídání s tímto párem jsem si ještě vyměnila pár informací s dalšími homosexuály mimo záznam dotazníku.

V průběhu této části výzkumu jsem došla k závěru, že najít homosexuální partnery starající se o dítě vyžaduje rozsáhlejší výzkum. Navíc jsem i zjistila, že na takové téma již prezentovala svůj výzkum o pár let dříve Eva Polášková¹³¹, která se zaměřila na lesbické rodiny.

Nově vznikající nový koncept druhé části výzkumu měl již větší šanci na úspěch, jelikož v něm nebylo podmínkou zkontaktovat homoparentální rodiny. Protože je téma diplomové

¹³¹ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina*. Brno, 2009. 250 s. Dizertační práce. Masarykova univerzita.

práce *Bariéry homoparentálních rodin*, rozhodla jsem se oslovit své okolí, bez ohledu na věk, vzdělání, pohlaví či sexuální orientaci. Chtěla jsem zjistit, z jakého důvodu se většina veřejnosti brání legalizovat adopce homosexuálními páry. Jednotlivé odpovědi následně zpracuji jako podněty, na které budu odpovídat v rámci celých kapitol této diplomové práce.

Na základě tohoto rozhodnutí vznikl dotazník, který od respondentů měl zjistit, jaký je jejich postoj vůči eventuální legalizaci homoparentálních adopcí, co jaké míry jsou informováni o problematice homoparentality a zároveň se jich zeptat, jaké jsou podle nich bariéry homoparentálních adopcí.

Časový odstup po rozeslání dotazníků mi dal možnost si uvědomit, že s podobou dotazníku nejsem vůbec spokojena. V momentě kdy jsem mohla zasáhnout, jsem již měla většinu dotazníku navrácenou a tím pádem nebylo možné již měnit původní znění otázek. Dále budu tedy popisovat samotný průběh výzkum, prezentovat jeho výsledky a paralelně s tím již i zpětně hodnotit a sebereflektovat nedostatky některých jeho částí.

6.2. Výběr respondentů, lokalita a termín výzkumu

Jak bylo již v textu několikrát zmíněno, výzkumy z pohledu fungování homoparentální rodiny se zabývalo již hodně studií, u nás například již zmíněná Eva Polášková svým výzkumem o lesbických rodinách. Po uvědomění si této skutečnosti jsem zůstala u homosexuálních párů, které s výchovou dětí až takové zkušenosti nemají a o možnosti plánovaného rodičovství doposud jen uvažovaly, jelikož na výzkum, který by se zabývat právě takovými páry, jsem doposud nenarazila. Zajímali mě nakonec právě pro jejich ještě neustálený názor na podobu jejich přístupu k dítěti, které by se svým partnerem (partnerkou) vychovávali.

V rámci dotazování, které probíhala formou kvalitativního výzkumu, se konaly dva hlavní rozhovory, které byly zaznamenávány na diktafon. Jednalo se o mladý lesbický pár přibližně ve věku pětadvacet až třicet let. Jedna z žen již měla dítě a druhá ve vztahu k dítěti vystupovala jako teta, která k nim často chodí na návštěvu. Druhý rozhovor se odehrával s párem gayů, kteří byli ve věkové skupině okolo třiceti let, kteří o dítě nepečovali. Byla jsem vděčná za věkovou skupinu respondentů, jelikož jsem v ideálním případě chtěla najít pár v produktivním věku. Respondenty jsem kontaktovala metodou „sněhové koule“. Lesbický pár jsem kontaktovala před diskuzní fórum na internetovém portálu. Následně jsem si s nimi domluvila setkání na přelomu roku 2009 a 2010, při kterém mi nabídli pomoc při hledání alespoň jednoho dalšího páru homosexuálů. A tak jsem se dostala k druhému páru gayů.

Druhá část výzkumu probíhala v kvantitativní podobě na konci ledna roku 2011. Dotazníkové šetření nakonec zahrnovalo přibližně 150 respondentů. Nebyla stanovena žádná omezení týkající se pohlaví, věku, velikosti města narození, vzdělání či sexuální orientace respondentů. V ideálním případě jsem od všech skupin chtěla zastoupení. Prioritou pro mě bylo dostat dotazníky i mezi homosexuálně orientované respondenty, a tak jsem kromě svých přátel a rodiny kontaktovala i organizace zaštiťující komunity homosexuálů, avšak odezvy z jejich strany jsem se k mému zklamání nedočkala.

6.3. Etická stanoviska

Každý výzkum uskutečněný formou rozhovorů s respondenty by měl po celou dobu probíhat v duchu etického kodexu výzkumníka.

Před každým rozhovorem, a také v úvodní hlavičce dotazníku, byli respondenti náležitě informováni o tématu práce a oboru, v rámci kterého je práce realizovaná. Jen jsem většinou namísto názvu sociální antropologie použila název kulturní antropologie. Mám již zkušenosti z minulosti, kdy se někteří lidé poněkud zmateni slovem *sociální*, protože si ho spojili s odlišným oborem.

Pokud si respondenti přáli, zůstali jejich výpovědi anonymní. Na začátku rozhovorů byli upozorněni, že budou celou dobu nahráváni a tím pádem, pokud se v nahrávce objevily osobní informace, byly z pozdějšího přepisu odebrány.

Během pokládání jednotlivých otázek, které jsem měla předem připravené pro eventuální udržování rozhovoru v hranicích tématu homoparentality, jsem se snažila mít naprosto neutrální postoj vůči odpovědím respondentů. Například při otázce *Jaké důvody podle Vás brzdí uzákonění adopce homosexuály?* Respondentka reagovala odpovědí „parlament“ s rozvedením názoru, že tam „jsou všichni kreténi“¹³².

Vzhledem k oblasti, v rámci které se celé rozhovory odehrávaly, bylo nezbytně nutné dbát zvýšené opatrnosti při kladení otázek, vzhledem ke znění otázek, aby se jakýmkoliv způsobem nemohly respondentů dotknout.

V hlavičce dotazníku byly sepsány základní informace o cíli diplomové práce doplněné informací, pokud respondent nebude požadovat jinak, budou jeho odpovědi naprosto anonymní. V zadání každé otázky byly, kromě zadání dotazu, připsány ještě instrukce, jak s otázkou pracovat pokud má komplikovanější způsob odpovědi. Řazení otázek nebylo dané

¹³² Viz příloha *Přepisy rozhovorů* – Rozhovor s lesbickým párem.

po skupinách dle typu - strukturované, polostrukturované a nestrukturované otázky, nýbrž byly otázky neuspořádané.

6.4. Metody výzkumu

Nejprve je třeba objasnit, že tento výzkum probíhal ve dvou fázích. V první fázi, která byla koncipovaná jako kvalitativní výzkum, probíhaly rozhovory a v druhé fázi bylo realizováno dotazníkově šetření, tedy kvantitativní výzkum. Původní představa terénního výzkumu obsahovala zúčastněné pozorování, které by pro antropologickou práci bylo pochopitelnější. Z několika důvodů z něj však nakonec sešlo. Během rozhovorů jsem si čím dál častěji uvědomovala, že je tímto druhem otázek, které jsem pokládala respondentům během rozhovorů, třeba oslovit větší množství lidí a nikoliv jen pár rodin, v rámci kterých jsem chtěla zúčastněné pozorování vykonávat. Navíc jsem během pronikání do studia literatury, týkající se tématu homoparentality, našla práci od právě Evy Poláškové, která se již zúčastněným pozorováním v rodinách tohoto typu zabývala. A nakonec mému rozhodnutí pro dotazníkové šetření přispěl fakt, že jsem i po několika měsíčním kontaktování přátel, známých a i některých organizací nenašla rodinu, která by byla ochotna blíže se na výzkumu podílet.

6.4.1. Rozhovory

V rámci kvalitativního výzkumu, tedy rozhovorů odehrávajících se v rámci několika sezení v kavárně v centru Brna, jsem se poznala s dvěma páry a několika homosexuály často navštěvující toto místo. S páry, které byly v jednom případě pár lesbiček a v druhém případě pár gayů, jsem vedla řízený rozhovor v rámci několika sezení. Během nich jsem ve dvou případech rozhovor nahrávala na diktafon pro lepší zpětnou vazbu. V dalších případech rozhovorů již byly dotazy vedeny mimo záznam. Dohromady jsem tedy zpovídala 8 homosexuálů.

První rozhovor byl s párem lesbiček ve věku 25 až 30 let, obě dvě již pracující absolventky středních škol. Snažila jsem se oslovit hlavně lidi ve věku 25 až 35 let, tedy ve věku, kdy lidé nejvíce uvažují o možnost plánovaného rodičovství. Druhý zpovídaný pár byli dva gayové ve věku okolo 30 let. Oba absolventi vysoké školy a již pracující a žijící v Brně, stejně jako dívky z prvního páru. Následující rozhovory, jež byly vedeny už mimo záznam, byly v obou případech s lesbickým párem ve věku okolo 25 let a studentkami vysoké školy. Všichni respondenti již dlouhou dobu žili v Brně.

Jelikož vždy rozhovor probíhal ve třech lidech, což znamená jeden výzkumník a dva respondenti v páru, byla dynamika rozhovorů překvapivě velká. Respondenti mimo záznam diskutovali i mezi sebou a pak jako společné stanovisko podávali odpověď mně. Díky jejich vzájemnému dohadování vzešlo i několik nových námětů na otázky, které jsem poté použila v dotazníku. Možná právě zde se začala formovat idea aplikace dotazníků na mnohem širší okruh lidí zahrnující všechny formy sexuální orientace.

Jak bylo již uvedeno výše, hlavní metodou získání nových respondentů pro rozhovory, byla metoda „sněhové koule“. Samotné rozhovory byly formovány pomocí otevřených otázek, na které měli respondenti možnost se vyjádřit v jakkoli dlouhém časovém horizontu. Většinou se drželi tématu a tím pádem ani nebylo třeba příliš korigovat jejich projev k původnímu tématu. Pochopitelně jsem ale měla připravený seznam otázek, ke kterým jsme se v pokročilé části rozhovoru dostali.

Časové rozpětí rozhovorů jsem neměla předem pevně stanovené. Záviselo čistě na možnostech respondentů. Jelikož jsou ze 4 rozhovorů zaznamenány 2 na diktafon, bude nástin časového rozpětí všech rozhovorů opravdu jen orientační. Nejkratší rozhovor byl veden přibližně hodinu a oproti tomu nejdelší rozhovor vedený s prvním párem lesbiček byl dlouhý téměř 4 hodiny. Zbylé dva rozhovory se rozpětí pohybovaly někde uprostřed.

Všechny rozhovory probíhaly v rámci kavárny Áčko v Brně, jak bylo již mnohokrát uvedeno v předešlém textu. Během několika večerů, kdy jsem dojížděla do Brna, jsem se setkala posedět s jednotlivými páry, které mi pak pomohly přímo na místě najít další pár souhlasící s poskytnutím rozhovoru. Tato kavárna je v celém Brně známa jako místo, kde se ve večerních a nočních hodinách scházejí homosexuálové. Navíc, jak jsem již psala mi většinou pomáhali v ten moment stávající respondenti, kteří tam mnoho lidí znali a mohli mi bez váhání doporučit další páry, které by ochotně zodpověděly několik otázek.

Ani v jednom případě jsem nezaznamenala, že by rozhovor probíhal v napjaté atmosféře. Jelikož jsem dostala tip na pár, který by neměl mít problém o tématu mluvit, předpokládala jsem i z jejich strany ochotu spolupráce.

A jak se ukázalo, ani tyto rozhovory se neobešly bez komplikací. Téma homosexuality, homoparentality a adopcí je u nás stále ještě velice citlivé a je s ním třeba zacházet opatrně. Není tedy překvapením, že zrovna v takovém tématu přišly momenty, kdy respondenti nechtěli na některé otázky reagovat. Jednalo se přeci jen o mladé lidi, rámcově do 30 let, kteří

ve valné většině se svou homosexualitou jistou dobu seznamovali sami sebe a poté své okolí. Vyplynulo z rozhovoru, že si ve svém vztahu doposud neudělali příliš času na diskutování o tak vážném tématu, jako je adopce dítěte. Proto jsem se v polovině případů dozvěděla, že mi nejsou schopni odpovědět na otázku, o které ještě nikdy neuvažovali. Pochopitelně se diskuze vedla i nadále, avšak v mnohem více teoretické rovině.

V závěru rozhovorů jsem si mohla vytvořit představu, jak mladší lidé ve věku 25 až 30 let, uvažují o eventuální možnosti vychovávat dítě, potažmo nějaké adoptovat. Také jsem si rozšířila spektrum bariér, které podle respondentů brání uzákonění adopce homosexuály.

6.4.2. Závěr kvalitativního výzkumu

Setkání probíhalo mezi mnou jako výzkumníkem a párem dvou homosexuálních dívek ve věku mezi 25 a 30 lety. Lze si velice dobře povšimnout, že přepisy rozhovorů zahrnují jen projevy dvou stran, výzkumník a jeden respondent. Důvodem byla výřečnost jedné z dívek, která očividně prezentovala i názory své partnerky. A navíc zde hrály roli i technické důvody. Druhá respondentka mluvila tlumeným hlasem, a tak jejím slovům z nahrávky téměř nelze rozumět.

V případě odpovědí od gay páru, s kterým jsem uskutečnila rozhovor později, jsem dávala téměř ty samé otázky, tím pádem budu paralelně doplňovat otázky jak od lesbického páru, tak i od gay páru.

V rámci prvního rozhovoru jsme přibližně prvních 20 minut vytvářeli příjemné prostředí pro následující interview otázkami o mé cestě z Pardubic do Brna, o jejich cestování z místa narození do Brna a následně celkově o cestování hlavně vlakovou dopravou. Pro uvolnění bylo celou dobu vyprávění zpestřováno historkami jak ze strany respondentek, tak i ze strany výzkumníka.

S druhým párem gayů jsem neměla možnost si předem vyměnit tolik informací, aby vztah mezi námi nabyl takové úrovně jako s dívkami. Avšak to jejich odpovědím neubírá na hodnotě, které v případě každé otázky byly jasné, stručné a přínosné.

Postupně jsme se začaly dostávat blíže k tématu otázkou, *jak hodnotí možnosti seznamování se v rámci homosexuální komunity*. Po této otázce diskuze přešla hlavně k internetové komunikaci a možnostem, jaké tam gayové a lesby mohou mít. Zde jsem si hlavně chtěla vytvořit představu, jaké možnosti homosexuálové v oblasti seznamování mají.

Respondentka vyprávěla o zkušenostech z online seznamky, kde prý měla v několika

případech štěstí a seznámila se s dívkou, avšak ani v jednom z případů se nejednalo o vážný vztah. Dost často však na seznamce narážela na vzkazy od lidí, kteří se za homosexuály pouze vydávají a hledají jen příležitost, jak se bavit na jejich účet. Za mnohem věrohodnější označila respondentka možnost se seznámit přes xchat¹³³. Zde je totiž jednoduché poznat, kdo je stoprocentně homosexuál a kdo možná není. Tento portál totiž nabízí možnost se prokázat jistým certifikátem, který jasně označí účastníka diskuze jako homosexuála. K získání takového certifikátu je třeba se osobně sejít s osobou určenou k ověřování osobních dat a přesvědčit ho, že svou účast na oněch stránkách myslíme vážně. Pokud takový člověk projde, tak si jej zmocněnec pro udělování certifikátů zapíše a další den přibývá na internetové diskuzi nová osoba s potvrzenými údaji pro otevřenou a věrohodnější diskuzi. Možnost seznámit se osobně v homosexuální komunitě je náročnější v tom, že člověk musí vědět kam zajít. V případě respondentek však v této oblasti též není příliš velký problém, jelikož existují všeobecně známé bary, kde se homosexuálové scházejí. Avšak trvanlivost vztahů založených na seznámení se v baru je podle respondentek minimální, někdy jen na jednu noc.

Odpověď na otázku, jak probíhá seznamování se v homosexuální komunitě, mi bylo odpovězeno následovně. Podobně jako dívky měla tato dvojice gayů zkušenost, že *ve městě je to určitě lehčí se seznámit, protože do města se stahuje většina gayů. Mnohem horší je to na vesnici nebo celkově na malém městě.*

Další otázkou jsem již přešla k tématu úplně. Zeptala jsem se, *zdali už někdy uvažovaly o tom, že by měli někdy v budoucnu děti?* Nebo jestli se už o tom spolu aspoň bavili? Respondentka vyprávěla nejprve převážně o svém postoji k dětem, a že dokud nepoznala dítě své partnerky, podotýkám, že se jednalo o dvouletého chlapečka, tak neměla děti ráda a rozhodně o nich ani neuvažovala. Ale jelikož už spolu respondentky chodily více než rok, změnil se i názor mluvčí–respondentky na děti.

Odpověď od gayů páru byla o poznání kratší, avšak naprosto jasná. Oba by rádi v budoucnu dítě vychovávali. Problém ale ještě dlouhodobě vidí v negativním postoji ze strany okolí vůči situaci homoparentálních otců.

Již zde mě napadlo, že osobní zkušenost je pro člověka zlomovým bodem, díky kterému se následně jeho názory leckdy rapidně změní. Později se pak osobní zkušenost stala součástí hlavní hypotézy při dotazníkovém šetření.

¹³³ www.xchat.cz Internetový portál pro diskutování o různých tématech.

Následovala otázka: *Uvažovali/y jste už někdy o adopci? Samozřejmě kdyby tu ta možnost podle legislativy byla.* Důvody otázky jsou již z jejího znění patrně zřejmé. Některé homosexuální páry by si určitě přály adoptovat dítě, aby se nemusely uchýlovat k metodám, které pro ně mohou být leckdy až nepříjemné. A tak mě zajímalo, jaká forma získání dítěte je pro respondentky nejvíce přijatelná. Po možnosti adopce mě jako další způsob, jak získat dítě, přišel na mysl pohlavní styk s osobou opačného pohlaví, kdy se jedna z partnerek nechá oplodnit mužem bez jakéhokoliv pozdějšího nárokování na dítě z jeho strany. Další možností, jak se mohou lesbičky dostat k dítěti, je, pro některé až příliš finančně náročné, umělé oplodnění. Tématem gay otcovství se v tomto případě zabývat nebudu, jelikož byl rozhovor veden s párem homosexuálních dívek.

Nejprve se odpovědi respondentek držely skutečnosti, že obě respondentky mohou mít děti a tím pádem neuvažovaly o možnosti dalšího dítěte i adoptovat. Poté se však začaly i bavit mezi sebou, zdali by si takovou situaci dokázaly představit a závěrem se shodly, že ano. Problém byl ve vizi, jak by taková adopce probíhala, avšak tou se dál už nezabývaly. Když už jsme se k tématu adopce dostaly, tak jsem se jich zeptala, zdali by byly ochotny adoptovat dítě z dětského domova, či z kojeneckého ústavu, kdyby byla možnost adopce registrovaným párem uzákoněna. S touto variantou obě respondentky souhlasily s touto podmínkou, že by si včetně adoptovaného dítěte určitě přály i své vlastní biologické dítě.

Reakce gay páru byla naprosto jiná, jelikož možnost adopce je pro ně téměř jediný způsob, jak vychovávat a pečovat o dítě. Oba s touto variantou souhlasili bez přemýšlení. Avšak si byli vědomi skutečnosti, že legalizace homoparentálních adopcí nebude hned a později by mohli být už staří na výchovu dítěte.

Po rozebrání tématu adopcí jsme plynule přešli k otázce, *Jaké důvody podle Vás brzdí uzákonění adopce homosexuály?* Tato otázka by se dala označit jako hlavní pilíř celého rozhovoru. Sama jsem již v hlavě měla několik nápadů, jaké bariéry stojí v cestě legalizace homoparentálních adopcí, avšak názor respondentů pro mě byl prioritní. Z jejich odpovědi jsem si během rozhovoru vybírala jednotlivé body, které jsem si poté vytyčila jako jedny z oněch výše zmíněných bariér.

Odpovědi se mi dostalo obratem „Parlament“. Když jsem respondentku požádala, aby svoje stanovisko více rozebrala, neubránila se horlivému zdůvodnění. Právě v odpovědích na tuto otázku nebylo šetřeno nadávkami. Hlavní argumenty odkazovaly na období komunismu, které podle nich zanechalo v mnoha lidech zahořklost vůči homosexuální komunitě. Pár slov padlo i na pojetí tradiční rodiny, která jak je mnohdy prezentováno, podle svých zásad jako

koncepce ideální rodiny naprosto netolerující možnost homoparentality. Dalším důvodem stojícím proti homoparentálním adopcím byla podle respondentek církev. Poslední argumentem postaveným, podle respondentek, proti homoparentálním adopcím je fakt, že s takovou podobou rodiny nemá skoro nikdo zkušenosti. A protože si lidé nedovedou představit, jak by homoparentální rodina mohla fungovat, tak se staví proti její legalizaci.

Gay pár po chvíli přemýšlení jako první označil za instituci bránící homoparentálním adopcím církev. Poté dodali, že je zajímavé pozorovat společnost, která je z velké části už ateistická a stále se v mnoha otázkách obrací na pravidla vycházející právě z církevních dokumentů.

Respondentka: *Všechno tohle má na triku církev, přijde nám to všechno prostě přirozený.*

Hodně se v argumentech vycházejících z náboženských listin pracuje s pojmem lidská přirozenost. Síla takových argumentů je pak ještě o něco víc umocněna vlivem médií, která také respondenti označili jako bariérovou instituci. Podotýkali, že je lidem dost často prezentována mužská část homosexuální komunity v podobě „*vykroucené slečinky, která má na sobě nějaký hadry, ale většina teplejších chlapů se takhle nechová,*„.

Později jsem si srovnala odpovědi z této otázky a výsledky dotazníkového šetření. Zaujala mě totiž impulzivně vyřčená odpověď na tuto otázku: „*Parlament*“. Říkala jsem si, jestli i dalším lidem jako první hlavou proběhne tento důvod. Z výsledků dotazníku jsem však později zjistila, že politika podle 159 respondentů je až na pátém místě za institucí rodiny, médií, školy a církve.

Později jsem přešla na otázku: *Myslíte si, že sexuální orientace rodičů může mít dopad na psychiku dítěte?* Touto otázkou jsem chtěla respondentky přimět se zamyslet nad skutečností, že svou výchovou, podle mnoha veřejně projevovaných názorů¹³⁴, možná ovlivní vývoj svého dítěte v mnoha směrech. Například se často objevují obavy ovlivnění sexuální orientace dítěte, nebo frustrace z chybějícího mužského vzoru v domácnosti či jiné další eventuální postihy psychiky dítěte.

Respondentka odpověděla, že taková situace nehrozí, pokud bude dítě od co nejnižšího věku seznamované se situací v jaké vyrůstá a připravované na možné situace, do kterých se

¹³⁴ Například viz Projev paní Šojdové během diskuze o homoparentálních rodinách v pořadu Máte slovo na ČT24

vzhledem k jeho rodinné situaci může dostat. Celou odpověď v závěru respondentka shrnula slovy „*když je partner šťastný, tak je i dítě šťastné*“. Odvětila také, že vždy je nutné zakládat vztah rodič – dítě na základech upřímnosti a kromě výše zmíněné situace homoparentální rodiny je třeba dítěti vysvětlit i všechny ostatní situace, které se doma konají. Jako příklad uvedla, když se partneři hádají. Dítě by z takové situace mohlo být přinejmenším zmatené, tak je potřeba mu vysvětlit, že hádky mezi rodiči jsou věcí každodenního pořádku a nic z čeho by si dítě mělo dělat starosti.

V případě reakce gay páru mi bylo odpovězeno formou vyprávění o malé holčičce, která vyrůstala v heterosexuální rodině a na víkendy jezdila k tetě, která žila v homosexuálním páru s jinou ženou. Holčička se co každý víkend pomočovala a zvláštní na tom byla skutečnost, že se tak stalo pouze na návštěvě u této tety. Čímž respondenti potvrdili, že dítě může mít opravdu následky ze setkání s homosexuálním párem. Avšak, jak jsem pochopila, jejich tvrzení vycházelo právě z tohoto jednoho, třebaže podobných případů může být více.

Později jsem již zpětně přešla k lehčímu tématu: *Jak si myslíte, že Vás a Váš vztah vnímá okolí? Máte pozitivní nebo spíše negativní zkušenosti?* Na vysvětlení se mi dostalo, jelikož obě respondentky žijí v tak velkém městě, jako je Brno, tak se příliš často s negativní odezvou na jejich vztah nesetkávají. A pokud má náhodou nějaký člověk připomínky vůči jejich homosexualitě, tak to s přehledem ignorují. Větší problém, jak podotkly, však nastává na malém městě, odkud obě respondentky pocházejí. V městě s menším počtem obyvatel se homosexuálům příliš velkého pochopení nedostává.

V případě gayů i oni měli dobré zkušenosti s přijímáním ze strany okolí ve velkém městě, jako je například Brno. Horší situaci, stejně jako respondentky, zažili na malém městě, odkud i pocházejí. Pochopitelně i v případě gay páru se občas nevyhnou urážlivým poznámkám vůči sobě a svému partnerovi.

Při odpovídání na tuto otázku jsem si v hlavě dotvořila nápad na hlavní hypotézu pro dotazníkové šetření. Hypotéza by předpokládala, že většina respondentů, kteří budou mít pozitivní zkušenosti s homoparentální rodinou, budou odpovídat v dotazníku mnohem osvěceněji, než jedinci bez zkušeností nebo se špatnými zkušenostmi. Největším impulzem pro tento nápad bylo vyprávění respondentek o zkušenostech s lidmi z jejich okolí. Vyprávěly, že pokud je někdo pozná blíže, tak se z jeho strany nikdy nedočkaly negativní odezvy. Jediné případy nepříjemných situací, kdy se respondentky staly cílem nemístných narážek, byly ze strany lidí, jež evidentně s homosexualitou nesouhlasí.

Otázka, kterou jsem uzavřela oficiální část rozhovoru, byla - *zdali by mi dokázaly respondentky popsat, jak budou postupovat, až dítě jedné z nich nastoupí do školky a nadejde čas, kdy se poprvé setká s reakcemi okolí na situaci jeho rodiny?* Reakce jsem se dočkala okamžitě bez přemýšlení. Obě respondentky byly rozhodnuty dítěti vysvětlit otevřeně, na cokoli se zeptá. Když pak otázku více rozpracovávaly, tak konstatovaly, že je nutné dítě již dopředu připravit na možné negativní reakce od ostatních dětí, možná i ze strany vychovatelky, učitelky. Vysvětlit tedy dítěti, *„že on nemůže za to, jaký jsou jeho rodiče. Prostě je to v každém člověku a je důležitý, aby pochopil, že je takových spousta lidí, akorát, že to tají.“*¹³⁵

Homosexuální pár mužů mi odvětil také okamžitě odpovědí, že jsou schopni dávat dítěti informace od momentu, kdy je schopen vnímat, že nevyrůstá v rodině, která by byla špatná. *A že můžou i maminky mít rády jiné maminky a že to tak prostě je.* Stejně jako respondentky i zde měli muži jasno. Jakmile by bylo možné s dítětem diskutovat, dávat mu možnost se jakkoliv a na cokoli ptát, aby následně nebylo v šoku z eventuální špatné reakce ze strany svého okolí.

Touto otázkou jsem chtěla pouze orientačně zjistit, zdali mi dívky bez předchozí domluvy dokáží popsat strategii, jakou by vzhledem svému dítěti a jeho okolí vytvořili. Ukázalo se, že i dívky homosexuálně orientované mohou zhodnotit situace objektivně a bez větších problémů popsat body, kterých by se při výchově dítěte s dvěma lesbickými matkami, držely. První na čem se shodly, bylo nečekat, až dítě přijde domů v šoku z prvního střetu a připravit ho na takové situace v momentě kdy bude schopen je aspoň trochu chápat. Jak již zmiňovaly i v rámci jiné otázky, veškerá komunikace s dítětem musí být založena na naprosté upřímnosti. A v neposlední řadě je od momentu, kdy se dítě začne ptát, nutno v něm pěstovat pocit, že se může kdykoliv a na cokoli zeptat.

6.4.3. Dotazníkové šetření

V druhé části výzkumu bylo realizováno dotazníkové šetření. Bylo aplikováno na náhodný výběrový vzorek distribuovaný přes prostředníky pomocí metody „sněhové koule“. Vzhledem k tomu, že cílová skupina měla zahrnovat co nejširší veřejnost, což zahrnuje i lidi s ne příliš vyspělou počítačovou gramotností, byl dotazník převeden do elektronické podoby a ve formě odkazu přeposílán dalším a dalším respondentům. Když se jedinec dostal až na konec, tak stačilo kliknout na „ukončit a odeslat dotazník“ a všechny odpovědi byly přeposlány do složky, pro tyto dotazníky speciálně vytvořené a jen čekaly na konečné

¹³⁵ Viz příloha Přepisy rozhovorů – Rozhovor s gay párem.

vyhodnocení.

Úskalím tohoto způsobu distribuce dotazníku byla nezjistitelná návratnost dotazníků. Do složky se přeposílaly pouze vyplněné dotazníky. Zprávy o lidech, kteří dotazník odmítli vyplnit, se ke mně dostat tímto způsobem šíření dotazníku, nemohly.

Díky anonymitě, kterou měli zásluhou online formy dotazníku zajištěnou, respondenti mohli zvolit sami, kolik času na vyplnění dotazníku potřebují a nad samotnými otázkami přemýšlet bez pocitu časové tísně.

Dotazník vyplnilo a odeslalo celkem 159 respondentů. Z tohoto počtu bylo 66 mužů a 92 žen. V rámci věkových skupin bylo zastoupeno 91 respondentů ve věku do 25 let; 65 respondentů ve věku 26 až 60 let a 2 respondenti ve věku nad 61 let. Ohledně velikosti města původu celkem 54 pochází z města do 10 tisíc obyvatel, 81 respondentů, kteří vyplnili dotazník, pochází z města mezi 11 až 100 tisíci obyvateli a z měst nad 101 tisíc obyvatel pochází 23 respondentů. Co se vzdělání týče, za své nejvýše dosažené vzdělání označilo 6 respondentů základní školu, 71 lidí střední školu a k absolvování vysoké školy se přihlásilo 79 respondentů. K heterosexuální orientaci se přihlásilo z celkového počtu 127 respondentů a 25 respondentů za svou orientaci označilo homosexuální orientaci. 4 jedinci za svou orientaci zaškrtnuli bisexuální orientaci.

Dotazník byl tvořen maticí otázek zaměřených na definování bariér, které podle respondentů brzdí uzákonění homoparentálních adopcí. Díky stále dosti vysokému procentu lidí, kteří jsou proti adopci homosexuální párem, jak potvrzují výsledky z Centra pro výzkum veřejného mínění¹³⁶, jsem se rozhodla vytvořit dotazník. Jedny z těchto výsledků shromáždily odpovědi na tři otázky v přehledu let 2005 až 2010. Tázaly se, zdali jsou lidé *pro* nebo *proti* uzavření registrovaného partnerství, uzavření sňatku a v neposlední řadě právě i možnosti pro homosexuály adoptovat děti. V procentuálním zastoupení názorů v otázce adopce zůstaly názory *pro* adopci téměř neměnné, ale ustupovalo zastoupení lidí vyjadřujících se *proti* adopci (zbývající lidé se vyjádřili, že *neví*).

V důsledku toho vznikla myšlenka vytvořit dotazník, který by se veřejnosti ptal na větší množství otázek, než jen na registrované partnerství, sňatky a adopce. Zaměřila jsem se

¹³⁶ *Názory české veřejnosti na práva lidí s homosexuální orientací.* In *Naše společnost* [online]. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, 2010 [cit. 2011-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101046s_ov100712.pdf>.

hlavně na adopce a homoparentální rodiny.

Aby mohl respondent plně vyjádřit svůj názor a zároveň nebyl příliš narušen jeho časový harmonogram, vznikla baterie uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek zjišťujících bariéry homoparentálních adopcí.

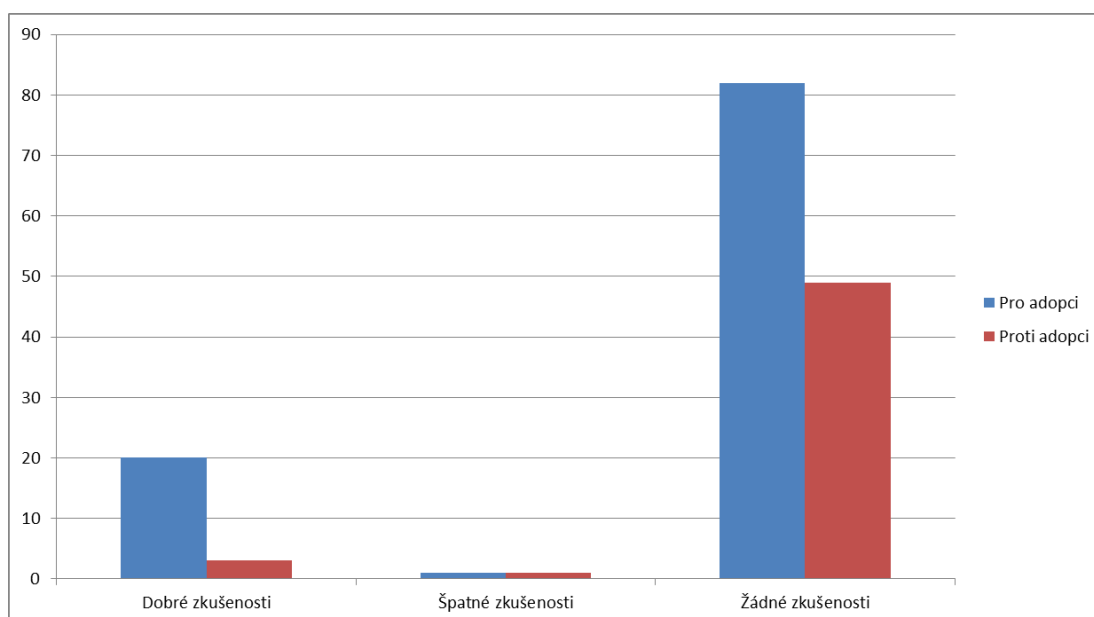
V úvodu dotazníku byly sepsány základní informace o cíli diplomové práce doplněné informací, pokud respondent nebude požadovat jinak, budou jeho odpovědi naprosto anonymní. V zadání každé otázky byly kromě znění otázky připsány ještě instrukce, jak s otázkou pracovat když měla komplikovanější způsob odpovídání. Vyhodnocení dotazníku

Vyhodnocení dotazníku

Hlavní otázkou celého výzkumu bylo zjištění, jaké jsou podle respondentů hlavní bariéry stojící proti legalizaci adopce homosexuálními páry.

Hlavní hypotéza dotazníku předpokládala, že většina (pro lepší ověřitelnost udáme hodnotu alespoň 85%) respondentů, kteří budou mít pozitivní zkušenosti s homoparentální rodinou, budou odpovídat v dotazníku minimálně v případě přístupu k homoparentální adopci a znalosti pojmu homofobie pozitivně. Budou tedy více zorientovaní v oblasti homoparentálních adopcí než respondenti, kteří s tímto typem rodin mají negativní nebo žádné zkušenosti.

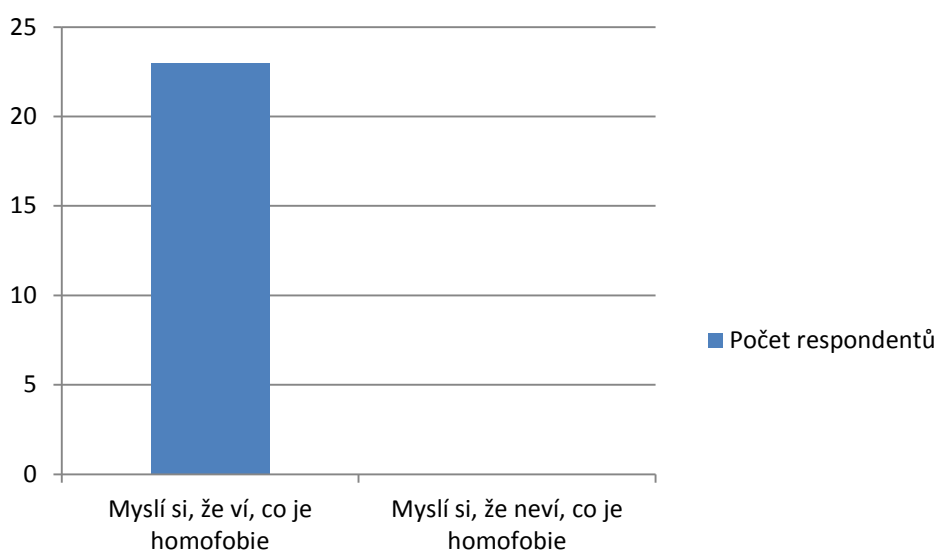
Tento graf zjišťuje, jestli lidé, kteří mají zkušenosti s homoparentální rodinou, jsou *pro* nebo *proti* adopcím homosexuálním párem.

Vyhodnocení 1. části hlavní hypotézy			
	Pro adopci	Proti adopci	Celkový součet
Dobré zkušenosti s homoparentální rodinou	20	3	23
Špatné zkušenosti s homoparentální rodinou	1	1	2
Žádné zkušenosti s homoparentální rodinou	82	49	131
Celkový součet	103	53	156

Výsledky dotazníku převedené do vztahového grafu ukázaly, že z 23 respondentů, kteří mají dobré zkušenosti s homoparentálními rodinami, jich 20 zároveň napsalo, že souhlasí s adopcí homosexuálním párem. Co i potvrzuje hlavní hypotézu, že většina z lidí s pozitivními zkušenostmi s homoparentální rodinou budou pro legalizaci adopce homosexuálními páry.

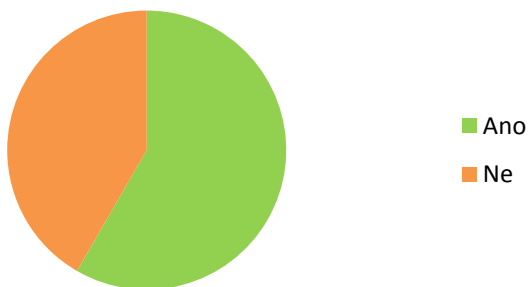
V následujícím grafu, jakožto druhé části hlavní hypotézy, bude vyjádřen vztah zkušeností s homoparentální rodinou a vědomí, že respondent má ponětí o tom, jaký význam nese pojem *homofobie*. Hypotéza tedy předpokládá, že ti jedinci, kteří budou mít zkušenosti s homoparentálními rodinami, budou mít z alespoň 90% procent představu, co znamená pojem *homofobie*.

Výsledek výzkumu ukázal, že ti respondenti, kteří měli dobré zkušenosti s rodinami tohoto typu, byli ve všech případech přesvědčení, že ví, co znamená pojem *homofobie*.

Dílčí hypotézy

První dílčí hypotéza předpokládala, že alespoň 60% respondentů odpoví na otázku „*Jaké důvody podle Vás stojí za odmítáním homoparentálních adopcí ze strany společnosti?*“ Odpovědí *Chybějící role otce a matky*.

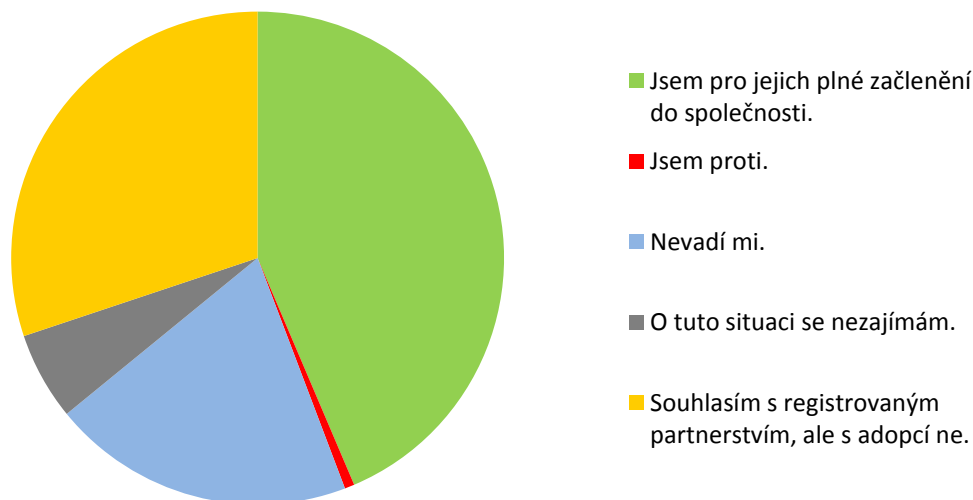
Výsledky výzkumu vyvrátily hypotézu s výsledkem, který tvrdí, že *vliv na vývoj dítěte* jako důvod odmítání homoparentálních adopcí označilo v dotazníku 42% respondentů.

Druhá dílčí hypotéza očekávala, že budou za hlavní zdroj stimulující názory veřejnosti označena *média*, což znamená, že je největší počet respondentů označí hodnotou '6'. A nejméně motivujícím zdrojem bude *škola*, kterou tím pádem označí největší počet lidí hodnotou '1'.

Vyhodnocení této otázky není znázorněno grafem, jelikož je ten samý použit v následující části vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku. Po sečtení všech odpovědí byla *média* označena druhým nejvyšším množstvím bodů. Se ztrátou tří bodů tedy *média* zůstala za rodinou, která byla označena jako nejvíce stimulující instituce pro postoje veřejného mínění. Nejnižší množství bodů ve výsledku nezískala *škola*, kterou jsem předpokládala v dílčí hypotéze, ale církve, jakožto instituce, která dnes podle respondentů již nejméně ovlivňuje názory veřejnosti na adopce homosexuálním párem.

6.4.4. Jednotlivé otázky dotazníku

OTÁZKA Č. 1 - Jak se stavíte k současné situaci homosexuálů (registrované partnerství, možnost adopce homosexuálním párem, atd.)?

V této otázce jsem prioritně chtěla zjistit, kolik respondentů souhlasí s adopcí pro homosexuální páry. Jsem si současně vědoma, že je samotná otázka formulována zavádějícím způsobem a respondent by si ji mohl vysvětlit, že je po něm požadován názor na současné dění v homosexuální komunitě. Z odpovědí snad respondenti pochopili, o co se mi jednalo.

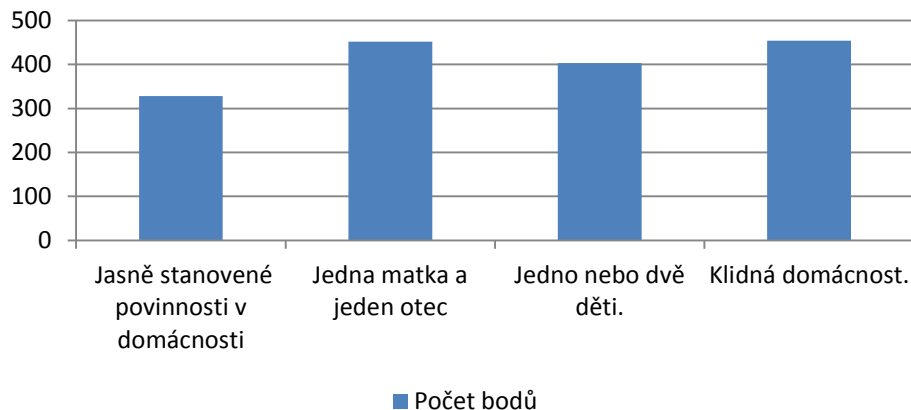
Ve výsledku označilo 68 respondentů variantu Jsem pro jejich plné začlenění do společnosti a tím pádem odsouhlasilo adopce homosexuálním párem 44% lidí.

Pokud bych měla možnost dotazník sestavit znovu, zněla by první otázka:

Pro jakou úroveň zařazení homosexuálů do společnosti jste? S možnostmi odpovědí:

- Souhlasím jak s registrovaným partnerstvím, tak i s legalizací adopcí pro tyto páry
- Souhlasím s registrovaným partnerstvím, ale s adopcí nikoliv.
- Nesouhlasím ani s registrovaným partnerstvím, ani s adopcí.
- Nemám v tomto směru ujasnění názor.

OTÁZKA Č. 2 - Když se řekne *tradiční rodina*, co si pod tímto pojmem představíte? (přiřaďte čísla '1' až '4' podle důležitosti; '4' má nejvyšší hodnotu)

Touto otázkou jsem zamýšlela přimět respondenty se zamyslet nad tím, co si vlastně pod pojmem *tradiční rodina* představují, když se tak často používá jako jeden z hlavních argumentů proti homoparentálním rodinám. Největší množství bodů získala odpověď *Klidná domácnost* a o pouhé 2 body pod ní na druhém místě zůstala odpověď *Jedna matka a jeden otec*.

Bohužel má tato otázka hned dvě vady. Za prvé zde nebyla nabídnuta možnost volného vyjádření, která by jistě byla velkou částí oslovených respondentů vítaná. Druhý nedostatek vidím v nepříliš konkrétně specifikovaných odpovědích, které si jsou ještě ke všemu příliš podobné, a dá se říci, že jedna je synonymním vyjádřením druhé. Takže, kdybych dělala dotazník znovu, tak bych jistě dala možnosti odpovědí v jasnějším podání, v širším výběru a jednoznačně s možností se samostatně vyjádřit.

Pokud bych měla možnost dotazník sestavit znovu, zněla by první otázka: Jaké složení rodiny je pro vás stále *tradiční rodina*?

- a) Otec, matka, kteří se spolu žijí v manželství + dítě/děti.
- b) Jeden rozvedený rodič + dítě/děti.
- c) Matka samoživitelka, která se nikdy nevdala + dítě/děti.
- d) Homosexuální sezdání nebo registrovaný pár + dítě/děti.
- e) Manželský pár s adoptovaným dítětem/děťmi.
- f) Nesezdání otec a matka + dítě/ děti.
- g) Jiné:

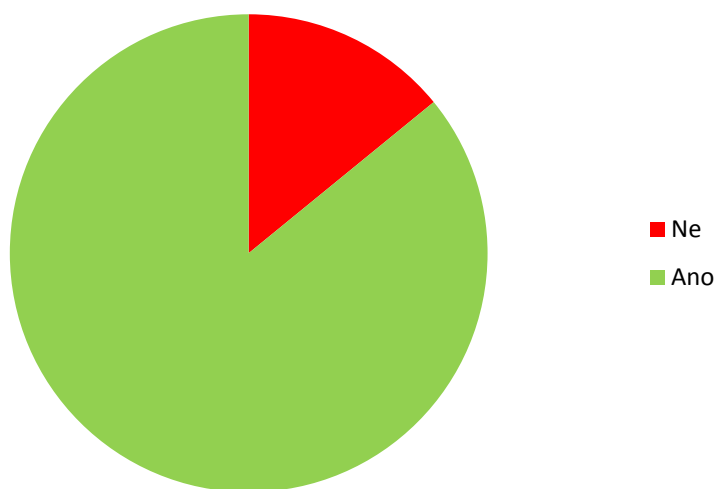
(„Jiné“ vyplňte, pokud vám ve výběru odpovědí nějaká možnost chyběla, nebo jestli máte nějaký komentář)

V této otázce by se pracovalo s pojmem tradiční rodiny, jako se souborem, který má určitou toleranci pro rodiny, které do něj mohou spadat. Jak jsem již zmiňovala výše, pojem tradiční rodiny je jedním z argumentů používaným proti homoparentálním rodinám. V tomto ohledu by výsledky ukázaly, zdali do tohoto souboru podle respondentů nespádají kromě homoparentálních rodin i další podoby rodin.

Pokud by respondent neoznačil rozvedené rodiny, byla by instituce rozvodu postavena mimo koncepci tradiční rodiny. Když by nebyly označeny matky samoživitelky, které se nikdy nevdaly, nebo rodiny s nesezdaným párem, byla by tím pádem svatba jedním z podmiňujících rituálů pro zařazení do souboru tradiční rodiny. Pokud nebude označena rodina s adoptovaným dítětem, znamenala by adopce fakt bránící definování této rodiny jako tradiční.

Když by ale na druhou stranu byla označena homoparentální rodina jako tradiční rodina, byla by síla argumentu *tradiční rodiny* v boji proti homoparentalitě ve svých základech oslabena. Alespoň co se z výsledků této práce týče. Homoparentální rodina byla totiž doposud stavěna mimo hranice tradiční rodiny s tím důvodem, že nesplňuje prvky pro tradiční rodinu neodmyslitelné.

OTÁZKA Č. 3 - Máte představu, jaký význam má pojem *homofobie*?

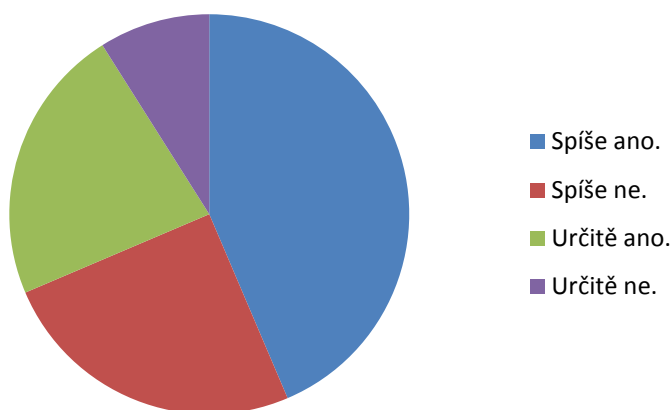
V tomto bodu byla snaha jednoduchou otázkou zjistit, zdali mají respondenti vůbec tušení, co může znamenat pojem homofobie. Celých 86% z nich odpovědělo, že je jim termín jasný. Avšak v momentě, kdy již nebylo cesty zpět, jsem si otázku znovu přečetla a zjistila, že nezjišťuje informovanost respondentů o znalosti pojmu přímo, ale pouze se ptá na jejich

dojem, zdali si myslí, že ho znají.

Rozhodně této otázce v případě odpovědi *Ano* chybí možnost tento pojem vysvětlit.

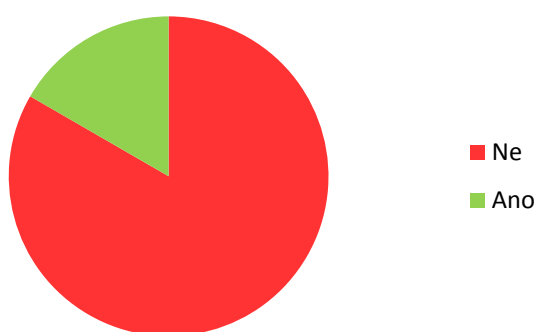
V momentě, kdy bych mohla vytvořit nový dotazník, bych se zeptala takto: *Co podle Vás znamená homofobie?*

OTÁZKA Č. 4 - Jste pro legalizaci svěření dítěte do péče homosexuálnímu páru?

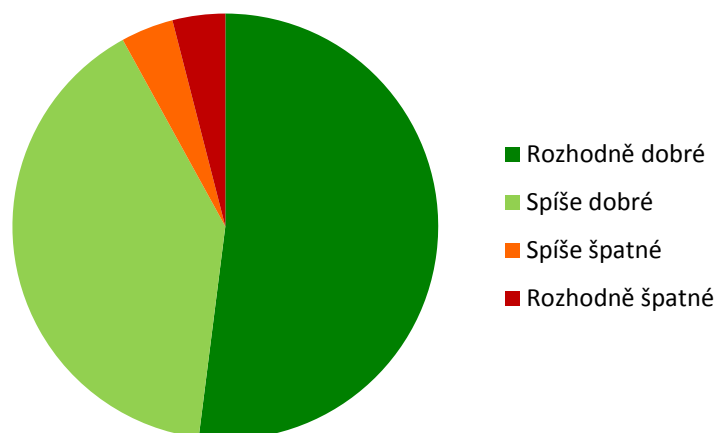
Otázka č. 4 měla zjistit postoj respondentů vůči legalizaci adopce homosexuálními páry. Pokud shrneme Spíše ano a Určitě ano dohromady jakožto jednotnou pozitivní odpověď, pak s legalizací homoparentálních adopcí souhlasilo 69% respondentů ze všech oslovených.

OTÁZKA Č. 5 - Máte ve svém okolí homoparentální rodinu? (homoparentální rodina = rodina, kde jsou rodiče s homosexuální orientací)

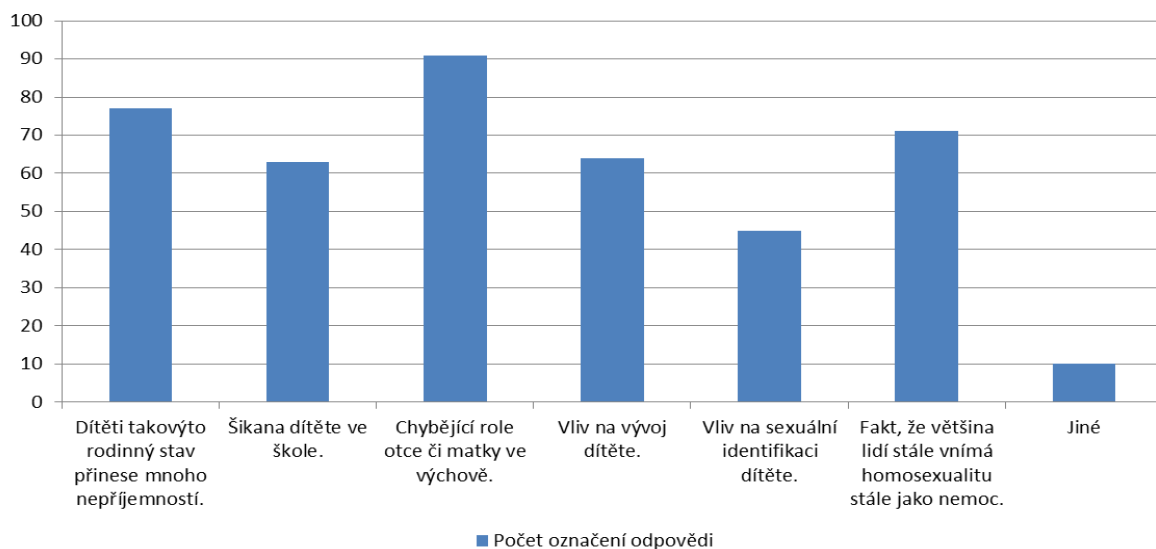
Tato otázka měla v jasném znění zjistit, jestli má respondent ve svém okolí homoparentální rodinu. Celých 17 % respondentů odpovědělo, že takovou rodinu ve svém okolí má. Po jistém časovém odstupu mi došlo, že by otázka vyzněla lépe, kdybych se zeptala na zkušenosti s homoparentální rodinou.

OTÁZKA Č. 6 - Pokud jste v předešlé otázce odpověděl/a „Ano“, jaké jsou Vaše zkušenosti s touto rodinou?

Tento bod navazuje na otázku č. 5 s cílem zjistit, zdali zkušenosti lidí, kteří znají homoparentální rodinu, jsou dobré nebo špatné. Z 26 respondentů, kteří označili odpověď, že znají takovou rodinu, zároveň v 92% z nich, zahrneme-li dohromady odpovědi Určitě ano a Spíše ano, popsalo svou zkušenost jako pozitivní.

OTÁZKA Č. 7 - Jaké důvody podle Vás stojí za odmítáním homoparentálních adopcí ze strany společnosti? (označte jeden až tři důvody, které jsou podle Vás ty hlavní)

Otázka č. 6 měla za úkol zjistit, jaké jsou podle respondentů nejčastější argumenty proti legalizaci adopcí homosexuály. Nejčastěji označenou odpovědí byla *Chybějící role otce či matky ve výchově*.

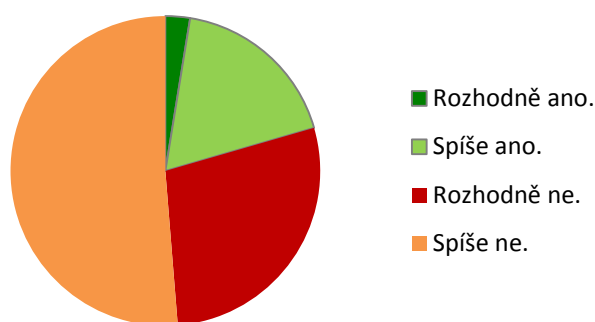
Bohužel však možnosti odpovědi v této otázce nebyli zvoleny nejšťastněji. Téměř všechny se na problém dívají pouze z pohledu dětí. Některé mají velice podobný význam, jen v jiném znění, a tak více si podobných odpovědí zabírá místo odpovědím, které mohly mít mnohem více výpovědní hodnotu.

Pokud bych dotazník sestavovala znovu, byla by otázka následujícího znění: Jaké argumenty podle Váš nejčastěji používají lidé jako důvod proti legalizaci adopce homosexuálním párem?

- a) Šikanování dítěte ze strany okolí, které stále není schopné vnímat homoparentální rodiny jako rovnocenné.
- b) Je pravděpodobné, že bude mít dítě problémy při soužití s homosexuálními rodiči i s vlastní sexuální orientací.
- c) Strach o citové strádání dítěte z důvodu chybějícího vzoru matky či otce.
- d) Nedůvěra ve schopnost výchovy a zajištění ze strany homosexuálního páru.
- e) Jiné, (sem piště, pokud máte vlastní odpověď, která v seznamu uvedena nebyla).....

OTÁZKA Č. 8 - V případě, že jste v předchozí otázce odpověděli „Jiné“, uveďte Vaše důvody. Tato otázka vznikla pro možnost hlubšího rozvedení odpovědi z předešlé otázky. Tuto možnost využilo nepatrné množství lidí, tudíž z ní nebudu vyvozovat žádné závěry.

OTÁZKA Č. 9 - Myslíte si, že jsou Vaše názory ovlivňovány předsudky?

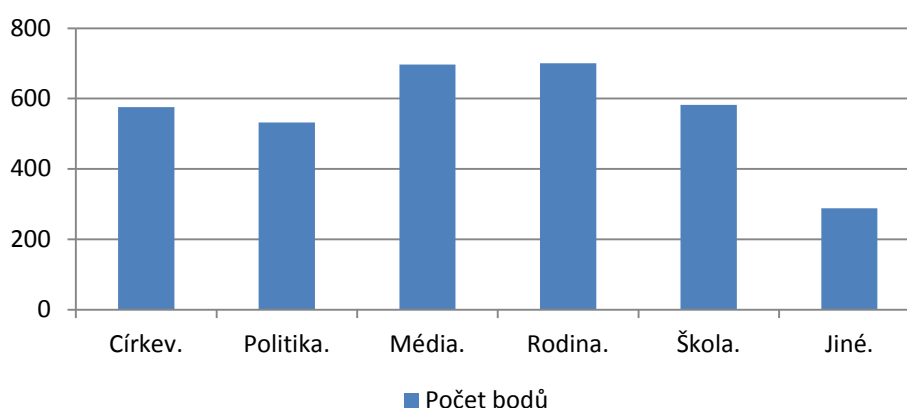

Tato otázka si dala za úkol zjistit, jestli si respondenti dovedou připustit nebo představit, že jsou jejich mysl, potažmo i jejich názory stimulovány vnějšími faktory, tedy i stereotypy.

Ve výsledku se ukázalo, že 79% respondentů si tuto skutečnost nepřipouští. Na druhou stranu si 32 jedinců dokázalo představit, že jsou stimulováni vnějšími vlivy.

Výpovědní hodnota této otázky nemusí být na první pohled zjevná, avšak dokazuje skutečnost, že velká část výzkumného souboru (oněch 79%) je přesvědčeno, že jejich názory jsou ryzími plody jejich kognitivního vnímání neovlivněného žádným zevním působením.

OTÁZKA Č. 9 - Jaké jsou podle Vás hlavní vlivy na utváření názorů veřejnosti na homoparentální adopce? (přiřaďte čísla '1' až '6' podle důležitosti, '6' má nejvyšší hodnotu)

V této otázce bylo cílem zjistit, které instituce mají jaký vliv podle respondentů na postoje veřejného mínění. S rozdílem tří bodů se na prvním místě objevily *rodina*, za ní se umístila hned instituce *médií*. Tento výsledek zahrnovala i jedna z dílčích hypotéz. Za *médií* na třetím místě byla největším počtem bodů označena *škola* a po ní *církev*, *politika* a nejnižší množství bodů dostala možnost *Jiné*.

Bohužel zde možnost odpovědi *Jiné* nemá příliš vypovídající hodnotu, jelikož k této variantě nebyl připojen řádek k volnému vyjádření vlastního názoru. Tím pádem jsem jej nepoužila při vyhodnocení dílčí hypotézy v označení nejméně vlivné instituce, jelikož bych tuto informaci nemohla podložit návrhy od respondentů.

OTÁZKA Č. 10 - Na co je podle Vás třeba se více soustředit, aby společnost vnímala homosexuální adopce objektivněji?

V rámci této poslední otevřené otázky jsem chtěla dát respondentům prostor se volně vyjádřit k tématu homoparentality s dotazem k jejich představě o osvětě neznalé části populace o této problematice. Téměř všichni věnovali této otázce čas a napsali svůj názor, či nápad, jak se k situaci postavit, či jak jí změnit. Pochopitelně se odpovědi často opakovaly, tím pádem zde uvedu jen několik příkladů jejich reakcí.

7. Závěr

Tato práce si kladla za cíl zjistit, jaké má společnost zábrany před přijetím adopce pro homosexuální páry, potažmo vůči celé sexuální menšině homosexuálů.

Práce byla započata s prvotním předpokladem, že hlavním důvodem negativních názorů na homosexuály, potažmo homoparentální rodiny, je příliš mnoho bariér stojících mezi člověkem a nezkreslenou podobou reality. Díky takovému zkreslení se člověk navíc vyhýbá osobní konfrontaci s předmětem tématu a díky tomu nemá příležitost získat přímou zkušenosti.

Jelikož byly výsledky výzkumu prezentovány v předešlé kapitole velice podrobně, věnuji jim v závěru krátké shrnutí. 90% z těch, kteří mají zkušenosti s homoparentálními rodinami ví, co znamená pojem homofobie. Téměř polovina z celkového počtu oslovených lidí byla toho názoru, že jedním z hlavních argumentů pro odmítnutí homoparentální adopce je chybějící role otce či matky ve výchově. Nejmocnější institucí ovlivňující mysl lidí jsou podle respondentů média a nejméně byla označena církev, což přispívá teorii, že si lidé v současnosti neuvědomují, že některé společenské normy mají kořeny v náboženské morálce. K čemuž přispěl výsledek z otázky, zdali si lidé myslí, že je jejich mysl ovlivňována předsudky. Nadpoloviční většina byla přesvědčena, že nikoliv.

Pro lepší vykreslení názorů respondentů při rozhovorech byl fakt, že byli podrobováni rozhovorům, kde byli na začátku seznámeni s tématem. Výpovědi respondentů mohly být zkreslené. Bohužel k tomu mohlo dojít z důvodu nutnosti seznámení s tématem. Někteří si mohli domyslet očekávané výsledky mé práce a tomu přizpůsobit své odpovědi. Bylo tedy nutné vnímat rozhovor ne jako prosté zjištění názorů homosexuálních párů, ale jako odpovídání homosexuálních párů na otázky od respondenta, který byl při sdělování názorů účasten a ke všemu jim již otázkami dal najevo, jaký je cíl výzkumu.

Během výzkumu jsem se setkala i s několika problémy. Jak jsem již psala ve vyhodnocení dotazníkového šetření, znění otázek s časovým odstupem nebylo vyhovující, a tak jsem upravila jejich znění, které by při vyhodnocení mělo mnohem vyšší výpovědní hodnotu. Jejich znění si lze přečíst v příloze.

V rámci výzkumu jsem se snažila více odhalit instituce a stereotypní názory ovlivňující myslí lidí, které se potom v důsledku staví proti homoparentálním rodinám. Rozhovory by se daly shrnout do čtyř základních linií:

1. Hledání partnera v homosexuální menšině.
2. Homoparentální adopce.
3. Bariéry homoparentálních rodin.
4. Informační prevence dítěte před homofobními reakcemi.

Tyto linie by se následně daly interpretovat těmito body:

1. Respondent preferuje seznamování ve větších městech.
2. Postoj respondenta k možnosti adopce homosexuály.
3. Které instituce a stereotypy podle respondentů jsou určující při vytváření negativních postojů vůči homoparentálním rodinám.
4. Postup rodičů při přípravě dítěte na možnou negativní reakci okolí na homoparentální rodinu.

Na konci práce bych se vrátila k prvotní otázce, v jejímž duchu se odvíjel celý výzkum. Jsou lidé s pozitivními zkušenostmi s homoparentálními rodinami více nakloněni návrhu legalizace adopce homosexuálními páry než ti, kteří takové zkušenosti nemají?

Při závěrečném zpracování odpovědí jsem se dozvěděla, že lidé s kladnou zkušeností s homosexuální menšinou se většinou staví za možnost adopce pro tyto partnery. Tento fakt je jasným důkazem působení stereotypních bariér, které člověku na cestě za poznáním staví překážky, jež mnohdy mají za vinu skutečnost, že lidé nemají šanci rozhodovat se na základě objektivních poznatků a právě osobní zkušenost je pro ně rozhodujícím činitelem dřív, než se k nim dostanou.

A jaké jsou tedy bariéry homoparentálních rodin? Největší vliv na utváření názorů lidí, a tím pádem i na tvorbě negativních postojů vůči těmto rodinám, mají podle respondentů média. Právě média si totiž dovedou najít cestu ke každému člověku, ať přes televizi, rádio, internet, periodika, či přes billboardy doprovázející nás všude na cestách. Díky nenáročnému obsahu sdělení se dostanou, jak píše Lippmann, do mysli člověka, kterou si upraví, jak je pro ně žádoucí.

Nejmenší vliv podle respondentů má na lidskou mysl církev, což je důkazem toho, že si člověk neuvědomuje, jak je stále, ač jako ateista, nevědomě svázán pravidly, kdysi

vytvořenými církevními hodnotáři.

Bariérou homoparentálních rodin je také instituce tradiční rodiny, která, jak napsali respondenti, prioritně musí zahrnovat přítomnost mužského i ženského vzoru chování ve výchově dítěte. Pomocí otázek navržených pro další výzkumy, obsažené v příloze, by pak bylo možné zjistit, jestli by byla koncepce tradiční rodiny stejně netolerantní k rozvedeným rodinám, nesezdaným rodinám, rodinám s adoptovaným dítětem, stejně jako k homoparentálním rodinám.

Otázkou však zůstává, do jaké míry může člověk poznat čistou pravdu, i přestože si je vědom překážek, které mu stojí v cestě.

8. Seznam použité literatury

BIBLARZ, Timothy; STACEY, Judith. *How Does the Gender of Parents Matter?. Journal of Marriage and Family* [online]. 2010/72. [cit. 2011-03-26]. S. 3-22. [cit. 2011-03-26]. Dostupný z WWW:

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1741-3737.2009.00678.x/full>

BOUČKOVÁ, Pavla. *E. B. v. Francie: Je odmítání adopce homosexuálním jednotlivcům diskriminační?*. Jurisprudence: Specialista na komentování judikatury. [cit. 2011-03-26] 2008/2, s. 46-52. ISSN 1802-3843.

BRZEK, Antonín; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992. [cit. 2011-03-26]s. 124. ISBN 80-85526-03-4.

BRZEK, Antonín; PROCHÁZKA, Ivo; KŘÍŽKOVÁ, Dagmar. *Genetický výzkum. Problematika homosexuálních vztahů*. Granosalis [online]. 2005 [cit. 2011-01-26]. WWW: <<http://granosalis.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=3983&mode=thread&order=0&thold=0>>.

Česká republika. *Listina základních práv*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. [cit. 2011-03-26]

Česká republika. *Úmluva o ochraně základních práv a svobod*.209/1992 Sb. In Evropská unie. 1953. [cit. 2011-03-26].

Česká republika. *Usnesení Evropského parlamentu o nárůstu rasově a homofobně motivovaného násilí v Evropě*. In *Evropská unie*. 2006. [cit. 2011-03-26].

Česká republika. *Zákon o registrovaném partnerství*. Zákon č. 115/2006 Sb.[cit. 2011-03-26].

Česká republika. *Zákon o rodině*. Zákon č. 94/1963. [cit. 2011-03-26].

Česka televize. *Máte slovo*. 18.32010. [cit. 2011-01-18]. [online]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/210572230800011-mate-slovo/>>.

ČURDOVÁ, Anna. *Tradiční rodina je ideální mýtus*. Britské listy. 2004. [cit. 2011-03-26]. ISSN 1213-1792.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002. [cit. 2011-01-12]. ISBN 80-246-0139-7.

FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. s. 475. [cit. 2011-01-26]. ISBN 80-7272-010-4.

Ganymedes [online]. 1990 Ganymed.webnode.sk. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://ganymed.webnode.sk/>>.

GARČICOVÁ, Anna; FICOVÁ, Sylva. *Potíže registrovaných rodičů*. A2 [online]. 2008/28, [cit. 2011-01-24]. ISSN 1803-6635.

General information. Official Journal of the American academy of Pediatrics. [online]. 2011 [cit. 2011-01-24]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://pediatrics.aappublications.org/misc/general.dtl>>.

Homofobie - výukový materiál pro školy. In Zápis ze schůze výboru pro sexuální menšiny [online]. Praha: Vláda ČR, 2009 [cit. 2011-02-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/zapis-2009-05-12-final.pdf>>.

Homosexualita v dokumentech katolické církve. [online] 2010. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW <http://jarod.signaly.cz/1010/homosexualita-v-dokumentech-katolick-c>

JANČAŘÍKOVÁ, Anna; HUBÍKOVÁ, Olga. *Jakýpak vy jste rodič?* Oficiální vyjádření Stejně rodiny k pořadu Máte slovo a především výroků paní poslankyně Šojdrové. In *Stejná rodina* [online]. Brno: Stejná rodina, 2010 [cit. 2011-01-18]. Dostupné z WWW: http://www.stejnarodina.cz/aktualita-195-jakypak_vy_jste_rodic_.htm

Mediální obraz leseb a gayů: střeoevropská konference při festivalu Mezipatra 2006. Brno: STUD, 2006. 71 s. [cit. 2011-03-26]. ISBN 80-239-8120-X.

PECHOVÁ, Olga Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?. In *Antidiskriminační vzdělávání pracovníků veřejné správy* [online]. Praha: Multikulturní centrum, 2007 [cit. 2011-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>>.

JANČAŘÍKOVÁ, Anna; HUBÍKOVÁ, Olga. *Stejnarodina.cz* [online]. 22. 3. Jakýpak Vy jste rodič?. 2010 [cit. 2011-01-26]. Dostupné z WWW: <http://www.stejnarodina.cz/aktualita-195-jakypak_vy_jste_rodic_.htm>.

HELMINIAK, Daniel A. *Co vlastně Bible říká o homosexualitě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 131 s. [cit. 2011-03-26]. ISBN 978-80-7325-122-2. Str. 38.

Kids of lesbians have fewer behavioral problems, study suggests. CNN. [online]. 2010 [cit. 2011-01-24]. Dostupné z WWW:

<<http://edition.cnn.com/2010/HEALTH/06/07/lesbian.children.adjustment/index.html>>.

KOMENDA, Antonín. Ke kořenům křesťanské homofobie. *Acta iuridica Olomouensis* 2/2000 [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000 [cit. 2011-03-22]. Ke kořenům křesťanské homofobie, 13s. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW:

<http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf>.

KUNŠTÁT, Daniel. *Veřejné mínění, politika a racionalita* [online]. 2007 [cit. 2011-03-27]. Sociologický webzin. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=289&lst=114>>.

LIPPMANN, Walter. *Public opinion* [online]. New York: The Macmillan Company, 1922 [cit. 2011-03-26]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW:

<<http://xroads.virginia.edu/~hyper2/CDFinal/Lippman/cover.html>>.

MARŠÍKOVÁ, Hana. *Pečující otcové: příběhy plné odlišností.* Czech sociological review [online]. 2009, 1, [cit. 2011-01-25]. [cit. 2011-03-26]. Dostupný z WWW:

<http://sreview.soc.cas.cz/uploads/34c1e87455937f459a4ce65ff6b34168fffb0a16_514_MarikovaSC2009-1.pdf>. Str. 90.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny.* Praha: Portál, 199. Organizace náhradní rodinné péče, s. 183. [cit. 2011-03-26]. ISBN 80-7178-304-8. s. 33.

MOŽNÝ, Ivo. *Kapitoly ze sociologie rodiny.* Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1987. Str. 5-6.

Názory české veřejnosti na práva lidí s homosexuální orientací. In Naše společnost [online]. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, 2010 [cit. 2011-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101046s_ov100712.pdf>.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Ženská práva jsou lidská práva.* Brno: Nesehnutí, 2002. Alternativní rodinné modely aneb rodiny lesbických matek a rodiny gay otců, s. 173. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW:

http://www.drba.cz/clanek-lesbicke_gay_rodicovstvi_odborne-121-alternativni_rodinne_modely_.htm.

OVEČKA, Libor. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. Oblouk vývoje církevní nauky o homosexualitě a homosexuálním jednání od roku 1975 do 2005, s. 155. [cit. 2011-03-26]. ISBN 978-80-7325-176-5. Str. 106 - 108.

Pederastie. Slovník cizích slov [online]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné na WWW: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=pederastie

Pasáž zákona zakazující adopce homosexuály zatím asi nezmizí. ČTK. 14. 8. 2009. [cit. 2011-03-26]. Dostupné na WWW: <http://www.004.cz/view.php?cislocclanku=2009081401-adopce>

Počty dětí v ústavních zařízeních. Adopce.com [online]. 2009 [cit. 2011-03-27]. Dostupné z WWW: <http://www.adopce.com/informace/cisla-a-statistiky/>.

POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina*. Brno, 2009. 250 s. Dizertační práce. Masarykova univerzita. [cit. 2011-03-26].

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva. *Evropský soud pro lidská práva o stejnopohlavních párech*. [online]. 2010 [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <http://lgbt.poradna-prava.cz/aktuality.html>.

SAK, Petr. *Média a počítače mají zásadní vliv na myšlení, postoje, názory, hodnoty, estetiku a životní styl*. 2004. [cit. 2011-03-26]. ISSN 1213-1792. Britské listy. Dostupné na WWW <http://blisty.cz/art/19934.html>.

SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Modely homoparentálních rodin*. In *Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice* [online]. Pardubice: Tribun EU, 2009 [cit. 2011-03-27]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.planovanirodiny.cz/Pardubice09/sbornik09.pdf>.

SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Postřehy k výchově dětí v lesbických rodinách* [online]. Pardubice: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 2009 [cit. 2011-03-27]. Specifika dětí z homoparentálních rodin. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocclanku=2009110501>.

SMETÁČKOVÁ, Irena; BRAUN, Richard. *Homofobie v žákovských kolektivech*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. Šikana a homofobní šikana, s. 54. [cit. 2011-03-26]. ISBN 978-80-7440-016-2.

SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Czech sociological review*. 2009, 1, s. 115-145. [cit. 2011-03-26]. Dostupný také z WWW:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf>. Str. 115-116.

SOKOLOVÁ, Věra. *Proč pořád ten strach? Homofobie jako vyjádření osobního postoje. Britské listy* [online]. 2006, 3, [cit. 2011-03-26]. [cit. 2011-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://blisty.cz/art/27690.html>>. ISSN 1213-1792.

Stereotypy a předsudky. Czechkid [online]. 2007 [cit. 2011-01-09]. Dostupné z WWW: <http://www.czechkid.cz/si1230.html>

ŠPATNÁ, Martina. *Postavení homosexuálů ve světě*. 2006. [online]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné na WWW: <http://homodomov.wz.cz/situace%20ve%20svete.htm>

ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina; ČIŽINSKÝ, Pavel. *Registrované partnerství pro začínající* [online]. Brno: Gay a lesbická liga, 2006 [cit. 2011-01-10]. Co je to registrované partnerství. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.glpartnerstvi.cz/registrovane-partnerstvi-pro-zacinajici/>>.

ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Adopce registrovanými partnery*. In *Výbor pro sexuální menšiny* [online]. Praha: Výbor pro sexuální menšiny, 2010 [cit. 2011-03-27]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/zapis-2010-03-11-FINAL.pdf>>.

TOMEŠ, Petr. *GLpartnerstvi.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-02-06]. Široká vědecko-odborná shoda na výchově dětí stejnopohlavními páry. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.glpartnerstvi.cz/rodicovstvi/siroka-vedecko-odborna-shoda-na-vychove-deti-stejnopohlavnimi-pary.html>>.

WEISS, Petr; ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha: Portál, 2001. 159 s. [cit. 2011-03-26]. ISBN 80-7178-558-X. Str. 96.

WINTR, Jan. *Analýza české právní úpravy osvojení dítěte gayi, lesbami a bisexuálními lidmi ve světle práva Evropské unie a Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách* [online]. Praha: Gender studies, 2009 [cit. 2011-01-18]. [cit. 2011-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.osf.cz/attachments/analyza-osvojeni-ditete-gayi.pdf>>.

9. Přílohy

9.1. Dotazník

Dobrý den,

předem děkuji, že jste si udělal/a čas na vyplnění tohoto dotazníku. Nezabere Vám více, než 5 minut. Tento dotazník je součástí mé diplomové práce, která nese název "Homosexuálové, adopce a stereotypy", a výsledky z něj budou použity výhradně pro tuto práci.

Předem děkuji za Váš čas a názory.

S pozdravem,

Smetanová Lenka

Poznámka: Otázky označené na konci "REQUIRED" jsou povinné.

Informace o Vás:

Pohlaví

muž

žena

Vaše věková kategorie

0 až 25 let;

26 až 60 let;

61 let a více.

Vyrůstal/a jste ve městě o počtu obyvatel:

do 10 tis. obyv.;

11 až 100tis. obyv.

101 a více tis. obyv.

Vaše orientace:

Heterosexuální

homosexuální

bisexuální

Dosažené vzdělání:

ZŠ

SŠ (zahrnuje i SOU)

VŠ

Jak se stavíte k současné situaci homosexuálů (registrované partnerství, možnost adopce homosexuálním párem, atd.)?

Jsem proti.

Nevadí mi.

O tuto situaci se nezajímám.

Souhlasím s registrovaným partnerstvím, ale s adopcí ne.

Jsem pro jejich plné začlenění do společnosti.

Když se řekne "tradiční rodina", co si pod tímto pojmem představíte? (přiřaďte čísla 1 až 4 podle důležitosti, '4' má nejvyšší hodnotu)

Jasně stanovené povinnosti v domácnosti	1	2	3	4
Jedna matka a jeden otec	1	2	3	4
Jedno nebo dvě děti.	1	2	3	4
Klidná domácnost.	1	2	3	4

Máte představu, jaký význam má pojem "homofobie"?

Ano

Ne

Jste pro legalizaci svěření dítěte do péče homosexuálnímu páru?

Určitě ano.

Spíše ano.

Spíše ne.

Určitě ne.

Máte ve svém okolí homoparentální rodinu? (homoparentální rodina = rodina, kde jsou rodiče s homosexuální orientací)

Ano

Ne

Pokud jste v předešlé otázce odpověděl/a „Ano“, jaké jsou Vaše zkušenosti s touto rodinou?

Rozhodně dobré

Spíše dobré

Spíše špatné

Rozhodně špatné

Jaké důvody podle Vás stojí za odmítáním homoparentálních adopcí ze strany společnosti? (označte jeden až tři důvody, které jsou podle Vás ty hlavní)

Dítěti takovýto rodinný stav přinese mnoho nepříjemností.

Šikana dítěte ve škole.

Chybějící role otce či matky ve výchově.

Vliv na vývoj dítěte.

Vliv na sexuální identifikaci dítěte.

Fakt, že většina lidí stále vnímá homosexualitu stále jako nemoc.

Jiné (vyplňte v další otázce)

V případě, že jste v předchozí otázce odpověděli "jiné", uveďte Vaše důvody

.....

Myslíte si, že jsou Vaše názory ovlivňovány předsudky?

Rozhodně ano.

Spíše ano.

Spíše ne.

Rozhodně ne.

Jaké jsou podle Vás hlavní vlivy na utváření názorů veřejnosti na homoparentální adopce?
(přiřaďte čísla 1 až 6 podle důležitosti, '6' má nejvyšší hodnotu)

Církev.	1	2	3	4	5	6
Politika.	1	2	3	4	5	6
Média.	1	2	3	4	5	6
Rodina.	1	2	3	4	5	6
Škola.	1	2	3	4	5	6

Na co je podle Vás třeba se více soustředit, aby společnost vnímala homosexuální adopce objektivněji?

.....
.....

9.2. Alternativní otázky do dotazníku

1. Pro jakou úroveň zařazení homosexuálů do společnosti jste? S možnostmi odpovědí:
 - a. Souhlasím jak s registrovaným partnerstvím, tak i s legalizací adopcí pro tyto páry
 - b. Souhlasím s registrovaným partnerstvím, ale s adopcemi nikoliv.
 - c. Nesouhlasím ani s registrovaným partnerstvím, ani s adopcemi.
 - d. Nemám v tomto směru ujasnění názor.

2. Jaké složení rodiny je pro vás stále *tradiční rodina*?
 - a. Otec, matka, kteří se spolu žijí v manželství + dítě/děti.
 - b. Jeden rozvedený rodič + dítě/děti.
 - c. Matka samoživitelka, která se nikdy nevdala + dítě/děti.
 - d. Homosexuální sezdaný nebo registrovaný pár + dítě/děti.
 - e. Manželský pár s adoptovaným dítětem/děťmi.
 - f. Nesezdaný otec a matka + dítě/ děti.
 - g. Jiné,

(vyplňte, pokud vám ve výběru odpovědí nějaká možnost chyběla, nebo jestli máte nějaký komentář)

3. Co podle Vás znamená *homofobie*?

4. Jaké argumenty podle Váš nejčastěji používají lidé jako důvod proti legalizaci adopce homosexuálním párem?
 - a. Šikanování dítěte ze strany okolí, které stále není schopné vnímat homoparentální rodiny jako rovnocenné.
 - b. Je pravděpodobné, že bude mít dítě problémy při soužití s homosexuálními rodiči i s vlastní sexuální orientací.
 - c. Strach o citové strádání dítěte z důvodu chybějícího vzoru matky či otce.
 - d. Nedůvěra ve schopnost výchovy a zajištění ze strany homosexuálního páru.
 - e. Jiné, (vyplňte, pokud vám ve výběru odpovědí nějaká možnost chyběla, nebo jestli máte nějaký komentář)

9.3. Rozhovory s homosexuálními páry v brněnské kavárně

Rozhovory probíhaly po předchozím seznámení se na internetovém konverzačním portálu. Tím pádem začátek rozhovorů není uvozen žádným oficiálním seznamováním a rovnou se pomalu přesouvá k problematice adopcí homosexuálními páry.

9.3.1. Přepisy vybraných rozhovorů

Rozhovory, které byly v průběhu výzkumu nahrávány na diktafon, byly následně přepsány ve zkrácené verzi, jelikož původní interviu obsahovaly části, které neměly s tématem práce žádnou spojitost.

Pro lepší pochopitelnost textu byly ještě upraveny stylisticky některé jeho části, pochopitelně bez narušení obsahu sdělení respondentů.

V rozhovorech jsou pro zachování anonymity vynechány všechny informace, které by mohli respondenty identifikovat, jako jména, místo bydliště, zaměstnání a ostatní.

Tazatel bude v prepisech dále označován jako *'T' a respondent jako 'R'*.

Interviu s lesbickým párem

T: Teďka. Jako co si myslíte o možnosti seznámení se v gay komunitě?

R: No jako že ...

T: ... jestli to je náročný nebo není ...

R: ... já strašně dlouho chodím na ten xchat ... na tu místnost jako lesbičky ... a už tam chodím nějakých osm roků ... a poznala sem tam mega lidí, ale i když jsem chodila na seznamku

T: ... je to těžké?

R: Absolutně. (odmlka) Těžké. A ani to není tak důvěryhodné. A přes ten xchat víš, že ten člověk má certifikát a ten se jim pak vydává.. jo jo ..

T: Jak to že to tam pustilo mě?

R: ...(pauza) ty když tam vejdeš, tak tam máš normálně takovou červenou hlavičku ... ale ten člověk, kterej tam má taky i obličej, tak ten je certifikovanej. To znamená že je nějaký člověk který testuje ty lidi a ten člověk si vezme jeho iniciály, fotku jeho a člověk pak ví že když mu píše tak fakt nekecá. Že to je on, ten člověk, za kterého se vydává. Já teda certifikaci nemám, ale vim, že jí má hodně lidí, takže si hodně věříme.

T: A jak probíhá ta certifikace? Jako, že (odmlka) já si to neumím moc představit. To tam udělám čtyřikrát koloul, nebo (smích) si nedovedu představit na co se ty lidi ptá.

R: On si vezme občanku, napíše si iniciály, a to je všechno. Oni jsou v každém městě nebo kraji a měli být mít lidi jako přes ten internet pověření, a ten, co se chce nechat certifikovat, napíše přes ten certifikát na ten xchat, že chce se nechat certifikovat v čas tehdy a tehdy ... přijď ... a nech se certifikovat. Jako to není, že třeba je jeden na Českou republiku, ale rozděluje se to. Tak se ověřuje pravost těch lidí na tom internetu. A vlastně tak jako že ... já jsem se vždycky seznamovala přes ten xchat s holkama ... a přes den brouzdám po těch stránkách přes internet, ale já tomu nevěřím a vždycky sem měla nějakou přes ten xchat a v životě mi nestalo, že bych s někým kecala a dala si schůzku a on nepřišel anebo se nevydával za kluka.

T: Já jsem přitom také tam hledala nějaký férový přístup. Proto sem se tam přihlásila pod svým jménem. Napsala jsem přesně to, co chci. Jinde mi radili, že mám jít do baru a balit lesbičky, ale řekla sem, že nevim, proč bych to jako na někoho měla hrát, když očekávám férový jednání i od něj. Tak to bylo takhle no.

R: (pauza) Jako jsou tady v Brně různé bary, kde se seznámíš, když paříš. Seznámíš se s nějakou borkou, užiješ si a to je tak všechno (odmlka).

T: A ještě nějaké další?

R: Taky se mi jednou stalo, že mě známá řekla, já znám jednu borku, ne, dám ti na ní telefonní číslo, já jsem jí napsala a ona že se můžeme sejít. Daly sme si prostě rande a tak sme se seznámily a většinou jako že v pohodě borka, no ale nevyšlo to.

T: Je pravda, že když člověk někoho najde, tak ať ho i zná.

R: Tak na to xchatu lidi najdeš, ale no [...] no většinu lidí najdeš přes ten xchat prostě no. Většinou se tam seznamují lidi v dnešní době. Homosexuálně orientovaní.

T: Už jste někdy uvažovaly o tom, že byste vy dvě měli někdy v budoucnu děti? Nebo jestli jste se už o tom spolu aspoň bavily?

R: (pauza) Já jsem nikdy nechtěla děti. Neměla jsem ráda děti. Dokud jsem nepoznala tady (jméno partnerky sedící vedle), která jedno má. Tak jsem se s tím vyrovnávala. Protože nemám ráda omezování a to dítě pro mě je omezování. Člověk se musí přizpůsobit tomu dítěti

a na to já jsem zvyklá nebyla. Já jsem byla prostě jdu tam, tak tam půjdu, ne. A teď se musím hodně omezovat. Tak jako že malý, aby nám někdo pohlídal, abychom mohli jít. Anebo jít i s malým. I sem jsme ho už i zavedly, když tady byla ještě ta restaurace, otevřená, v létě. [...]

T: Uvažovaly jste už někdy o adopci? Samozřejmě kdyby tady ta možnost byla.

R: Jako, já bych tu adopci asi, kdybych nemohla mít děti tak jo. Ale protože můžu mít děti, tak jako [...]. Musí to být i těžký ne? Buď si zaplatíš nějakých „x“ tisíc za umělé oplodnění, které nevíš jestli ti vyjde, anebo prostě zavřeš oči, sbalíš chlapa v hospodě a prostě se s ním vychrápeš a budeš mít děcko.(odmlka) Já mám kamaráda a řekla jsem si, jestli když budu chtít dítě, jestli bude ochotnej mi ho udělat. A on říkal, že jo. A já říkám, buď je to prostě umělé, anebo půjdem někam pařit a opijem se a prostě to uděláme, ne. Ale to už je prostě ta poslední možnost. [...] Teď prostě ale dítě ještě nechci. Ale až budu mít stálou práci, vyřešené svoje dluhy a budu mít kde bydlet. Až budu takhle zajištěná, tak si pořídím to dítě. Jako samozřejmě přemýšlím nad tím, že si ho nemůžu pořídít ve čtyřiceti, to dítě by bylo chudák. Ale teď bych ho taky nechtěla. Tak počítám do těch pětatřiceti, že bych tak mohla to všechno vyřešit a pořídít si ho.

T: A kdyby adopce uzákoněné byly, tak byste do toho šli?

R: Ale i jo, ale chtěla bych i své. Chtěla bych někoho, kdo se bude jmenovat stejně jako já. A kdybych měla partnerku, která by chtěla se mnou bydlet, a pak bych toužila po tom děcku, tak určitě by nebyl žádný problém. Buď bych si ho pořídila, nebo adoptovala, anebo obojí dvojí. Já zas nechci, aby to dítě bylo samo. Chci, aby jich bylo víc. Tak dvě, nebo tři.

T: Jaké důvody podle Vás brzdí uzákonění adopce homosexuály?

R: Parlament. (pauza)

T: Můžeš to nějak rozvést?

R: V parlamentě jsou samí kretění [...]Komunistický režim byla jedna velká rodina, práce za osm tisíc, musel si pracovat, nekrást, a udržovat tradiční formu rodiny. Podle mě v této ideji žije mega obyvatel České republiky. Ale I církve dělá svoje. Proč to papež nepovolí? Církev zakazuje mít svatbu v kostele, ale to je mi ukradený, pač já se chci brát v krásném prostředí, plném přírody.

T: Tohle si ale můžete najít i na netu. Je tam mapka, která ukazuje všechny státy světa a v jaké jsou fázi přijímání homosexuálů jako rovnoprávných občanů.

R: Stejně si myslím, že to má na krku parlament. My je volíme a oni se chovají takhle. Všichni tvrdí to samé, a ti co by tvrdili něco jiného, věřím, že do půl roku by tam už nebyli. Že by je okamžitě vyhodili.

T: Napadá vás ještě jiný zdroj, z kterého mohou přicházet negativní názory lidí na tenhle problém?

R: (pauza) Třeba já jsem si nikdy neuměla představit, předtím, než jsem se stala na ty ženské, tak jsem si nikdy nedovedla představit, že bych se mohla líbat s holkou. Že bych s ní vůbec měla sex. Už ta představa, že na sebe saháte, a tak, mi bylo odporné. Takže chápu, že to hromadu lidí odpuzuje. (odmlka) A přitom když ženský říká, že by to s ženskou nikdy dělat nemohly, a kdyby to pak s tou ženskou zkusila, tak by říkala něco jiného. Protože ženská ženské, stejně jako chlap chlapovi, ženská moc dobře ví, co se té druhé líbí, a kam má šáhnout a tak, a proto je to tak úžasný. Ale když je to chlap, tak myslí jen na to jedno. (odmlka) Ve vztazích je to těžký ze všech stran, i ženský umí být mrchy.

T: Myslíte si, že sexuální orientace rodičů může mít dopad na psychiku dítěte?

R: Ne. Pokud ten rodič tomu dítěti [...] Ale to ani není o tom, že bych měla dítěti vysvětlovat, že nežije doma s maminkou, co má ráda chlapy, samozřejmě, že je mu to divné, ale když mu to vysvětlí, tak si to dítě na to zvykne a už mu to nepřijde divné. Když se čeká, že bude taky takový, tak ví, že to už ví, že to není pravda.

Podle mě ještě to dítě (odmlka) tam nejde o to, jestli žiješ v normálním heteráckém vztahu, nebo v tomhle tom homosexuálním, ale vnímá spíš to, jak se ti partneři k tomu dítěti chovají a jak se partneři chovají sami k sobě. Když je partner šťastný, tak je i dítě šťastné. Když se ale na druhou stranu hádají, tak on si to bere do života. Děcka nejsou blbě. (odmlka) Ohledně těch homosexuálních partnerů, které má to děcko, taky i to je dobrý, protože najít si partnera, který ti vyhovuje po všech stránkách, je těžké. Třeba my se taky hádáme, rozcházíme se prakticky každý týden, ale vždycky se sejdem. Řeknu jí, promiň, nemyslela jsem to tak, napíšu nějakou esemesku a je klid. Nikdy jsme si ale neříkali nějak ošklivě.

T: Jak si myslíte, že Vás a Váš vztah vnímá okolí? Máte nějaké pozitivní zkušenosti nebo spíše negativní?

R: Mě je okolí u prdele, ať se na mě dívá, kdo chce. Pokud to není doma (odmlka) kvůli rodičům... ale rodiče jsou na mě fakt hodní, a mají hodně známých, tak kvůli nim to u nás doma nedávám najevo. Ale jezdím i často do Brna, sem do téhle hospody, a tady si připadám všem ostatním rovná. Spousta kamarádů tady o mě ví, a moji kamarádi všichni co se to dozvěděli, tak jsem neměla ani jeden negativní (odmlka). Všichni mě berou takovou, jaká jsem. Ale mám problémy s tím, když někde jsme a občas na nás někdo čumí, jak si dáváme pusy, a tak, tak mě to vždycky strašně sere. Například minulý týden, seděli jsme v hospodě, a furt na nás jedna ženská čuměla a pořád se na mě otáčela, to víš, zvědavosti okolí se člověk nikdy nevyhne.

T: Vzhledem k tomu, že tvoje partnerka má dítě, cítila jsi někdy, že nějaká učitelka ze školky se nějakým způsobem osočuje vůči vám nebo vašemu dítěti?

R: Ne, ne, malému je rok a tři čtvrtě, v tomhle věku ještě není tolik chápavý, tak s ním ještě nic neřešíme. Už se nám ale stalo, že k nám přišel, koukal se na nás na obě, plácl si do čela a zase odešel a celou cestou zpátky kroutil hlavou. (odmlka). Občas se ptá, kdo je tady ta teta, problém zde je, že maminka pořád žije s otcem a teta nás jen navštěvuje.

T: Teď se ptám, spíše jen, co máte v plánu, když budete malého pouštět do školky nebo do školy, aby v momentě, kdy se mu začnou ostatní posmívat, aby věděl, co na to odpovědět. (odmlka) Aby se necítil zahnaný do kouta. Nebo když se vůči němu osočí učitelky, aby z toho nebyl nešťastný a dokázal se z celé situace dostat sám.

R: Už jsme o tom přemýšlely, myslím si, že bych mu to vysvětlila hned, tak jak to je. Nemyslím si, že má cenu mu lhát, v momentě až bude chápat (odmlka). Jó tvoje matka je lesba a takové ty věci, tak aby věděl, že to je úplně normální věc, a že on nemůže za to, jaký jsou jeho rodiče. Prostě je to v každém člověku a je důležitý, aby pochopil, že je takových spousta lidí, akorát, že to tají. Musí to projevit, protože když to neudělaj, tak to bude ještě horší, než když si na tebe někdo ukazuje. Nijak hloubš jsme nad tím zatím nepřemýšlely a když, tak jen tak trošku.

Konec.

Interview s gay párem

T: Co si myslíte o možnosti seznámení se v gay komunitě? Jestli je to víc náročný, míň náročný, jaké jsou možnosti, kde se mohou lidi setkat? Je jasné, že se člověk nemůže seznámit jen tak na ulici...

R: Ve městě je to určitě lehčí se seznámit, protože do města se stahuje většina gayů. Mnohem horší je to na vesnici nebo celkově na malém městě.

T: A nějaké způsoby, jakými je možné se seznámit?

R: Jo, ty způsoby (odmlka), tak například: někde v klubu, nebo tady nebo v hospodě.

T: A když je ke všemu ještě hospoda orientovaná na homosexuály, tak je to asi ještě lepší, že?

R: Jasně.

T: Plánujete mít někdy v budoucnu dítě?

R: No, tak bylo by to dobrý. (odmlka) V ideálním případě ano, postupem času možná, i když nás potom stejně lidi možná zavrhnou.

T: Tady je myšleno, pokud budou všechny faktory nakloněný tý ideální myšlence (odmlka). Je to moc hypoteticky všechno.

R: Až budou nakloněný faktory, tak tady my dva už ani nebudem.

T: To je pravda, no (odmlka). Jak se díváte na možnost adopce? Kdybyste vyloženě vy dva o tom uvažovali?

R: No co já tak můžu říct. Myslím, že by to bylo dobrý, jakože kdyby to bylo uzákoněný, že by se víc otevřely obzory všem lidem, a prostě bylo by nějaký povědomí o této situaci. Ale pak tam je strašně malá šance, aby to přijala společnost. Myslím si, že úplně celá společnost to stejně nikdy nepřijme. Budeš mít vždycky minimálně 30% lidí, který to nepřijmou. Ale tak to bylo v historii s hromadou věcí. (odmlka) Dřív ženský nemohly volit a nemyslely si, že by tu možnost někdy měly.

T: Jaké důvody podle vás brzdí uzákonění adopce homosexuálů? Jaké jsou podle vás stereotypy, zdroje, kořeny toho všeho uvažování. Proč jsou někteří lidé tak strašně proti tomu?

R: V tom určitě hraje velkou roli církev, protože to je takové (odmlka) i když většina společnosti jsou ateisti, ale pořád to mají v sobě. Ten základ v sobě mají všichni. Prostě tenhle model máme v sobě zažitý. Tam odkud sem jsem pořád slyšel - dodnes tu nic takového nebylo, tak proč by se to najednou mělo měnit. Všechno tohle má na triku církev, přijde nám to všechno prostě přirozený. (odmlka) Nebo lidi zjistí, že by to mohlo být jinak. Nebo že je varianta, že se otec s matkou stará o dítě špatně. Že je prostě i jiná varianta. Ať se jedná o jakýkoliv druh církve, katolická, pravoslavná, evangelická (odmlka)všechny mají v tomhle tom na názory lidí nějaký vliv.

T: A kde je podle vás počátek toho všeho?

R: Jako počátek vidím samotnou přirozenost, že dítě může mít žena s mužem, a ne dvě ženy nebo dva muži. Ten hlavní klíč jsou hlavně ty předsudky, že to lidem přijde hodně divný, pro většinu lidí (odmlka) A tak, že ty média za to hodně můžou, protože homosexuály špatně prezentují v televizi, kdekoliv. Tak, když tam ukážou teplého kluka, tak je to většinou nějaká vykroucená slečinka, která má na sobě nějaký hadry, ale většina teplejších chlapů se takhle nechová. Většinou jsou to normální kluci, rozhodně to není dobrý, že většinou se ukazují jen tyhle extravagantní typy teplejších kluků. A i kdybyste k tomu postupně přiznávaly populární osobnosti, tak by to k tomu možná taky přispělo. Dost se jich k tomu už přiznalo, ale ještě pořád to není dost. Všichni jsou zatím spíš takový uťáplí. Prostě všechno stráví čas. Ale je potřeba i velký tlak. Rvát to do nich horem dolem.

T: Myslíte si, že případ homosexuálních rodičů může mít dopad na psychiku dítěte?

R: No já jsem jednou zažil takovou věc, že bylo v rodině prostě (odmlka) žil tam kluk s klukem a jeho sestra byla velká a ona měla přítelkyni a žili v tom domě čtyři. Dvě holky, dva kluci. A na víkend jsme si brali od jejich třetí sestry malou neteř. A ona to celkově vůbec nedokázala pochopit a bylo jí asi 7 roků. A vždycky se v noci počůrala (odmlka) že to nikdy nedoběhla. Prostě u nás viděla, že jsou dva kluci spolu, dvě holky spolu, a doma viděla něco jiného. A evidentně to ta holka ještě nikde nepoznala.

T: Jestli nebyla chyba na straně maminky, že jí na to nepřipravila.

R: No asi jo, no (odmlka) Ona se nepočůrávala úplně pokaždé, ale jinak byla úplně v pohodě. Ale když přijela k nám, tak se počůrala. Ale je možný, že to bylo i tím, že spala mimo domov. Možná to bylo tím, že tenhle model neznala, kdyby ho znala od malička, tak by

to taky brala jinak. Kdyby na to byla zvyklá a brala to jako samozřejmost, bylo by to pro ní něco jiného.

T: Doufejme, že prostě musí jakoby na to to dítě připravit, že se s takovými lidmi může setkat. Kdybyste v budoucnu měli možnost vychovávat dítě. V jaký čas či v jakou dobu by podle vás bylo vhodné, začít dítě připravovat, na eventuálně negativní reakci okolí situace jeho rodiny? Co byste dělali nebo jemu říkali, jak byste se prostě v takovýto moment zachovali?

R: To je těžké na to nějak už teď odpovědět.

T: Tak když se dítě poprvé začne ptát, nebo počkat až se s tím nějak setká a potom se začne ptát. Nebo počkat, až si na to dítě udělá samo názor (pauza).

R: Tak záleží v jakém věku.

T: Dejme tomu, že si adoptujete dítě z kojeneckého ústavu. Že byste měli opravdu malé miminko. Je pochopitelné, že kdybyste si adoptovali už devítileté leté dítě, tak by to byl jiný případ. Ale dejme tomu, že by se jednalo o kojence.

R: Řekl bych mu, že jsou dva druhy výchovy, že i tohle je nějaký systém a je to normální. A že můžou i maminky mít rády jiné maminky a že to tak prostě je. Sice z toho bude udivěný, ale snad by to mohl časem pochopit., že to tak je. Když to tomu děcku řekneš, tak se prostě bude vyvíjet ve vědomí, že je to normální situace. Když mu budou pomáhat a tím pádem to tak nenechají, bude jinak reagovat na reakce svého okolí. A pokud by se to dítě setkávalo s reakcí svého okolí, které mu by to dávalo hodně najevo, a on by se s tím nemohl vyrovnat, nevím, jestli by to byla chyba v té výchově anebo jestli by to bylo daný výchovou toho dítěte.

T: Tady jde o to, že když se dítě spíše ve škole nebo ve školce (odmlka) takhle situace zatím asi není tak intenzivní (odmlka) Ve škole může mít tato reakce podobu velice nepříjemnou. A nejenom spolužáci, ale občas můžou jít do útoku i učitelky. Potom přijdou ze školy a dítě prostě na ně začne skládat pohádky, básničky, rýmováčky (odmlka) a prostě takový, aby dítě vědělo, co jim na to odpovědět.

R: To nevím, jak bych se v takové situaci zachoval, ale určitě by to bylo i povahou toho děcka. Někdo se vyloženě nenechá vůbec rozhodit okolím a je celkově průbojný. Ale to člověk uvidí, až když by se to stalo. Je pravda, že můžou bejt i děti, který můžou bejt hodně

introvertní a nechaly by se tím hodně užírat. Já jsem jednou viděl jeden dokument, a tam prostě byly dvě holky a vychovávaly dvě děti, každá ze svého manželství a rozhodly se dát dohromady. A ty děti chodily normálně do školy, ale v tamtom případě měly štěstí na dobré spolužáky, dobré učitele a okolí. Vůbec jim nepřišlo divný, prostě brali to, že maj dvě maminky a vnímali to naprosto v pohodě. A ta třídní učitelka se spolužákama a s rodičema těch spolužáků (odmlka) byli všichni chápaví. Ale byl to případ dvou ženských, nevím, jak by to vnímaly, kdyby to byly dva chlapi.

T: Rozhodně by to byla komplikovanější situace.

R: Určitě, stoprocentně. A taky je to ještě jiný, když by byli dva chlapi a pokud by měli kluka nebo holku. To se pak na ně kouká taky ještě jinak. Když mají syna, tak je to ještě horší v těch očích, lidi si na ně ukazují (odmlka) a zavání to pedofilii.

T: A lidi takhle uvažují, myslíte? Tak já bych se ještě zeptala na poslední otázku, jak se cítíte, že vás vnímá okolí? Setkáváte se hodně často s nějakými negativními reakcemi z vašeho okolí, nebo že vás třeba někdo příjemně překvapil. Co třeba vaše rodina?

R: Tak naše rodina to ví, ti mě překvapili příjemně, protože byli v pohodě a moje okolí, no tak (odmlka) třeba v práci to člověk nějak moc neprezentuje, že by to vyřvával do světa. A takhle když chodíme někam posedět, tak je to v pohodě.

T: Jo, takže nikdy se vám nestalo, že když jste to nějakému člověku řekli, tak se k vám choval jinak? Neměl připomínky nebo naopak se nějak neodtahoval?

R: Prostě komu to chci říct, tomu to řeknu a taková situace se vždycky osvědčila. Ale třeba když jdeme po ulici, tak samozřejmě, že někdy jsou narážky okolí, které neznáme (odmlka)

T: A zvládáte to, když jdete po ulici a někdo má nějaké blbé připomínky?

R: Ale tak já se tomu většinou směju, jsou to prostě lidi. Jednou jsem šel s kámošem a prostě na nás začli řvát, tak kámoš utíkal hodně rychle a já jenom zrychlil krok, ale žádný incident nenastal.